

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cs.

ASIA: v. 1930.

.....
.....
.....

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 51.

Berlin

22/7 1980

Berlinissä, tammikuun 22 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o 94/24.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 2/110 ka. D. 19 30		
25/1-30	50	L.M.
RUBRA	C. FOTO	ACIA
5	C5.	

H e r r a M i n i s t e r i .

Kunnioittaen täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 51 aiheesta:

Tilanne Venäjällä ja yleinen maatalouspula.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

M. M. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ		
2 1/10 Sae D. 10 30		
25/1. 30	N:o	LII.
RHMA	OLASTO	ACIA
5	C5.	

=====

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

=====

raportti N:o 51.

=====

22. I. 1930.

Tilanne Venäjällä ja
yleinen maatalouspula.

Tunnettu professori Sering oli lounaalla luonani ja hänen kanssaan sukeutui mielenkiintoinen keskustelu tilanteesta Venäjällä sekä yleisestä maatalouspulasta ja sen syistä. Sering, joka sanoi pitemmän aikaa tutkineensa asiaa (hän on viime aikoina paljon kirjoittanutkin tästä), kertoi m.m. seuraavan mielenkiintoisen asian. Saksan maatalousattasea Moskovassa, professori Ahagen, on aina ollut verrattain optimistinen Venäjän talouden ja etenkin maatalouden kehitykseen nähden. Nyt hän on perin pessimistinen. Hän ei usko bolshevismin aikana sellaiseen Venäjän taloudelliseen nousuun, että Saksalla olisi siellä teollisuustuotteilleen suuria menekkimahdollisuuksia. - Kun Sering kuuluu Saksan oikeistopiireihin (hänen tyttärensä on naimisissa suoramiraali Tirpitzin pojan kanssa), alkaa siis sielläkin vähitellen usko Venäjän Saksalle edullisiin markkinoihin horjua. Olen samallaisia lausuntoja kuullut muiltakin oikeistoon kuuluvilta politikoilta. Myöskin saksalaisten talonpoikien pako Venäjältä on ollut omiaan avaamaan saksalaisten silmät.

Tiedusteltuani asiaa ministeriaalitirehtööri Trautmannilta sanoi hän, että Auhagen ei kyllä ole niin pessimistinen kuin esitin, mutta että hän on tullut paljon kriitillisemmäksi kuin ennen. Varsinkin hän pitää suurien osuuskuntaviljelmien kovin nopeata luomista arveluttavana ja epäilee niiden onnistumista. Sanoi muuten Saksan oikeistonkin kadottaneen suuressa määrässä uskoaan Venäjään, mutta politillisesti he pitävät hyviä välejä Venäjän kanssa suotavina, koska Venäjä on ainoa suurvalta, joka ei ole kirjoittanut Versaillesin sopimuksen alle.

Lisäsi omasta puolestaan, että sekä Saksalle että Suomelle on nykyinen systeemi Venäjällä edullisin, sillä mitä tämän jälkeen tulee ei kukaan tiedä.

Professori Sering kertoi tehneensä myöskin seuraavaa mielenkiintoisen huomion. Ennen sotaa luultiin oltavan selvillä, mihin asti n.k. neitseelliset maa-alueet ulottuvat, se on sellaiset alueet, jotka sopivat viljelykseen. Varsinaisia kuivia kankaita tai erämaita ei luultu koskaan voitavan viljellä. Nyt on kuitenkin keksitty viljelysmetodi näitäkin varten ja monin paikoin alettu niilläkin kasvattaa viljaa. Menettely perustuu siihen, että kasvatetaan viljaa vain joka toinen vuosi ja joka toinen vuosi pidetään kesantona. Tänä kesantovuonna estetään sademäärä, joka maahan tulee, haihtumasta siten, että maan pinta pidetään kuohkeana, jolloin haihtuminen pohjakerroksista on pieni, koska kapillariputket katkeavat maan pinnassa.⁺ Samaa menettelyähän käyttää jokainen uudenaikainen maanviljelijä äestäessään keväällä peltonsa pohjakosteuden säilymiseksi. Tällaisia kuivia

⁺ Saadaan siis yhdeksi sadolle kauden vuoden sademäärä.

erämaita on Seringin mukaan otettu viljelykseen Pohjois- ja Etelä-Amerikassa sekä Australiassa.

Matti Nuolijoki

290

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 52.

Berlin

6/2 1980.

Berlinissä, helmikuun 7 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 191/57/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 3/110 h. D. 19 30		
10/2-30	Lit.	
RYHMÄ	OS. N:o	ASIA
5	95	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 52, aiheesta:

Saksalaiset diplomaatit Venäjän oloista.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täy-
dellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mäntövuohijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

TERVAKOSKI

928

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
3 110 ka. D. 19 30		
10/2.30	9	LML
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettillään

raportti N:o 52.

6. II. 30.

Saksalaiset diplomaatit
Venäjän oloista.

Olin eilen illalla keskustelussa Saksan Moskovan lähetystön virkamiesten, lähetystöneuvos Tvardovskin ja maatalousattasea, professori Auhagenin kanssa. Koska pidän professori Auhagenia erinomaisena Venäjän tuntijana, varsinkin mitä taloudellisiin oloihin tulee - hän oli jo ennen sotaa Saksan lähetystössä Pietarissa - , tahdon lyhyesti kertoa mitä hän arveli nykyisistä oloista ja kehityksestä Venäjällä.

Maatalousolot.

Tärkein kysymys tällä hetkellä on miten tulevat onnistumaan uudet suurtilat kolhosit ja sovhosit. Näitä tiloja oli tarkoitus muodostaa niin paljon, että ne ensi viisivuotiskauden päätyttyä olisivat käsittäneet 20 milj. hehtaaria. On kuitenkin käynyt niin, että talonpojat tahtovat toivottomuudessaan luopua tiloiltaan ja liittyä kolhoseihin nyt heti niin suuressa määrässä, että jo tänä vuonna voitaisiin muodostaa yli 20 miljoonaa hehtaaria suurtiloiksi. Kun talonpojilta on otettu vilja useissa seuduissa polkuhintaan niin tarkkaan

pois, että heille on jäänyt pienemmät annokset kuin varsinaisille valtion työmiehille, pitävät he edullisempaan siirtyä suorastaan valtion työmieheksi kolhoseihin, vaikka se merkitseekin uudestaan maaorjaksi alentumista, kuten Dan sanoo. He myyvät tai syövät karjansa ja tarjoavat tilansa valtiolle. Kun hallituksella tietenkään ei ole riittävästi maanviljelyskoneita, traktoreita, kylvökoneita, leikkuukoneita y.m., pelätään, että ensi keväänä tulee kylvöala suunnattomasti pienemään. Seuraus voi olla suorastaan katastrofimainen.

Mitä muuten tulee muodostettavien suurtilojen taloudelliseen onnistumiseen, on sekin hyvin kysymyksenalaista. Vaikka hallitus pystyisikin saamaan sekä omissa tehtaissaan että Amerikasta tuottamalla riittävän määrän traktoreita y.m. maanviljelyskoneita, niin ei ole ammattitaitoista väkeä niitä käyttämään, vaan ne joutuvat piankin romuksi, kuten on tapahtunut suurelle joukolla sähkökoneita, joita maaseudulle on jaettu. Lenin sanoi erälle amerikalaiselle suuryrittelijälle, joka lupasi "amerikalaistuttaa" vähässä ajassa Venäjän: "Minä uskon, että jos Te otatte teollistuttaaksenne esimerkiksi Uraalin vuoriston, Te voisitte siihen saada riittävästi rahaa, tehdäksenne sinne tarvittavat rautatiet, vesijohdot, työväenasunnot, y.m., mutta saadaksenne teollisuuden käyntiin, tarvitsette Te 100,000 saksalaista työnjohtajaa, sillä saksalaiset ovat ennenkin olleet jokaisessa teollisuudessa alkuunpanijoina Venäjällä". Tähän raukesi silloin Venäjän industrialisointi ja seurasi nep-politiikka. Lenin näyttää olleen parempi Venäjän kansan tuntija kuin nykyiset vallanpitäjät.

Auhagenin kertomuksen mukaan on elintarvepula Moskovasakin tullut yhä suuremmaksi. Saksan lähetystön virkamiehetkin tuottavat paljon elintarpeita Saksasta, m.m. kaiken voin. Sellaisia ylellisyystavaroitakaan kuin kaviaaria, savustettuja kaloja y.m. ei ole Moskovassa juuri enää saatavissa paitsi aivan ala-arvoisia, pilaantuneita laatuja. Kaikki primatavara viedään ulos, koska valuutanpuute on suuri.

Systeemin pysyväisyys.

Kuinka kauvan nykyinen suunta pysyy vallassa, on vaikea mennä ennustamaan, sanoo Auhagen. Puolueen keskuudessa on Stalinin asema niin vahva, että mikään palatsivallankumous ei ole mahdollinen. Heikko kohta on armeija, joka luonnollisesti on suurimmaksi osaksi kokoonpantu talonpoikain pojista. Tähän Tvardovski sanoi, että armeijassa tehdään niin intensiivistä valistustyötä, selitetään miksi tyhvät talonpojat eivät ymmärrä omaa etuaan ja neuvostopolitiikan suuremmoisuuksia, niin että hän puolestaan pitää armeijaa täysin luotettavana. Tähän Auhagen sanoi, että tietysti se näin yleisen levollisuuden ollen näyttääkin rauhalliselta, mutta kun levottomat ajat ja kansannousut joskus tulevat, niin eivät talonpoikain pojat ole unohtaneet, mitä he kotona ovat nähneet ja isiltään oppineet. Tällaisiin kansannousuihin tarvitaan kuitenkin johtajia, joita ei ainakaan nykyään ole näkyvissä.

Pelottavin ilmiö Auhagenin mielestä on suuri syntyväisyys Venäjällä. Kun asukasluku nykyään on 158 miljoonaa ja vuotuinen väestönlisääntyminen (Geburtenüberschuss) on 3,7 milj., ei kestä kuin 10 vuotta, kun Venäjällä on 200 miljoonaa asukasta. Ja kun tätä menoa vähän aikaa jatkuu, on Europa Venäjän anneksi.

Venäjän virallisen tilaston epäluotettavuudesta Auhagen mainitsi erään valaisevan esimerkin. Tekstiiliteollisuus näyttää suurempia numeroita kuin ennen so-
taa, ja kuitenkin on kaikesta kangastavarasta huutava puute. "Ei suinkaan se nyt kaikki mene punaiseksi lippukankaaksi, vaikka sen käyttö onkin hyvin suuri", lisäsi hän.

Mänttö-Vuorijoki

JKK

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Ministeri Vuolijoen raportti no 53.
Berlin

12/2 1930.

Berlinissä, helmikuun 12 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 242/64.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 4/1110 Re. D. 1930		
19/2-30	2	1. L. L.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 53, aiheesta:

Saksan ja Puolan likvidatiosopimus.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täy-
dellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mämiö-Muolijaksi

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

VASTAANOTETTU		
4/110 P. O. 10 30		
19/2.30	3	LIT
RUKKA	C. C. C.	ACIA
5	C5	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

=====
raportti N:o 53 .
=====

12. 2. 1930.

Saksan ja Puolan
likvidatiosopimus.

Saksan ja Puolan välinen likvidatiosopimus, joka allekirjoitettiin Varsovassa 31. X. 29 ja t.k. 5 päivänä hyväksyttiin valtakunnanneuvostossa (43 äänellä 12 vastaan, 11 pidättäytyessä äänestyksestä), on t.k. 7 päivänä noottienvaihtoineen saatettu julkisuuteen yhdessä Young-suunnitelmaa koskevan esityksen kanssa. Tämän sopimuksen tarkoituksena on poistaa päiväjärjestyksestä joukko Saksan ja Puolan välillä vallinneita riitakysymyksiä, joiden vireillä pitämisestä tuskin kummallekaan maalle on ollut todellista hyötyä. Saksa ja Puola ovat molemminpuolisesti luopuneet toisessa maassa Versaillesin rauhansopimuksen nojalla olevista yksityisoikeudellisista ja valtio-oikeudellisista saatavistaan. Rauhansopimuksen edellyttämälle välitystuomioistuimelle Saksan taholta ilmoitetut yksityisoikeudelliset saatavat nousivat 539 miljoonaan Rmkaan ja Puolan taholta 830 milj. Rmkaan. Virallisten arviointien mukaan on nämä arvot vastaavasti kuitenkin vain n. 260 milj. ja 100 ä nyt uuden sopimuksen mukaan 150 milj. Rmk. Saksan hallituksen on suoritettava Puolassa vahinkoa kärsineille kansalaisilleen korvausta

n. 260 milj. Rmk., josta määrästä 100 milj. on jo ennakko-
maksuna suoritettu. Saksalaiset puolustavat tätä suori-
tusta sillä, että kysymyksessä ei muka ole maksujen suo-
rittaminen ulkomaille vain ainoastaan pääoman siirtäminen
Saksan talouspiirin sisäpuolella.

Tätä kohtaa vastustuspuolueet eivät ilmeisesti
pidäkään riittävänä syynä sopimuksen hylkäämiseksi. Sen
sijaan on opposition kärki tähdätty siihen, että Saksa
luopuu valtio-oikeudellisista vaatimuksistaan ja on muka
valmis lahjoittamaan Puolalle 2 1/2 miljaardia Rmk. Tähän
summaan nousevaksi on arvioitu se valtakunnan ja val-
tion omaisuus, joka luovutettujen alueiden mukana jäi
Puolalle. Mutta Saksalla ei ole ollut minkäänlaista
käytännöllistä mahdollisuutta esittää vaatimuksia näihin
määriin, sillä Versaillesin sopimuksen 256 artiklan mu-
kaan oli Puolan suoritettava vastaava arvo korvauskomis-
sionille, jonka samalla määrällä tuli hyvittää Saksan
korvaustiliä. Tämän hyvityksen kohtalo oli kuitenkin
samanlainen kuin liittovalloille luovutetun Saksan kaappa-
laivaston ja muiden n.s. ennakkosuoritusten hyvitysten.
Sillä ei ole ollut milloinkaan käytännöllistä merkitystä,
sillä jos Lontoon ultimatumissa vahvistetusta korvausten
kokonaissummasta 132 miljaardia Rmk., joka on virallisesti
voimassa kunnes Young-suunnitelma on ratifioitu, vähennet-
tään Saksan ennakkosuoritusten arvo, edellämainitut 2 1/2
miljaardia mukaanluettuina, jotka saksalaisten arviointien
mukaan nousevat korkeintaan 40 miljaardiin Rmk., tulisi
kokonaissuoritus alennetuksi 92 miljaardiin Rmkaan, jota
vastoin Young-suunnitelman mukaan kokonaisvelka on n. 34
miljaardia Rmk.

Mitä Puolan myönnytyksiin tulee mainittakoon, että Puola tässä sopimuksessa luopuu Versaillesin sopimuksen sille myöntämästä oikeudestaan likvidoida saksalaisia maakiinteistöjä. Kuten ehkä tunnettua on Puola jo vuosikautia kauppasopimusneuvottelujen helpottamiseksi verrattain rajoitetussa muodossa käyttänyt hyväkseen tätä oikeutta. Sellaisetkin likvidoidut maatilat vapautetaan, jotka 1 p:nä syyskuuta 1929 olivat vielä aikaisemman omistajan hallussa. Tällaisten saksalaisille omistajille pelastettujen mautilojen arvo nousee 55 à 70 miljoonaan Rmkaan.

Toiseksi Puola luopuu takaisinlunastusoikeudestaan 12,000 alkujaan saksalaiseen asutustilaan, joiden arvo on 250 milj. Rmk. Täten taataan 80,000 hengelle varmuus omaisuuteensa nähden. Puheenaoleva takaisinlunastusoikeus, joka alkujaan kuului Preussin hallitukselle, siirrettiin Versaillesin sopimuksessa Saksan vastalauseista huolimatta Puolalle.

Opposition taholta on väitetty, että sopimuksen sovelluttaminen yksityistapauksissa olisi muka monessa suhteessa tulkinnasta riippuva ja johtaisi saksalaisille epäedullisiin ratkaisuihin. Hallituspiireissä pidetään kuitenkin tällaista vaaraa vain näennäisenä.

Sopimuksen vastustajat, kuten Itä-Preussin taloudelliset yhtymät, jotka ovat tehneet hallitukselle ja valtiopäiville jyrkkiä esityksiä sopimuksen hylkäämisestä, väittävät, että Saksa "suostumalla Puolan kaikkiin vaatimuksiin luopuu mahdollisuudesta ruveta sopivalla hetkellä neuvotteluihin 'Puolan käytävän' takaisin saamisesta". Tähän väitteeseen huomautetaan toisaalta, että sopimus on luonteeltaan puhtaasti finansiellinen

ja ettei sitä mitenkään voi tulkita rajakysymyksiä koskevaksi. Se ei lainkaan muuta Saksan kannanottoa korridorikysymykseen. Sopimuksen tarkoituksena on vain poistaa ja vähentää molempien maiden välillä olevia hankauksia.

Kysymyksessä ei ole liioin mikään "Itäinen Locarno", jolla Saksa juhlallisesti takaisi ja tunnustaisi Puolan rajan. Mutta se merkitsee kylläkin askelta Saksan ja Puolan välistä taloudellista rauhaa kohden.

Sopimus on jätetty valtiopäiville samanaikaisesti kuin Saksan muut likvidatiosopimukset entisten vihollismaiden kanssa. Täten on hallitus ilmeisesti halunnut osoittaa, että, vaikka se on Haagissa onnistunut erottamaan varsinaisen Young-suunnitelman likvidatiosopimuksista ja sen mukaan Puolan sopimuksen ja Young-suunnitelman välillä ei ole mitään valtioonikeudellista yhteyttä, ne kuitenkin poliittisesti kuuluvat yhteen.

Kun sopimuksen hylkäämisestä olisi epäilemättä seurauksena likvidationien toimeenpaneminen yhä kovenne-
tussa muodossa, josta vain Saksan kansalaiset ja saksa-
laista alkuperää olevat puolalaiset saisivat kärsiä,
samoinkuin taloudellisten ja poliittisten hankausten
jatkuminen molempien maiden välillä, tulee hallitus te-
kemään voitavansa saadakseen tämän Saksalle tärkeän
sopimuksen mitä pikimmin hyväksytyksi.

Likvidatiosopimusta seuraa kaiken todennäköi-
syyden mukaan kauppasopimus. Sen aikaansaaminen ei suin-
kaan ole mikään helppo asia, sillä siinä on myönnet-
tävä huomattavia etuja Puolan maataloudelle, joka tällä

hetkellä kaikissa puolueissa vallitsevien voimakkaiden maatalousintressien vuoksi ei ole helppoa. Saksa saa vuorostaan etuja teollisuudelleen, mikä voi Saksan teollisuudelle olla hyvinkin suurimerkityksellistä, sillä Puolan 30 miljoonaa asukasta Saksan rajalla ja osaksi sisällä muodostavat erittäin tärkeän teollisuustavarain menekialueen. Ja yhä vielä pitää paikkansa Marxin klassillinen lause: Kiinan muuria ei voida rikkiampua suurimmillakaan kanuunoilla, mutta se on helposti hävitettävissä halpojen teollisuustavarain maahantuonnilla. Mitä muuten kauppasopimuksen tekemiseen tulee, oli Saksan Puolassa oleva lähettiläs Rauscher, jonka ansioksi likvidatiosopimuksen aikaansaaminen on luettava, optimistinen. Hän sanoi keskustelleensa muun muassa Valtakunnan Presidentin kanssa asiasta ja tämä oli käsityksensä lausunut, että 200,000 sian kontingentti voidaan Puolalle myöntää, koska se ei merkitse kuin noin yhtä prosenttia Saksan kulutuksesta. Siis samaa kuin Viron perunain tuonti Suomelle !

Keskustellessani likvidatiosopimuksesta eri piirien kanssa olen saanut käsityksen, että äärimmäinen oikeisto on sitä vastaan vain kansalliskiihkoisista syistä. Heidän käsityksensä mukaan käytäväkysymys voidaan ratkaista vain aseilla ja sen vuoksi on kansallisvihaa saksalaisten ja puolalaisten välillä yhä lietsottava.

Valtiosihteeri v. Schubert, joka, kuten tunnettua, on entinen Bonnin borussi ja vieläkin siis läheisissä suhteissa oikeistolaispiireihin, valitti sitä henkilökohtaista kohtelua, jonka alaiseksi hänkin on joutunut puolustaessaan likvidatiosopimusta. Sanoi kuitenkin siitä

SUOMEN LÄHETYSTÖ,
FINLANDS BESKICKNING

huolimatta olevansa jyrkästi sopimuksen hyväksymisen kannalla, koska se on saksalaisuudelle edullinen. Kaikki Puolassa olevat saksalaiset ilman poikkeusta toivovat sopimuksen hyväksymistä, lisäsi hän.

Mäimö Wuolijoki

505

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C5

ASIA:

Ministeri-Wuolijoen raportti no 54
Berlin

12/3 1980

Berlinissä, maaliskuun 12 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 382/97/30

ULKOPÄÄ	
№ 6 / 116 lue. 30	
16/3.30	№
RHMA	OSTO
5	5

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini aiheesta:

Saksan suhtautuminen Venäjään.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täy-
dellisen kunnioitukseni vakuutus.

M. M. M. M. M.

Herra Ulkoasiainministeri,

Berlin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
6/110 he. D. 19 30		
15/3 - 30	2	LLZ
PKKA
5	C5	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 54.

Berlin 12.3.1930.

Saksan suhtautuminen

Venäjään.

Vaikka Young-suunnitelma ja Puolan sopimukset, sekä likvidatio- että kauppasopimus, ovat pitäneet mieliä jännityksessä, on kuitenkin Saksan suhtautuminen Venäjään yhä enemmän alkanut tulla kaikissa piireissä etualalle. Tähän on ollut montakin syytä.

Useat saksalaiset yrittäjät, jotka ovat olleet osallisia Venäjän aikoinaan myöntämässä konsessioissa, ovat pahasti pettyneet, kun Sovjettihallitus on ilman muuta rikkonut sopimuksen ja takavarikoimut omaisuuden. Valtiosihteeri v. Schubert kertoi, että hänen luonaan käy tällaisia Venäjän konsessioissa ja kaupassa tappiota kärsineitä vaatimassa, että diplomaattiset suhteet Venäjään ovat katkaistavat. "Samat miehet, jotka vielä vuosi takaperin olivat vakuutettuja Saksan teollisuuden nousemisesta Venäjän markkinoiden avulla ovat nyt valmiit vaatimaan näin radikaalisia toimenpiteitä, ikäänkuin ulkopoliittikkaa voisi päivästä päivään muuttaa", lisäsi hän.

Muissakin piireissä on vastenmielisyys Venäjää vastaan nopeasti kasvamassa. Uskonnolliset lehdet ovat Paavin julistuksen johdosta uskonnon vainoista Venäjällä sisältäneet ankarointa arvosteluja, Besedovskin ja Kutepoffin jutut ovat antaneet aihetta vähemmän imarteleisiin arvosteluihin Sovjetin menettelytavoista, varsinkin kun Berlinin

lähetystöäkin on kummankin jutun yhteydessä mainittu. Pahimmin vaikuttavat kuitenkin avustukset täkäläisille kommunisteille. Joku aika takaperin paljasti Vorwärts, että Venäjän lähetystö avustaa kommunistista Rote Fahnea tilaamalla sitä 5000 kappaletta. Lähetystö kyllä dementoi tämän jutun ilmoittamalla, että lähetystöön tulee ainoastaan 14 kappaletta mainittua lehteä, mutta Vorwärts ei peruuttanut tiedonantoaan ja ainakin sosialistisissa piireissä uskotaan Vorwärtsin paljastukseen.

Sanomalehdet ovat alkaneet yhä enemmän kirjoittaa Venäjää vastaan tähdättyjä artikkeleita. Sellainenkin oikeistolehti kuin Deutsche Tageszeitung on useassa artikkelissa kuvaillut Neuvosto-Venäjän kurjuutta ja melkein joka päivä on joku neulanpistouutinen Venäjästä. Berliner Tageblatt'issa taas Paul Scheffer kirjoittaa Venäjävastaisia artikkeleita. Scheffer oli useita vuosia Berliner Tageblatt'in kirjeenvaihtajana Moskovassa. Aluksi kirjoitti hän Sovjetin oloja hyvinkin kiittäviä arvosteluja, mutta sävy vähitellen muuttui, jopa siihen määrään, että Venäjän hallitus katsoi parhaaksi karkoittaa hänet maasta. Schefferin kirjoitukset eivät tietenkään tämän jälkeen ole tulleet Venäjä-ystävällisemmiksi. Näinä päivinä lähtee Scheffer Amerikkaan ja hänen ystävänsä vakuuttivat minulle eilen, että hän ei sielläkään tule unohtamaan sitä "ystävällistä" kohtelua, joka Sovjettihallituksen puolelta tuli hänen osakseen.

Yleistä mielialaa kuvaavana voi vielä mainita, että vieraat Venäjän lähettilään vastaanotoissa ovat huomattavasti vähentyneet ja että Krestinskin leveä esiintyminen kutsuilla on koko joukon kaventunut.

Nämä mielialan muutokset, joista edellä olen puhunut, koskevat kauppa- ja teollisuuspiirejä (toivottujen ansiomahdollisuuksien poisjäämisen johdosta), maatalouspiirejä

(kulakkien hävittämisen tähden) ja pikkuporvaristoa (uskontovainot y.m.). Sitä vastoin korkeimmissa upseeripiireissä ja monarkistijärjestöissä, kuten Stahlhelm, ei voi puhua erikoisesta mielialan muutoksesta. Näissä piireissä yhä toivotaan Ententen kurittamista Venäjän ja Italian (!) avulla. Tätä kuvaavana liitän tähän selostuksen Hans von Gerlachin paljastuksista ja puolustusministeri Groenerin naivista dementiasta. *[katso liitettä]*

Miten sitten vaikuttavat nämä opinionin muutokset Saksan hallituksen politiikkaan? Vaikka ei mitään äkillistä muutosta suhtautumisessa Venäjään olekaan odotettavissa, mikä käy jo ilmi valtiosihteeri von Schubertin edellä siteeratusta lausunnosta, niin merkitystä vaille ne tuskin kuitenkaan jäävät. Ensimmäinen seuraus tulee olemaan ohjaksien tiukentaminen kommunistien agitatioon nähden. Ulkoministeri Curtius ilmoitti jo viime viikolla Venäjän lähettiläälle Krestinskille, että Saksan hallitus ei tee mitään eroa Sovjettihallituksen ja Kominternin välillä, vaan pitää Sovjettihallituksen vastuullisena Kominternin agitatiosta Saksassa. Myös von Schubert ilmoitti käyttäneensä Krestinskiä kohtaan kovaa kieltä, kun tämä oli kieltäytynyt antamasta paluuviisumia Venäjälle Saksan Moskovan lähetystön maatalousattasealle, professori Auhagenille. Kuten jo ennen olen kirjoittanut, arvostelee Auhagen nykyään sangen ankarasti Venäjän maatalouspolitiikkaa ja hän on ollut siksi varomaton, että on siitä julkisuudessa kirjoittanutkin. Tästä johtui viisumin kieltö. Hän sai kyllä sitten Ulkoministeriön painostuksesta viisumin, mutta pahat kielet kertovat, että se annettiin vain tavarain hakemista varten ja että professori Auhagen pian palaisi Berliiniin takaisin.

Mäme Wustjohli

"Die Welt am Montag" nimisessä sanomalehdessä on herra v. Gerlach pari kertaa ankarasti arvostellut Reichswehrministeriumia, m.m. ministeri Groenerin toimenpiteitä erinäisissä asioissa sekä Gerlachin mielestä ministeriössä vallalla olevia poliittisia virtauksia. Eritoten hänen arvostelunsa kohdistuu erääseen Nicolai nimiseen entiseen everstiin, joka sodan aikana oli huomattava henkilö Saksan tiedottusjärjestön palveluksessa. Nicolai, joka Gerlachin mielestä on hyvin älykäs ja tarmokas eikä tahdo esiintyä julkisuudessa, vaan kullissien takana johtaa käytyrejänsä, toimii yhdysupseerina Moskovan ja Reichswehrin haavekeisjoiden välillä, toivoen Venäjän sekä Mussolinin avustuksella asevoimin voivansa kukistaa Puolan ja Ranskan. Nicolai on äskettäin tarkastanut kaikki Stahlhelm-liittoon kuuluvat suurimmat yhdistykset, antaen niille erinäisiä niiden tehokkuuden korottamista tarkoittavia neuvoja. Hänen päämäärändään on näet Saksan valtiosäännön 48 artiklassa edellytetyn n.k. "Präsidial-Regierungin" aikaansaaminen. (Mainitussa artiklassa myönnetään valtakunnan presidentille oikeus erikoistapauksissa asevoimalla ja sivuuttamalla erinäisiä kansalaisille myönnettyjä perusoikeuksia, palauttaa vaaranalaiseksi joutunut tai hävitetty yleinen rauha). Paremmiin menestyäkseen on N. koettanut saada Reichswehrministeriumissa palvelevan kenraali von Schleicherin puolelleen; tämän kautta olisi Reichswehrin avustus taattu. Hitler ja Stahlhelm-järjestöt ovat hyväksyneet Nicolain suunnitelman. Koska tilanne näin ollen on uhkaava, olisi hallituspuolueiden jätettävä pienet puoluerittansa muodostaakseen todellisen yhteisrintaman edellä mainitun suunnitelman toteamisen ehkäisemiseksi.

Näin Gerlach. Tämän kuun 10 päivän täkäläisissä lehds-

sä on julkaistu ministeri Groenerin Gerlachin kirjoitusten johdosta tälle osottama kirje, jonka sisältö on seuraava: Reichswehrissä ei ole poliittisia virtauksia; siellä noudatetaan ainoastaan annettuja määräyksiä. Mikäli nämä määräykset ovat poliittista laatua tai johtuvat poliittisista päätöksistä, ovat ne kaikki G:n antamat ja on hän siis yksin niistä vastuussa. Hän ei tunne eversti Nicolain nykyisiä toimenpiteitä ja aikoimuksia, mutta hän kyllä tulisi niitä vastustamaan, jos ne todellisuudessa vastaisivat Gerlachin väitteitä. Nicolailla ei ole minkäänlaista vaikutusvaltaa Groenerin päätöksiin; kenraali Schleicher ei moneen vuoteen ole ollut missään tekemisissä Nicolain kanssa. Väitteet, että N. toimisi yhdysmiehenä Reichswehrin ja Moskovan välillä sekä että Reichswehr N:n aloitteesta koettaisi aikaansaada sotaretken Venäjää vastaan⁺⁾ , on sairaalloisen haaveilun ilmauksia.

Tähän Gerlach on vastannut, että Groenerin dementia pääasiallisesti koskee asioita, joista hän, Gerlach, ei koskaan ole puhunut. Hän ei esimerkiksi ole väittänyt eversti Nicolain toimivan yhdysmiehenä Reichswehrin ja Moskovan välillä, eikä myöskään kenraali von Schleicherin olevan yhteydessä Nicolain kanssa. Hän on ainoastaan kirjoittanut, että N. on yhdysmiehenä Reichswehrin haaveilijoiden ja Moskovan välillä ja että Schleicherillä on samat mielipiteet kuin Nicolailla

+)

Tässä ristiriittaisuus; Groener todennäköisesti väärinkäsittänyt Gerlachin väitteet.

59

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C5

ASIA: _____

Ministeri Vuolijoen raportti no 55.
Berlin

29/3 1930.

Berlinissä, maaliskuun 29 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 481/118/30

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No: 7/III be. D. 10 30		
2/4-30	No	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CS	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittaen täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 55 aiheesta:

Hermann Müllerin hallituksen kukistuminen.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

W. W. W. W. W.

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 7/III Rec. D. 50 20		
2/4. 30		
RYHMÄ		ALIA
5		CS.

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 55.

Berlin 29.3.30.

Hermann Müllerin hallituksen
kukistuminen.

Jo kauvan aikaa on tiedetty, että hallituksen asema on heikko. Vasemmiston luottamuksen se on kadottanut ollessaan pakotettu kerta toisensa perästä tekemään tärkeitä myönnytyksiä oikeistolle. Varsinkin agraareille on vastoin vasemmiston periaatteellista kantaa myönnetty suuria tullin koroituksia sekä viljalle että eläintuotteille. Myöskin finanssiuudistuksessa ovat sosialidemokraatit myöntyneet moneen vastenmieliseen kulutusaineiden veron korotukseen, kuten oluen, mineraalivesien, kahvin, teen, tupakan y.m. Vieläpä he ovat suostuneet tuloverotuksen tuntuvaan alentamiseenkin. Kun kuitenkin Kansanpuolueeseen kuuluva rahaministeri Moldenhauer vaati työttömyysavustuksen vähentämistä vuodesta 1931 alkaen, ei Hermann Müller enää saanut ryhmää mukaansa. Sosialidemokraatit syyttävät Müllerä liiasta pehmeystä. Kun hän liian hyvänahkaisesti suostuu huonoihin kompromisseihin, tulevat vastustajat yhä vaativammiksi ja lopulta ei vaatimuksilla ole mitään rajaa.

Toiselta puolen voi sanoa, että oikeistokin on halukkaampi kukistamaan hallituksen senjälkeen kuin Young-lait on hyväksytty. Oli viisaampaa jättää edesvastuu liiden hyväksymisestä vasemmistohallitukselle, kuin sitoa itsensä, vaikka useat heistä kahden kesken tunnustivatkin niiden hyväksymisen välttämättömyyden ja sanoivat harjoitavansa oppositiota vain "periaatteellisista" syistä.

Tällä hetkellä ei vielä ole uuden hallituksen kokoonpano täysin selvillä. Kansleri ^{von} Brüning, Centrumin johtaja, hyvin harkitseva ja henkilökohtaisesti pidetty mies. Hänen pääominaisuutensa on varovaisuus. Müllerin kabinetista jäävät melkein kaikki porvarilliset ministerit. Maatalousministeri Dietrichin tilalle, joka on demokraatti, koettaa Brüning saada Landbundin johtajan Schielen toivossa, että hän repäisisi Hugenbergista eroon niin paljon Saksalaiskansallisia, että hallituksella olisi taattu enemmistö. Mutta hallitus ei kuitenkaan olisi varsinainen kokoomushallitus, sillä ryhmiä ei sidottaisi.

Hallituksen kannattajia olisivat:

Centrum	61 jäsentä	
Demokraatit	25	"
Baijerin kansanp.	17	"
Saksan kansanp.	45	"
Wirtschaftspart.	23	"
Kristill.konserv. (Treviranus)	12	"
Pikkupuolueet	23	"
Saksal.kansallista Schielen mukana	40	"
Yht.	246	"

Oppositioon kuuluisivat:

Sosialidemokraatit	152 jäsentä	
Kommunistit	54	"
Kansallissosialistit (Äärimm. oikeisto)	12	"
Hugenbergiläiset	26	"
Yht.	244	"

Kuten tästä näkyy ovat sekä hallituksen kannattajat että vastustajat erittäin epähomogeenisesti kokoonpannut, joten mitään vahvaa hallitusta ei täten voi syntyä.

Asema kehitty nähtävästi uusia vaaleja kohti.

Suomen kauppasopimuksen kannalta katsottuna tilanne ei lupaa mitään hyvää. Treviranus ja Schiele ovatkin jo 25 päivänä t.k. jättäneet eduskunnalle esityksen Suomen kanssa uusien neuvottelujen alkamisesta voi- ja juustotullien sitomisen poistamista varten.

W. W.

Senjälkeen kuin edelläoleva oli jo puhtaaksi kirjoitettu, ilmoitetaan, että Schielestä on täytynyt luopua, koska hän ei saa riittävästi Saksalaiskansallisilta kannatusta ja asettaa maanviljelyksen turvaamiseksi liian suuria vaatimuksia. Uutena maatalousministerinä mainitaan nyt Talonpoikaispuolueeseen kuuluva Fehr. Meidän kannalta on asia yhtä huono, sillä Fehr on yksi kauppasopimuksemme revisionin vaatijoita.

W. W.

2972

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Kvalijoen raportti no 56.

Berlin.

4/4 1930.

Berlinissä, huhtikuun 4 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o 519/132/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
8/III Re. 1. 10 30		
9/4-30	2	111
RYHMÄ		
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 56 aiheesta:

Saksan ja Venäjän suhteet.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

M. M. M. M. M.

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 8/III Pe. D. 10 30		
9/4.30	29	LM
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
S	C.S.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 56.

4. 4. 1930.

Saksan ja Venäjän suhteet.

Ulkoministeriön tiedusteluun ministeri Artin raportin johdosta tahdon vastata seuraavaa.

Kuten raportissani N:o 54 kirjoitin, on mieliala Saksassa kääntynyt useistakin syistä vähemmän suosiolliseksi Neuvosto-Venäjää kohtaan. Syinä ovat: Sovjetin kommunistiagitacion avustaminen Saksassa, saksalaisten tappiot konsessioneissa, Saksan teollisuustavaroiden viennin Venäjälle vuodesta vuoteen väheneminen, Saksan kansalaisten huono kohtelu Venäjällä ja lopuksi uskonnonvainot. Mutta samalla tiedoitin, että Wilhelmstrasse ei ollut halukas muuttamaan yleistä politiikkaansa Venäjään.

Olen jälleen keskustellut sekä Wilhelmstrassen että johtavien politikkojen kanssa ja voin vain vahvistaa edelliset tiedoitukseni.

Jo kauan aikaa on ollut vireillä n.k. Bereinigungs-neuvottelut (puhdistus-) Venäjän kanssa edellämaituista kysymyksistä, mutta ne eivät ole johtaneet vielä mihinkään tulokseen. Saksalaisilla on kyllä se käsitys, että Venäjällä ollaan taipuvaisempia antamaan perään enemmän kuin ennen, mikä johtuu Europan, myöskin Saksan, yleisen mielipiteen viimeaikaisista ilmauksista Neuvosto-Venäjää

vastaan. Tätä tilannetta koettavat saksalaiset käyttää hyväkseen ja sanovat suoraan ajan tällä hetkellä olevan neuvotteluille sopivan.

Mitä sodamukaan Venäjän ja toiselta puolen Rumanian-Puolan välillä tulee, niin siihen ei täällä uskota. Ja minkäänlaisesta avusta Puolalle, edes välillisesti, ei voi olla kysymystä. Huolimatta sopimuksista Puolan kanssa on Saksalla kipeä koridoorikysymys ratkaisematta ja yleensä voi Saksan kansasta sanoa, että sille on "ryssä" monin verroin sympatisempi kuin koskaan puolalainen. Sitäpaitsi juuri tällä hetkellä on Puolassa taas ikäviä oikeudenkäyntejä saksalaisia vastaan, kuten Ulitz-prosessi, partiolaisten hätöittäminen y.m.

Rapallopolitiikkaa siis edelleen noudatetaan, sanovat kaikki tiedoittajani.

Mano H. W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Kuolijoen raportit 57 ja 58.

Berlin.

30/4, 2/5 1930.

Berlinissä, toukokuun 2 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

N:o 682/172/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	ERIÖ	
N:o 10/111 Re.	20	
5/5.30	2	
RYHMÄ	OS.	•A
5	Es	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:ot 57 ja 58, aiheesta:

Itävallan sisä- ja ulkopoliittikka.

Vastalauseet Saksan uuden maatalousohjelman johdosta.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

M. J. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

ULKOASTAINKÄSITTELY		
No 10/III Paik. 10 30		
5/3-30	5	EM
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	OS	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

=====
raportti N:o 57.
=====

Berlin 30. 4. 30.

Itävallan sisä- ja ulkopolitiikka.

Schoberin hallitus toimii edelleenkin sovinnollisuuden merkeissä. Tärkein sisäpoliittinen tapaus on n.s. antiterrorilain aikaansaaminen. Vaikka sen hyväksyminen tapahtuikin sosialidemokraattien häniä vastaan, oli se kuitenkin pitkäaikaisten kompromissineuvottelujen tulos.

Koska tästä laista on jo Suomenkin sanomalehdissä paljon kirjoitettu, on tarpeetonta sitä laavammin selostaa. Mainitsen vain, että laki on tähdätty järjestäytymispakkoa ja työmaaterroria vastaan. Liitän tähän lain kokonaisuudessaan.

Mitä Schoberin politiikkaan yleensä tulee, on se mielestäni ainoa mahdollinen tällä hetkellä. Se on tähdätty sekä äärimmäistä oikeistoa että äärimmäistä vasemmistoa vastaan. Kun kysyin sosialidemokraattien johtomiehiltä, ovatko he tyytyväisiä hallitukseen, vastasivat he: "emme, mutta se on tällä hetkellä välttämätön estä-mässä vielä suurempaa pahaa. Ja kun taloudellinen tila on niin huono kuin se nykyään Itävallassa on, työttömyys suuri, toivottomuus vallalla (tänä vuonna kolmena

ensimmäisenä kuukautena 624 itsemurhaa), ei voi mitään aggressiivisempaa politiikkaa harjoittaa. Saa olla tyytyväinen kun säilyttää asemat."

Mutta kuka on tyytymätön, niin se on Seipel. Hän kulkee ympäri pitämässä politillisia puheita, joiden kärki on tähdätty Schoberia vastaan. Hän selittää, että oikea demokratia ei neuvottele vähemmistön kanssa, vaan ajaa tahtonsa täytäntöön. Siis kompromissaava Schober ei ole demokraatti, mutta Seipel on.

Schoberista sanovat oikeistopolitikot, että hän on itserakas ja nykyään kovin ylpeä saavutuksistaan. Hänhän onkin saanut 1) välit Italian kanssa jälleen siedettäväksi, 2) Haagin konferenssissa Itävallan sota-korvausvelvollisuuden poistetuksi ja 3) Saksan kanssa kauppasopimuksen aikaan. Nyt hän koettaa saada Ranskasta Itävallalle edullista lainaa. Mutta tässäkin tulee hänen kunnianhimonsa esille. Itävallan valtiopankin johtaja kirjoitti lehdissä, että Itävallan kyllä pitää ottaa Ranskasta laina, mutta vasta sitten kun Saksan korvauspankin laina on otettu. Tästä huolimatta Schober kuitenkin meni Pariisiin puhumaan lainasta saadakseen taas esiintyä maan pelastajana. Hän epäilemättä onnistuikin, kun hän jo on kiirehtinyt Itävallan Saksaan liittymiskysymyksessä antamaan niin ranskalaisia miellyttävän vastauksen, kuin että hänen rehellinen mielipiteensä on se, että Itävalta ja Saksa ovat oleva yksi kansa, mutta kaksi valtiota. Kun hän vielä puhuu muutamia ranskalaisten korville mieluisia sanoja Italian fascisteista, sanoutuu irti läheisestä Italian ystäväydestä (varsinkin Etelä-Tyroolin saksalaisten kohtalo antaa tähän hyvän aiheen) ja kehuu la grande nationia

niin lainan saanti on varma ja ehdotkin ehkä kohtuulliset.

Irvihampaat Itävallassa nauroivat kovin, kun sanomalehdissä kerrottiin, että asemalle vastaan tulleen Briandin ensimmäiset sanat olivat: Miten Seipel jaksaa?

Itävallan talous on suurissa vaikeuksissa ja kauppasopimusneuvotteluja käydään poikkeuksetta kaikkien naapurien kanssa. Ettei niistäkään Itävallalle suurta hyötyä koidu on ilmeistä, sillä Itävallankin maanviljelijät huutavat korkeampia tulleja kaikkia ympärillä olevia varsinaisia agraarimaita, Unkaria, Jugoslaviaa ja Tshekkoslovakiaa vastaan. Tämä tietysti estää Itävallan saamasta etuja teollisuustuotteilleen. Saksan kanssa, kuten tunnettua, saatiin kauppasopimus aikaan, mutta siitä kirjoitan erikseen.

Loppuvaikutelmanani tahdon mainita, että Itävallan sisäpoliittiset olot näyttävät paljon terveemmiltä, ainakin mitä puolueiden väliseen katkeruuteen tulee, kuin ennen siellä käydessäni.

Mani Wustjoki

Bundesgesetzblatt

für die Republik Österreich

Jahrgang 1930

Ausgegeben am 14. April 1930

31. Stück

- 105. Gesetz: Bundesbeiträge zu nichttätarischen Straßen- und Brückenbauten im Jahre 1930.
- 106. Kundmachung: Ausschreibung der Stadtgemeinde Klosterneuburg aus der Liste der zu Vorentscheidungen nach dem Mietengesetz berufenen Gemeinden.
- 107. Kundmachung: Beitritt von Jral zum Abereinkommen und Statut über die Freiheit des Durchgangsverkehres.
- 108. Kundmachung: Hinterlegung der Ratifikationsurkunde Estlands zum zwischenstaatlichen Abereinkommen zur Unterdrückung des Frauen- und Kinderhandels.
- 109. Gesetz: Schutz von Verbandsmarken.
- 110. Gesetz: Verküferung der Liegenschaften E. Z. 31, Grundbuch Drahnitz, und E. Z. 30, Grundbuch Drahnitzdorf.
- 111. Gesetz: Berufung der Bundespolizeibehörden zur Vollziehung auf dem Gebiet der Straßenpolizei auf Bundesstraßen.
- 112. Gesetz: Zweite Verfassungsgerichtshofgesetz-Novelle.
- 113. Gesetz: Schutz der Arbeits- und der Versammlungsfreiheit.
- 114. Kundmachung: Invertriebssetzung von Pfeifentabaken neuer Mischung.
- 115. Kundmachung: Beitritt Estlands zur Internationalen Konvention zur Vereinfachung der Zollformalitäten.
- 116. Verordnung: Registrierung von Verbandsmarken.

105. Bundesgesetz vom 1. April 1930, betreffend die Bundesbeiträge zu nichttätarischen Straßen- und Brückenbauten im Jahre 1930.

Der Nationalrat hat beschlossen:

§ 1. Im Sinne des § 10 des Finanz-Verfassungsgesetzes, B. G. Bl. Nr. 347 vom Jahre 1925, wird die Bundesregierung ermächtigt, die auf Grund von früher übernommenen Verpflichtungen zur zwingend notwendigen Fortsetzung von Bauarbeiten an nichttätarischen Straßen und Brücken mit dem Bundesfinanzgesetz für das Jahr 1930 bereits bewilligten und im beiliegenden Ausweis angegebenen Bundesbeiträge flüssigzu-

§ 2. Für den unter § 1 bezeichneten Zweck sind die erforderlichen Ausgaben im Rahmen der bei Kapitel 23, Titel 2 „Straßenbauten“, § 2, Unterteilung 6 „Bundesbeiträge zum Ausbau von nichttätarischen Straßen“, zur Verfügung stehenden Mittel zu bestreiten.

§ 3. Mit der Vollziehung dieses Bundesgesetzes ist der Bundesminister für Handel und Verkehr im Einvernehmen mit dem Bundesminister für Finanzen betraut.

Wittas
Schöber Hainisch Juch

Ausweis

über die im Bundesvoranschlag 1930 vorgesehenen Bundesbeiträge zu nichttätarischen Straßen- und Brückenbauten.

Oberösterreich.

Beitrag der Bundesstraßenverwaltung zum Ausbau der Straßenverbindung Gugu—Sandl,
1. Rate 8.750 S

Steiermark.

Bundesbeitrag zum Ausbau der Straßenverbindung Eibiswald—St. Oswald—Soboth—
Kärntner Grenze 50.000 „

Tirol.

a) Bundesbeitrag zum Ausbau der Programmstraßen 100.000 „
b) Bundesbeitrag zum Ausbau der Thierseestraße 40.000 „
c) Bundesbeitrag zum Ausbau der Virgentalstraße 50.000 „

Vorarlberg.

a) Bundesbeitrag zum Ausbau der Straße Bregenz—Langen—Landesgrenze, Schlußrate	18.800 S
b) Bundesbeitrag zum Ausbau der Straße im Kleinen Balsertal, 2. Rate	50.000 „
c) Bundesbeitrag zum Ausbau der Balderschwanger Konkurrenzstraße Hangenstuh— Wölten und Sippersegg—Schönthalben	79.750 „

Burgenland.

Bundesbeitrag zum Ausbau der zur Inkamerierung bestimmten Straßen des Burgenlandes	500.000 „
Zusammen	897.300 S

106. Kundmachung des Bundesministers für Justiz im Einvernehmen mit dem Bundesminister für soziale Verwaltung vom 1. April 1930, betreffend die Ausscheidung der Stadtgemeinde Klosterneuburg aus der Liste der zu Vorentscheidungen nach dem Mietengesetze berufenen Gemeinden.

Auf Grund des § 27, Absatz 1, des Mietengesetzes (B. G. Bl. Nr. 210 vom Jahre 1929) wird kundgemacht:

In der mit der Kundmachung vom 18. Dezember 1922, B. G. Bl. Nr. 899, verlautbarten Liste der Gemeinden, die zu Vorentscheidungen nach dem Mietengesetze berufen sind, hat die Stadtgemeinde Klosterneuburg zu entfallen.

Stama

107. Kundmachung des Bundeskanzleramtes vom 2. April 1930, betreffend den Beitritt von Irak zum Abkommen und Statut über die Freiheit des Durchgangsverkehrs.

Nach einer Mitteilung des Generalsekretärs des Völkerbundes ist Irak am 1. März 1930 dem im Bundesgesetzblatt unter Nr. 429 aus 1924 kundgemachten Abkommen und Statut über die Freiheit des Durchgangsverkehrs beigetreten.

Schöber

108. Kundmachung des Bundeskanzleramtes vom 3. April 1930, betreffend die Hinterlegung der Ratifikationsurkunde Estlands zum zwischenstaatlichen Abkommen zur Unterdrückung des Frauen- und Kinderhandels.

Nach einer Mitteilung des Generalsekretärs des Völkerbundes ist die Ratifikationsurkunde der Republik Estland zu dem im Bundesgesetzblatt unter Nr. 740 aus 1922 kundgemachten zwischenstaatlichen Abkommen vom 30. September 1921 zur Unterdrückung des Frauen- und Kinderhandels am 28. Februar 1930 im Sekretariat des Völkerbundes hinterlegt worden.

Schöber

109. Bundesgesetz vom 4. April 1930 über den Schutz von Verbandsmarken.

Der Nationalrat hat beschlossen:

§ 1. (1) Verbände mit Rechtspersönlichkeit, die wirtschaftliche Zwecke verfolgen, können, auch wenn sie ein auf Herstellung oder Vertrieb von Waren gerichtetes Unternehmen nicht besitzen, Warenzeichen anmelden, die in den Unternehmen ihrer Mitglieder zur Kennzeichnung der Waren dienen sollen (Verbandsmarken).

(2) Die juristischen Personen des öffentlichen Rechtes stehen den bezeichneten Verbänden (Absatz 1) gleich.

(3) Auf die Verbandsmarken finden die Vorschriften über Marken entsprechende Anwendung, soweit nicht in diesem Gesetze anderes bestimmt ist. Insbesondere treten auch die in den §§ 3, Absatz 2, und 22 des Markenschutzgesetzes, B. G. Bl. Nr. 117 vom Jahre 1928, und im § 9, Absatz 3, des Bundesgesetzes vom 26. September 1923, B. G. Bl. Nr. 531, gegen den unlauteren Wettbewerb zugunsten nicht registrierter Warenzeichen vorgesehenen Rechtswirkungen ein, wenn ein Zeichen in den beteiligten Verkehrskreisen als Kennzeichen der Waren der Mitglieder eines Verbandes gilt.

§ 2. (1) Für die Registrierung einer Verbandsmarke (§ 13 des Markenschutzgesetzes) ist die Kammer für Handel, Gewerbe und Industrie, in deren Bezirk der Verband seinen Sitz hat, zuständig.

(2) Der Anmeldung der Verbandsmarke muß eine Satzung beigelegt sein, die über Namen, Sitz, Zweck und Vertretung des Verbandes, über den Kreis der zur Benutzung der Verbandsmarke Berechtigten, die Bedingungen der Benutzung, die Entziehung des Benutzungsrechtes bei Mißbrauch der Verbandsmarke und über die Rechte und Pflichten der Beteiligten im Falle der Verletzung der Verbandsmarke Auskunft gibt. Spätere Änderungen sind der Kammer für Handel, Gewerbe und Industrie mitzuteilen. Sie werden anderen gegenüber erst mit dem auf diese Mitteilung folgenden Tage wirksam. Die Satzung und ihre Änderungen sind in der mit Verordnung des Bundesministers für Handel und Verkehr festzusetzenden Anzahl von Stücken vorzulegen, über deren Bestimmung in der Verordnung Anordnungen zu treffen sind. Die Einsicht in die Satzung steht jedermann frei.

(3) Die Registrierungsgebühr (§ 15 des Markenschutzgesetzes) beträgt für Verbandsmarken das Fünffache der für Marken festgesetzten Gebühr.

§ 3. Die näheren Bestimmungen über die Formalitäten der Registrierung der Verbandsmarken werden mit Verordnung des Bundesministers für Handel und Verkehr getroffen.

§ 4. Das durch die Anmeldung oder die Registrierung der Verbandsmarke begründete Recht kann nicht auf einen anderen übertragen werden.

§ 5. (1) Unbeschadet der sonst für die Löschung von Marken geltenden Vorschriften (§ 1, Absatz 3) ist eine Verbandsmarke zu löschen:

1. wenn der Verband, für den die Verbandsmarke registriert ist, nicht mehr besteht;

2. wenn der Verband gestattet oder duldet, daß die Verbandsmarke in einer den allgemeinen Verbandszwecken oder der Satzung widersprechenden Weise benutzt wird. Als eine solche mißbräuchliche Benutzung ist es insbesondere anzusehen, wenn die Benutzung der Verbandsmarke zu einer Irreführung des geschäftlichen Verkehrs geeignet ist oder Personen, die nicht Mitglieder des Verbandes sind, überlassen wird.

(2) Im Falle des Absatzes 1, Z. 2, wird die Löschung vom Bundesminister für Handel und Verkehr verfügt.

§ 6. Der nach den geltenden Bestimmungen bestehende Anspruch des Verbandes auf Entschädigung wegen unbefugter Benutzung der Verbandsmarke umfaßt auch den einem Mitgliede erwachsenen Schaden.

§ 7. Wird nachgewiesen, daß eine registrierte Marke bis zum Inkrafttreten dieses Gesetzes von einem Verband als Verbandsmarke geführt wurde, so ist die Marke auf Antrag des Verbandes als Verbandsmarke in das Markenregister der zuständigen Kammer für Handel, Gewerbe und Industrie (§ 2, Absatz 1) einzutragen. Die Verbandsmarke tritt an die Stelle der früher registrierten Marke und genießt deren Priorität. Der Antrag muß innerhalb eines Jahres seit dem Inkrafttreten dieses Gesetzes bei der Kammer für Handel, Gewerbe und Industrie gestellt werden und den für die Anmeldung einer Verbandsmarke bestehenden Vorschriften, insbesondere auch hinsichtlich der Gebührentichtung (§ 2, Absatz 3), entsprechen. Mit dem Tage des Einlangens des Antrages bei der zuständigen Kammer (§ 2, Absatz 1) beginnt die Schutzdauer der Verbandsmarke (§ 16 des Markenschutzgesetzes) zu laufen.

§ 8. Auf Verbandsmarken von Verbänden, die ihren Sitz im Auslande haben, und von ausländischen juristischen Personen des öffentlichen Rechts

(ausländische Verbandsmarken) finden die Bestimmungen des Markenschutzgesetzes (§§ 32, 32 a) über ausländische Marken entsprechende Anwendung.

§ 9. (1) Dieses Gesetz tritt mit dem ersten Tage des auf seine Kundmachung folgenden Kalendermonates in Kraft.

(2) Die Durchführungsverordnungen und die sonst in diesem Gesetze vorgesehenen Verordnungen können bereits von dem Tage der Kundmachung dieses Gesetzes an erlassen werden. Sie treten frühestens zugleich mit diesem Gesetze in Kraft.

(3) Mit der Vollziehung ist der Bundesminister für Handel und Verkehr betraut.

Wittas

Schober

Gainisch

110. Bundesgesetz vom 4. April 1930, betreffend die Veräußerung der Liegenschaften E. Z. 31, Grundbuch Draßnitz, und E. Z. 30, Grundbuch Draßnitzdorf.

Der Nationalrat hat beschlossen:

§ 1. Der Bundesminister für Finanzen ist ermächtigt, die bundesforstlichen Liegenschaften E. Z. 31, Grundbuch Draßnitz, und E. Z. 30, Grundbuch Draßnitzdorf, tauschweise zu veräußern.

§ 2. Mit der Durchführung dieses Gesetzes ist der Bundesminister für Finanzen betraut.

Wittas

Schober

Juch

111. Bundesgesetz vom 4. April 1930 über die Berufung der Bundespolizeibehörden zur Vollziehung auf dem Gebiet der Straßenpolizei auf Bundesstraßen.

Der Nationalrat hat beschlossen:

§ 1. (1) Alle verkehrspolizeilichen Amtshandlungen, die in dem Bundesgesetz vom 8. Juli 1921, B. G. Bl. Nr. 387, betreffend die Bundesstraßen, der politischen Bezirksbehörde oder der Bundesstraßenverwaltung übertragen sind, sowie die Ausübung des Verwaltungsstrafrechtes nach § 30 des bezogenen Bundesgesetzes obliegen im Amtsgebiet einer Bundespolizeibehörde mit verkehrspolizeilichem Wirkungsbereich dieser Behörde.

(2) Verkehrspolizei sind jene Teile der Straßenpolizei, die hauptsächlich die Sicherheit der Person und des Eigentums und die Sicherheit und Leichtigkeit des Verkehrs bezwecken.

§ 2. Mit der Vollziehung dieses Bundesgesetzes ist der Bundesminister für Handel und Verkehr im Einvernehmen mit dem Bundeskanzler betraut.

Wittas

Schober

Gainisch

112. Bundesgesetz vom 4. April 1930, womit das Bundesgesetz vom 18. Dezember 1925, B. G. Bl. Nr. 454, über die Organisation und über das Verfahren des Verfassungsgerichtshofes (Verfassungsgerichtshofgesetz, Verf. G. G.) in der Fassung des Bundesgesetzes vom 26. März 1926, B. G. Bl. Nr. 77, ergänzt und abgeändert wird (Zweite Verfassungsgerichtshofgesetz-Novelle). *

Der Nationalrat hat beschloffen:

Artikel I.

Das Bundesgesetz vom 18. Dezember 1925, B. G. Bl. Nr. 454, über die Organisation und über das Verfahren des Verfassungsgerichtshofes (Verfassungsgerichtshofgesetz, Verf. G. G.) in der Fassung des Bundesgesetzes vom 26. März 1926, B. G. Bl. Nr. 77, wird folgendermaßen abgeändert:

§ 1. Im § 1 ist zwischen den Worten „zwei“ und „Mitgliedern“ einzufügen: „weiteren“.

§ 2. Im § 2 entfällt der zweite Satz des Absatzes 1.

Abatz 2 hat zu lauten:

„(2) Der Präsident oder der Vizepräsident, wenigstens zwei der ständigen Referenten und wenigstens zwei Ersatzmitglieder müssen ihren Wohnsitz in Wien haben.“

§ 3. Im § 3 hat der Absatz 5 zu lauten:

„(5) Der Präsident kann dem Vizepräsidenten auch, abgesehen vom Fall des Absatzes 2, den Vorsitz bei Verhandlungen und Beratungen übertragen. Der Vizepräsident ist berechtigt, an den Verhandlungen, in denen er nicht den Vorsitz führt, als Stimmführer teilzunehmen.“

§ 4. Im § 4 ist im Absatz 1 nach dem Wort „erhalten“ einzuschalten: „vom Ersten des ihrer Bestellung nachfolgenden Monats an“.

§ 5. An Stelle des § 5 treten folgende Bestimmungen:

„§ 5. Die anderen Mitglieder und die Ersatzmitglieder des Verfassungsgerichtshofes erhalten für jede Sitzung, an der sie teilgenommen haben, eine Geldentschädigung, die für jeden Sitzungstag ein Zwanzigstel der für einen Monat entfallenden Entschädigung eines ständigen Referenten beträgt.“

§ 5a. (1) Den nicht in Wien wohnhaften Mitgliedern und Ersatzmitgliedern wird außer den in den §§ 4 und 5 bestimmten Entschädigungen für jede Sitzung eine Vergütung der Reisekosten und den nicht in Wien wohnhaften, unter § 5 fallenden

* Erste Verfassungsgerichtshofgesetz-Novelle, siehe B. G. Bl. Nr. 77 von 1926.

Mitgliedern und Ersatzmitgliedern überdies eine Vergütung der durch den Aufenthalt in Wien verursachten besonderen Kosten gewährt. Das Ausmaß der Reisekosten und der durch den Aufenthalt in Wien verursachten besonderen Kosten für die nicht in Wien wohnhaften Mitglieder und Ersatzmitglieder, die unter § 5 fallen, wird von der Bundesregierung besonders geregelt.

(2) Die Geldentschädigungen gemäß §§ 4, 5 und 5 a sind steuer-, gebühren- und exekutionsfrei.“

§ 6. § 6 hat zu lauten:

„(1) Zu jeder Verhandlung des Verfassungsgerichtshofes sind der Vizepräsident und sämtliche übrigen Mitglieder einzuladen.“

(2) Im Fall der Verhinderung eines Mitgliedes ist ein Ersatzmitglied zu laden. Dabei ist tunlichst darauf Rücksicht zu nehmen, ob das verhinderte Mitglied auf Vorschlag der Bundesregierung, auf Vorschlag des Nationalrates oder auf Vorschlag des Landes- und Ständerates ernannt wurde.“

§ 7. § 7 entfällt; die §§ 8, 9 und 10 erhalten die Bezeichnung als §§ 7, 8 und 9.

§ 8. Der nunmehrige § 7 wird folgendermaßen abgeändert:

1. Im Absatz 1 entfallen die Worte: „in den Fällen des § 6“;

2. im Absatz 2 haben lit. a und c folgendermaßen zu lauten:

„a) vermögensrechtliche Ansprüche des Bundes, der Länder, der Bezirke und der Gemeinden gegeneinander, die im ordentlichen Rechtsweg nicht auszutragen sind (Artikel 137 des Bundes-Verfassungsgesetzes);“

„c) alle Fälle, die in nichtöffentlicher Sitzung erledigt werden, mit Ausnahme der Fälle des § 10, Absätze 2 und 4.“

§ 9. Dem nunmehrigen § 8 ist folgender neuer Absatz anzufügen:

„(3) Die Beifügung einer religiösen Beteuerung zu den nach den Absätzen 1 und 2 abzulegenden Geslobnissen ist zulässig.“

§ 10. Nach dem nunmehrigen § 9 ist folgender neuer § 10 einzuschalten:

„§ 10. (1) Ein Mitglied oder Ersatzmitglied ist durch Erkenntnis des Verfassungsgerichtshofes vom Amt zu entheben:

a) wenn ein Umstand eintritt, der nach Artikel 147, Absatz 4, des Bundes-Verfassungsgesetzes ausschließt, daß das Mitglied (Ersatzmitglied) dem Verfassungsgerichtshof weiter angehört,

b) wenn die Voraussetzungen des Artikels 147, Absatz 7, des Bundes-Verfassungsgesetzes gegeben sind,

c) wenn sich das Mitglied (Ersatzmitglied) durch sein Verhalten in oder außer dem Amt der Achtung und des Vertrauens, die sein Amt erfordert, unwürdig gezeigt oder die Verpflichtung zur Amtsverschwiegenheit gröblich verletzt hat, oder

d) wenn das Mitglied (Ersatzmitglied) durch körperliche oder geistige Gebrechen zur Erfüllung seiner Amtspflicht untauglich wird.

(2) Das Verfahren zur Enthebung eines Mitgliedes (Ersatzmitgliedes) vom Amt kann in den in Absatz 1 unter lit. a bis c angeführten Fällen nur auf Grund eines nach Vernehmung dieses Mitgliedes (Ersatzmitgliedes) durch den Präsidenten oder das vom Präsidenten damit betraute Mitglied des Verfassungsgerichtshofes gefaßten Beschlusses des Verfassungsgerichtshofes eingeleitet werden. Der Beschluß wird in nichtöffentlicher Sitzung nach Anhörung des Generalprokurators gefaßt und hat die Anschulbigungspunkte bestimmt zu bezeichnen. Der Verfassungsgerichtshof kann auch in nichtöffentlicher Sitzung die vorläufige Enthebung eines Mitgliedes, gegen das das Verfahren eingeleitet wird, vom Amt verfügen. Für das weitere Verfahren finden die Vorschriften der §§ 15, 16, 18 bis 23 des Richterdisziplinargesetzes vom 21. Mai 1868, R. G. Bl. Nr. 46, sinngemäß Anwendung. Stellt eine Pflichtverletzung eine gerichtlich strafbare Handlung dar, gelten sinngemäß die Vorschriften der §§ 33 und 34 des letztbezogenen Gesetzes.

(3) Auf das Verfahren im Fall des Absatzes 1, lit. d, finden die Bestimmungen des § 52, Absatz 2, und des § 53 des erwähnten Richterdisziplinargesetzes sinngemäß Anwendung.

(4) Ein Erkenntnis des Verfassungsgerichtshofes nach Absatz 1 kann nur mit einer Mehrheit von wenigstens zwei Dritteln der Mitglieder beschlossen werden und hat auf Enthebung des Mitgliedes (Ersatzmitgliedes) vom Amt zu lauten. Im Fall des Absatzes 1, lit. b, hat sich der Verfassungsgerichtshof auf die Feststellung zu beschränken, daß das Mitglied (Ersatzmitglied) drei aufeinanderfolgenden Einladungen zu einer Verhandlung des Verfassungsgerichtshofes ohne genügende Entschuldigung keine Folge geleistet hat; diese Feststellung steht einem Erkenntnis auf Enthebung vom Amt gleich.

§ 11. § 11 hat zu lauten:

„Wenn eine Stelle im Verfassungsgerichtshof erledigt ist, hat der Präsident dies dem Bundeskanzler mitzuteilen, der wegen Einholung des für diese Stelle erforderlichen Vorschlages (Artikel 147, Absatz 2, des Bundes-Verfassungsgesetzes) das Notwendige zu veranlassen hat.“

§ 12. § 12 wird folgendermaßen abgeändert:

1. Im Absatz 4 sind im zweiten Satz die Worte „angehören oder ihr“ und im dritten Satz die Worte „angehören oder“ zu streichen; statt des Wortes „Bundesrat“ ist in diesem Absatz zu setzen: „Länder- und Ständerat“.

2. Absatz 5 hat zu lauten:

„(6) Bei der Prüfung der Gesetzmäßigkeit einer Verordnung oder der Verfassungsmäßigkeit eines Gesetzes sind, wenn die Prüfung auf Antrag eines Gerichtes durchzuführen ist, diejenigen Mitglieder ausgeschlossen, die dem antragstellenden Gericht angehören.“

3. Dem Absatz 6 sind die Worte anzufügen: „, und zwar in nichtöffentlicher Sitzung.“

§ 13. § 13 hat zu lauten:

„(1) Die Angelegenheiten, die das dem Verfassungsgerichtshof angehörende Verwaltungspersonal und die sachlichen Erfordernisse betreffen, werden unter der Verantwortlichkeit des Bundeskanzlers geführt.“

(2) Vor allen Ernennungen, die das Verwaltungspersonal betreffen, ist der aus dem Präsidenten, dem Vizepräsidenten und den ständigen Referenten des Verfassungsgerichtshofes bestehende Personalsenat zu hören.“

§ 14. Dem § 14 wird folgender neuer Absatz angefügt:

„(3) Der Verfassungsgerichtshof verfaßt nach Abschluß eines jeden Jahres einen Bericht über seine Tätigkeit und die hierbei gesammelten Erfahrungen und teilt diesen Bericht dem Bundeskanzler mit.“

§ 15. Im § 17 entfällt im Absatz 2 das erste Wort („Klagen“), ferner ist statt: „§ 46“ zu setzen: „§§ 46, 48 und 50“, weiters entfällt der Absatz 3; der Absatz 4 erhält demnach die Bezeichnung als Absatz 3.

§ 16. § 19 wird folgendermaßen abgeändert:

1. Im Absatz 1 ist nach den Worten: „Die Erkenntnisse des Verfassungsgerichtshofes werden“ einzufügen: „mit Ausnahme der Erkenntnisse nach § 10“.

2. Im Absatz 3 ist nach den Worten „wegen Zurücknahme des Antrages“ einzufügen: „oder wegen Klagestellung (§ 86 a)“ und nach den Worten „auch ohne vorangegangene Verhandlung“ einzuschalten: „in nichtöffentlicher Sitzung“.

3. Als neuer Absatz 4 ist anzufügen:

„(4) Ferner ist durch einen in nichtöffentlicher Sitzung zu fassenden Beschluß — abgesehen von den Fällen, die in diesem Gesetz und in den im

§ 35, Absatz 1, bezeichneten Gesetzen vorgeesehen sind — zu entscheiden über Anträge auf Vollstreckung der Erkenntnisse des Verfassungsgerichtshofes gemäß Artikel 146, Absatz 2, des Bundes-Verfassungsgesetzes und über Anträge auf Kostenbestimmung im Fall einer Einstellung des Verfahrens.“

§ 17. § 24 hat folgendermaßen zu lauten:

„(1) Der Bund, die Länder, die Bezirke und die Gemeinden sowie die Behörden dieser Gebietskörperschaften, ebenso auch die von Organen dieser Körperschaften verwalteten Stiftungen, Fonds und Anstalten werden durch bevollmächtigte Organe vertreten.“

(2) Die Parteien können unbeschadet der Bestimmung des § 17, Absatz 2, ihre Sache vor dem Verfassungsgerichtshof selbst führen oder sich durch einen Rechtsanwalt vertreten lassen.

(3) Bei Ansprüchen nach Artikel 137 des Bundes-Verfassungsgesetzes kann mit der Vertretung des Bundes auch die Finanzprokuratur betraut werden.

(4) Die Vertretung durch einen Rechtsanwalt oder durch die Finanzprokuratur schließt nicht aus, daß auch die Parteien selbst erscheinen und im eigenen Namen Erklärungen abgeben.

(5) Die für die Parteien auftretenden Organe und Vertreter haben ihre Bevollmächtigung nachzuweisen.

(6) Durch Verordnung der Bundesregierung wird bestimmt, ob und für welche in den Absätzen 1 und 3 bezeichneten Vertreter das Tragen von Amtskleidern bei den Verhandlungen des Verfassungsgerichtshofes vorgeschrieben oder für zulässig erklärt wird.“

§ 18. § 33 hat zu lauten:

„Eine Wiedereinsetzung in den vorigen Stand wegen Versäumnung einer Frist kann nur in den Fällen des Artikels 144 des Bundes-Verfassungsgesetzes stattfinden. Über einen solchen Antrag entscheidet der Verfassungsgerichtshof in nichtöffentlicher Sitzung.“

§ 19. In § 34 entfallen die Worte „Absatz 2“; am Schluß dieses Paragraphen sind die Worte anzufügen: „in nichtöffentlicher Sitzung“.

§ 20. Die Überschrift vor § 37 hat zu lauten:

„2. Besondere Vorschriften.“

A. Bei vermögensrechtlichen Ansprüchen des Bundes, der Länder, der Bezirke und der Gemeinden gegeneinander, die im ordentlichen Rechtsweg nicht anzutragen sind (Artikel 137 des Bundes-Verfassungsgesetzes).“

§ 21. Im § 37 ist nach den Worten „gegen ein Land“ einzufügen: „gegen einen Bezirk“; die Absätze 2 bis 4 entfallen.

§ 22. Im § 38 entfallen die Worte „in den Fällen des Artikels 137, Absatz 1, des Bundes-Verfassungsgesetzes“.

§ 23. § 62 wird folgendermaßen abgeändert:

1. Im Absatz 1 entfallen die Worte „von der Bundesregierung oder von einer Landesregierung gestellte“;

2. dem Paragraphen wird folgender neuer Absatz angefügt:

„(2) Vom Obersten Gerichtshof oder vom Verwaltungsgerichtshof kann der Antrag auf Aufhebung eines Gesetzes oder von bestimmten Stellen eines solchen (Artikel 140, Absatz 1, des Bundes-Verfassungsgesetzes) nur auf Grund eines Beschlusses der Vollversammlung des Obersten Gerichtshofes oder des Verwaltungsgerichtshofes gestellt werden.“

§ 24. Im § 63 hat der Absatz 1 zu lauten:

„(1) Der Präsident ordnet ohne Verzug die Verhandlung an. Zu dieser sind die beteiligten Regierungen zu laden. Zur Vertretung eines angefochtenen Bundesgesetzes ist die Bundesregierung, eines angefochtenen Landesgesetzes die zuständige Landesregierung berufen. Wurde der Antrag vom Obersten Gerichtshof oder vom Verwaltungsgerichtshof gestellt, sind auch die an der Sache beteiligten Parteien zu laden.“

§ 25. Im § 68 ist im Absatz 1 nach den Worten „nach Beendigung des Wahlverfahrens“ einzufügen: „wenn aber im betreffenden Wahlgesetz ein Instanzenzug vorgeesehen ist, binnen vier Wochen nach Zustellung des in letzter Instanz ergangenen Bescheides“.

§ 26. Im § 69 ist dem Absatz 1 folgender Satz anzufügen: „Der im § 68, Absatz 2, bezeichneten Wahlbehörde ist die Entsendung eines Vertreters freizustellen.“

§ 27. Nach § 71 ist folgender neuer Paragraph einzuschalten:

„§ 71a. (1) Für den Fall der Anfechtung des Ergebnisses einer Volksabstimmung nach den Bestimmungen des § 14, Absätze 1 und 2, des Bundesgesetzes vom 2. Juli 1929, B. G. Bl. Nr. 292, über Volksabstimmungen auf Grund der Bundesverfassung finden die Bestimmungen der §§ 68 und 69, Absatz 1, sinngemäß Anwendung.“

(2) Der Verfassungsgerichtshof hat in seinem Erkenntnis über eine solche Anfechtung gegebenenfalls die ziffermäßige Ermittlung der Hauptwahlbehörde richtigzustellen.“

§ 28. Im § 72 ist im Absatz 3 nach den Worten „gemäß Artikel 142, Absatz 2, lit. d.“ einzufügen: „oder gemäß Artikel 102a, Absatz 3.“

§ 29. Im § 74 ist im Absatz 5 nach den Worten „nach Artikel 142, Absatz 2, lit. d.“ einzufügen: „oder nach Artikel 102 a, Absatz 3,“ und als Schlusssatz anzufügen: „Hierüber entscheidet der Verfassungsgerichtshof in nichtöffentlicher Sitzung.“

§ 30. Im § 80 ist im Absatz 3 nach den Worten „nach Artikel 142, Absatz 2, lit. d.“ einzufügen: „oder nach Artikel 102 a, Absatz 3,“.

§ 31. Im § 81 ist nach den Worten „nach Artikel 142 und 143“ einzufügen: „oder nach Artikel 102 a, Absatz 3,“.

§ 32. Die Überschrift vor § 82 hat zu lauten:

„G. Bei Beschwerden wegen Verletzung verfassungsgesetzlich gewährleisteter Rechte (Artikel 144 des Bundes-Verfassungsgesetzes).“

§ 33. § 82 wird folgendermaßen abgeändert:

1. Im Absatz 1 ist statt der Worte „verfassungsmäßig gewährleisteter Rechte“ zu setzen: „verfassungsgesetzlich gewährleisteter Rechte“;

2. an Stelle der Absätze 2 bis 4 tritt folgende Bestimmung:

„(2) Die Beschwerde hat den Tatbestand genau darzustellen.“;

3. Absatz 5 erhält demnach die Bezeichnung als Absatz 3.

§ 34. Nach dem § 86 ist folgender neuer Paragraph einzufügen:

„§ 86 a. Wird vor Schluß der Verhandlung über die Beschwerde der Nachweis erbracht, daß der Beschwerdeführer klaglos gestellt erscheint, hat der Verfassungsgerichtshof nach Einvernahme des Beschwerdeführers die Beschwerde als gegenstandslos geworden zu erklären und daher das Verfahren einzustellen.“

§ 35. § 87 hat zu lauten:

„(1) Das Erkenntnis hat auszusprechen, ob eine Verletzung verfassungsgesetzlich gewährleisteter Rechte stattgefunden hat, und bejahendensfalls den angefochtenen Bescheid aufzuheben.

(2) Findet der Verfassungsgerichtshof, daß eine Verletzung verfassungsgesetzlich gewährleisteter Rechte nicht stattgefunden hat, so hat er, falls ein darauf abzielender Antrag des Beschwerdeführers spätestens bis zum Schluß der öffentlichen mündlichen Verhandlung gestellt wurde, in seinem Erkenntnis auszusprechen, daß die Beschwerde gemäß Artikel 144, Absatz 3, des Bundes-Verfassungsgesetzes an den Verwaltungsgerichtshof abgetreten wird, falls es sich nicht um einen Fall handelt, der nach Artikel 129,

Absatz 5, des Bundes-Verfassungsgesetzes von der Zuständigkeit des Verwaltungsgerichtshofes ausgeschlossen ist.“

§ 36. § 88 hat zu lauten:

„Der Partei, die unterliegt oder die den Beschwerdeführer klaglos gestellt hat, kann auf Antrag der Erlass der Prozesskosten auferlegt werden.“

Artikel II.

Absatz 3 des § 14 des Bundesgesetzes vom 2. Juli 1929, B. G. Bl. Nr. 297, über Volksabstimmungen auf Grund der Bundesverfassung tritt außer Kraft.

Artikel III.

Wo in diesem Bundesgesetz vom „Länder- und Ständerat“ die Rede ist, tritt bis zu dem im Artikel II, § 15, Absatz 1, des Bundesverfassungsgesetzes vom 7. Dezember 1929, B. G. Bl. Nr. 393, betreffend Übergangsbestimmungen zur Zweiten Bundes-Verfassungsnovelle, bezeichneten Zeitpunkt das Wort „Bundesrat“.

Artikel IV.

Der Bundeskanzler ist ermächtigt, das Bundesgesetz vom 18. Dezember 1925, B. G. Bl. Nr. 454, über die Organisation und über das Verfahren des Verfassungsgerichtshofes (Verfassungsgerichtshofgesetz, Verf. G. G.) unter Berücksichtigung der Änderungen, die sich durch das Bundesgesetz vom 26. März 1926, B. G. Bl. Nr. 77, und durch das vorliegende Bundesgesetz ergeben haben, mit Verordnung wieder zu verlautbaren.

Artikel V.

Dieses Bundesgesetz tritt sofort in Kraft. Jedoch finden bis zum Inkrafttreten des im Artikel 136 des Bundes-Verfassungsgesetzes vorgesehenen besonderen Bundesgesetzes in den Angelegenheiten, in denen nach der Zweiten Bundes-Verfassungsnovelle die Zuständigkeit vom Verfassungsgerichtshof auf den Verwaltungsgerichtshof übergegangen ist, auf das Verfahren dieses Gerichtshofes die Bestimmungen des Bundesgesetzes vom 18. Dezember 1925, B. G. Bl. Nr. 454, in der Fassung des Bundesgesetzes vom 26. März 1926, B. G. Bl. Nr. 77, einschließlich der Vorschriften über die Einbringung der Klagen und Beschwerden beim Verfassungsgerichtshof, sinngemäß Anwendung.

Artikel VI.

Mit der Vollziehung dieses Bundesgesetzes ist der Bundeskanzler betraut.

Mittas
Schöber

113. Bundesgesetz vom 5. April 1930 zum Schutz der Arbeits- und der Versammlungsfreiheit.

Der Nationalrat hat beschlossen:

§ 1. (1) Bestimmungen in kollektiven Arbeitsverträgen und anderen Gesamtvereinbarungen zwischen Arbeitgebern und Arbeitnehmern sind nichtig, wenn sie unmittelbar oder mittelbar

- a) bewirken sollen, daß in einem Betrieb nur Angehörige einer bestimmten Berufsvereinigung oder anderen freiwilligen Vereinigung beschäftigt werden;
- b) verhindern sollen, daß in einem Betrieb Personen beschäftigt werden, die keiner Berufsvereinigung oder die einer bestimmten Berufsvereinigung oder anderen freiwilligen Vereinigung angehören.

(2) Die Bestimmung des Absatzes 1 findet auf Vereinbarungen, die sich auf land- und forstwirtschaftliche Arbeiter beziehen, nicht unmittelbar Anwendung, gilt aber als grundsätzliche Vorschrift, deren Ausführung der Landesgesetzgebung obliegt (Artikel 12, Absatz 1, Z. 4, des Bundes-Verfassungsgesetzes in der Fassung von 1929), auch für solche Vereinbarungen.

§ 2. (1) Dem Arbeitgeber ist es unterzagt, Vereins-, Gewerkschafts- oder Parteibeiträge und Spenden von dem dem Arbeitnehmer gebührenden Entgelt abzuziehen oder bei der Auszahlung des Entgeltes in Empfang zu nehmen. Diesem Verbote unterliegen nicht Beiträge und Spenden für Wohlfahrtseinrichtungen in einem Betriebe, die Zwecken der Versorgung, der Hilfeleistung in Notfällen und Notständen, der Beihilfe für Urlaube und der Entschädigung für den Verdienstentgang an arbeitsfreien Tagen gewidmet und ausschließlich für Personen, die dem Betrieb angehören oder angehört haben, oder für deren Familienmitglieder bestimmt sind, sofern die Leistungen dieser Wohlfahrtseinrichtungen den angeführten Personen ohne Unterschied ihrer Zugehörigkeit zu einer bestimmten Partei oder Berufsvereinigung nach gleichen Grundsätzen gewährt werden. Sofern es sich nicht um satzungsgemäß geregelte Wohlfahrtseinrichtungen handelt, hat jeder Betriebsangehörige das Recht, in die Verwaltung und Verrechnung dieser Abzüge und Spenden Einsicht zu nehmen. Der Arbeitnehmer kann verbotswidrig abgezogene oder in Empfang genommene Beträge vom Arbeitgeber binnen drei Jahren zurückfordern.

(2) Vereinbarungen, die den Bestimmungen des ersten Absatzes widersprechen oder sonst eine Mitwirkung des Arbeitgebers bei der Entrichtung der im ersten Satze dieses Paragraphen genannten Leistungen bezwecken, sind nichtig.

(3) Als Arbeitnehmer im Sinne des Absatzes 1 sind auch die Angestellten öffentlich-rechtlicher Körperschaften anzusehen, selbst wenn sie mit behördlichen

Aufgaben betraut sind. Doch sind die Vorschriften der Absätze 1 und 2 auf das Entgelt der im Artikel 12, Absatz 1, Z. 9, des Bundes-Verfassungsgesetzes in der Fassung von 1929 genannten Personen nur als grundsätzliche Vorschriften, deren Ausführung der Landesgesetzgebung obliegt, auf das Entgelt der Personen aber, deren Dienstrecht nach Artikel 15 des Bundes-Verfassungsgesetzes in der Fassung von 1929 ausschließlich durch die Landesgesetzgebung geregelt wird, überhaupt nicht anzuwenden. Die Regelung bezüglich des Entgeltes der Lehrpersonen an Volks- und Haupt(Bürger)schulen ist Gegenstand besonderer Gesetze nach § 42 des Verfassungsübergangsgesetzes in der Fassung des Bundesgesetzblattes Nr. 393 vom Jahre 1929.

(4) Die Bestimmungen der Absätze 1 und 2 finden auf land- und forstwirtschaftliche Arbeiter nicht unmittelbar Anwendung, gelten aber als grundsätzliche Vorschriften, deren Ausführung der Landesgesetzgebung obliegt (Artikel 12, Absatz 1, Z. 4, des Bundes-Verfassungsgesetzes in der Fassung von 1929), auch für solche Arbeiter.

§ 3. Das Gesetz vom 18. Dezember 1919, St. G. Bl. Nr. 16 vom Jahre 1920, über die Errichtung von Einigungsämtern und über kollektive Arbeitsverträge wird abgeändert, wie folgt:

1. Der dritte Absatz des § 13 hat zu lauten:

„(3) Das Einigungsamt hat den Abschluß des Kollektivvertrages binnen acht Tagen nach der Hinterlegung durch Einschaltung in der „Wiener Zeitung“ und in der amtlichen Landeszeitung auf Kosten der vertragsschließenden Parteien kundzumachen und die Ausfertigung einem Kataster der hinterlegten Kollektivverträge einzuverleiben.“

2. Dem Absatz 3 des § 13 werden folgende Absätze angefügt:

„(4) Zur Kundmachung der gemäß § 114 b der Gewerbeordnung festgestellten Bestimmungen sowie der von einem Betriebsrat gemäß § 3, Punkt 1 b, des Gesetzes vom 15. Mai 1919, St. G. Bl. Nr. 283, vereinbarten Ergänzungen genügt der Anschlag an der Amtstafel des Einigungsamtes.“

„(5) Jeder kollektivvertragsangehörige Arbeitgeber hat den Kollektivvertrag binnen drei Tagen nach dem Tage der Kundmachung in der „Wiener Zeitung“ durch Anschlag an den für Kundmachungen des Arbeitgebers bestimmten Stellen bekanntzumachen. Im Falle des Absatzes 4 findet die Vorschrift dieses Absatzes keine Anwendung.“

„(6) Die Übertretung der Vorschrift des Absatzes 5 wird von der politischen Bezirksbehörde und in Orten, die zum örtlichen Wirkungsbereich einer Bundespolizeibehörde gehören, von dieser mit Geldstrafe bis zu 100 S oder mit Arrest bis zu einer Woche bestraft.“

3. An Stelle des ersten Absatzes des § 14 treten folgende Bestimmungen:

(1) Kollektivvertragsangehörig sind, sofern der Kollektivvertrag nicht etwas anderes bestimmt, innerhalb des von ihm bezeichneten räumlichen und fachlichen Geltungsbereiches

1. die Arbeitgeber, die Kollektivvertragsparteien sind,

2. die Arbeitgeber und Arbeitnehmer, die zur Zeit des Vertragsabschlusses Mitglieder der am Vertrag beteiligten Berufsvereinigungen waren oder später werden,

3. die Arbeitgeber, auf die der Betrieb eines der in Punkt 1 und 2 bezeichneten Arbeitgeber übergeht.

(2) Von dem auf die Kundmachung nachfolgenden Tage angefangen gelten die Bestimmungen des Kollektivvertrages als Bestandteile der Verträge, die zwischen den kollektivvertragsangehörigen Arbeitgebern und Arbeitnehmern abgeschlossen werden. Als Tag der Kundmachung gilt der Tag, an dem der Abdruck des Kollektivvertrages in der „Wiener Zeitung“ kundgemacht wird, im Falle des § 13, Absatz 4, jedoch der Tag des Anschlages an der Amtstafel des Einigungsamtes. Sondervereinbarungen sind, sofern sie der Kollektivvertrag nicht ausschließt, nur dann gültig, wenn sie dem Arbeitnehmer günstiger sind oder Gegenstände betreffen, die im Kollektivvertrage keine Regelung gefunden haben.

(3) Sind in dem Betriebe eines kollektivvertragsangehörigen Arbeitgebers nicht alle in den Geltungsbereich des Kollektivvertrages fallenden Arbeitnehmer kollektivvertragsangehörig, so wird der Inhalt der Arbeitsverträge dieser Arbeitnehmer durch den Kollektivvertrag — mit der im Absatz 2 angegebenen Wirkung — bestimmt, es sei denn, daß diese Regelung durch Einspruch des Betriebsrates außer Kraft gesetzt wird. Für den Einspruch scheidet dem Betriebsrat eine Frist von 14 Tagen, gerechnet vom Tage der Kundmachung in der „Wiener Zeitung“, offen. Besteht im Betriebe kein Betriebsrat, gilt der Einspruch als erhoben, wenn ihn die Mehrzahl der im Betriebe beschäftigten Arbeitnehmer der im Kollektivvertrag bezeichneten Art binnen 14 Tagen nach dem Tage der Kundmachung des Kollektivvertrages in der „Wiener Zeitung“ durch Abstimmung beschließt. Das Stimmverhältnis ist nach der Zahl der am Tage der Abstimmung im Betriebe beschäftigten Arbeitnehmer der bezeichneten Art festzustellen. Die Abstimmung ist von den Vertrauensmännern (§ 1, Absatz 2, des Gesetzes vom 15. Mai 1919, St. G. Bl. Nr. 283) und, wenn solche nicht bestehen, von den drei an Jahren ältesten Arbeitnehmern zu leiten und ohne Störung des Betriebes durchzuführen. Das Abstimmungsergebnis ist von den Leitern der Abstimmung in zwei Niederschriften zu beurkunden, von denen eine dem Arbeitgeber einzuhändigen ist.

(4) Die Regelung gemäß Absatz 3 gilt auch für jene Bestimmungen der Arbeitsverträge, die zufolge gesetzlicher Vorschriften nur auf Grund eines Kollektivvertrages vereinbart werden können.

(5) Jeder Kollektivvertrag setzt für seinen Geltungsbereich die Regelung gemäß Absatz 3 außer Kraft, wenn er für die Arbeitnehmer nicht ungünstiger ist.

(6) Die Vorschriften der Absätze 3 bis 5 finden auf die gemäß § 114 b der Gewerbeordnung festgestellten Bestimmungen keine Anwendung.

4. Die bisherigen Absätze 2 bis 4 des § 14 erhalten die Bezeichnung 7 bis 9.

5. Nach § 22 werden folgende Bestimmungen unter der Bezeichnung §§ 23 und 24 eingefügt:

§ 23. Die bei den Einigungsämtern hinterlegten Kollektivverträge sowie die von den Einigungsämtern und dem Obereinigungsamt beschlossenen Satzungen können während der Amtsstunden von jedermann eingesehen werden.

§ 24. Für die Berechnung der in diesem Gesetze festgesetzten Fristen gelten die Bestimmungen der §§ 32 und 33 des Gesetzes vom 21. Juli 1925, B. G. Bl. Nr. 274, über das allgemeine Verwaltungsverfahren.

6. Die bisherigen §§ 23 bis 27 erhalten die Bezeichnung 25 bis 29.

§ 4. (1) Wer in der Absicht, zu bewirken, daß in einem Betriebe nur Angehörige einer bestimmten Berufsvereinigung oder anderen freiwilligen Vereinigung oder nur Arbeitnehmer, die keiner Berufsvereinigung angehören, beschäftigt werden, oder in der Absicht zu verhindern, daß in einem Betriebe Personen beschäftigt werden, die keiner Berufsvereinigung oder die einer bestimmten Berufsvereinigung oder anderen freiwilligen Vereinigung angehören, Arbeitgeber oder Arbeitnehmer an der Ausführung ihres freien Entschlusses, Arbeit zu geben oder zu nehmen, durch Mittel der Einschüchterung oder Gewalt hindert, wird, sofern die Handlung nicht nach einer anderen Bestimmung strenger strafbar ist, wegen Vergehens mit strengem Arrest von einer Woche bis zu sechs Monaten bestraft.

(2) Ebenso wird bestraft, wer einen Arbeitnehmer durch Mittel der Einschüchterung oder Gewalt nötigt, einer Berufsvereinigung oder anderen freiwilligen Vereinigung beizutreten oder aus einer solchen auszutreten.

§ 5. Wer nichtverbotene Versammlungen, Aufzüge oder ähnliche Kundgebungen mit Gewalt oder durch Drohung mit Gewalt verhindert oder sprengt, wird wegen Vergehens mit einfachem oder strengem Arrest von einem Monat bis zu einem Jahr bestraft.

§ 6. Das Gesetz vom 26. Jänner 1907, R. G. Bl. Nr. 18, betreffend strafrechtliche Bestimmungen zum Schutze der Wahl- und Versammlungsfreiheit, wird durch folgende Bestimmungen abgeändert:

1. Der § 15 hat zu lauten:

„Wer vorsätzlich allein oder in Verbindung mit anderen eine nichtverbotene Versammlung durch Verhinderung oder Erschwerung des Zutrittes zur Teilnahme berechtigter Personen, durch unbefugtes Eindringen, durch Verdrängung zur Teilnahme berechtigter oder zur Leitung und Aufrechterhaltung der Ordnung berufener Personen oder durch Widerständigkeit gegen die auf den Verlauf der Versammlung bezüglichen formellen Anordnungen vereitelt oder stört, wird wegen Übertretung mit Arrest von einer Woche bis zu drei Monaten bestraft. Unter erschwerenden Umständen, insbesondere gegen den Anführer und die Teilnehmer einer von mehreren in verabredeter Verbindung unternommenen Vereitelung, ist auf strengen Arrest bis zu sechs Monaten zu erkennen.“

Bei Versammlungen, die nicht nach dem Vereinsgesetz zu beurteilen sind, gelten als zur Leitung und Aufrechterhaltung der Ordnung berufene Personen bis zu deren Bestellung durch die Versammlung die Einberufter.“

2. Der § 16 hat zu lauten:

„Wer an einer nichtverbotenen, auf Mitglieder eines Vereines oder auf eine andere bestimmte Gruppe von Personen oder auf geladene Teilnehmer beschränkten Versammlung unberechtigterweise teilnimmt und die Versammlung ungeachtet der Anforderung der zur Leitung und Aufrechterhaltung der Ordnung berufenen Personen nicht verläßt, wird wegen Übertretung mit einer Geldstrafe bis zu 2500 S, im Uneinbringlichkeitsfalle mit Arrest bis zu einer Woche bestraft.“

3. Im § 17 haben die Worte „und der unberechtigten Teilnahme an einer Versammlung“ und die Worte „und 16“ zu entfallen.

§ 7. (1) Die Bestimmungen des § 2, Absatz 1 und 2, treten, soweit sie unmittelbar anwendbar sind, am 1. August 1930, die übrigen unmittelbar anwendbaren Vorschriften dieses Gesetzes am achten der Kundmachung des Gesetzes folgenden Tage in Kraft.

(2) Die Frist für die Erlassung der Ausführungs-gesetze der Länder zu § 1, Absatz 2, und § 2, Absatz 3 und 4, dieses Gesetzes wird mit sechs Monaten festgesetzt. Der Beginn der Wirksamkeit der Ausführungs-gesetze ist in allen Bundesländern mit 1. Jänner 1931 festzusetzen.

(3) Die Bestimmungen des § 1 und des § 2, Absatz 2, sind auch auf Vereinbarungen anzuwenden, die vor Beginn der Wirksamkeit der angeführten Bestimmungen oder — soweit sie nur als grundsätzliche Vorschriften gelten — vor Beginn der Wirksamkeit der Ausführungs-gesetze abgeschlossen worden sind.

(4) Die Bestimmungen des § 14, Absatz 3 und 4, des Gesetzes vom 18. Dezember 1919, St. G. Bl. Nr. 16 vom Jahre 1920, in der Fassung des § 3 dieses Gesetzes finden auch Anwendung, wenn am Tage ihres Wirksamkeitsbeginnes in dem Betrieb eines kollektivvertragsangehörigen Arbeitgebers der Kollektivvertrag nur für einen Teil der Arbeitnehmer der im Kollektivvertrag bezeichneten Art gilt. In diesem Falle beginnt der Lauf der Einspruchsfrist am Tage des Wirksamkeitsbeginnes der angeführten Bestimmungen.

§ 8. Mit der Vollziehung der unmittelbaren anwendbaren Vorschriften dieses Gesetzes und mit der Wahrnehmung der Rechte des Bundes (Artikel 15, Absatz 8, des Bundes-Verfassungsgesetzes in der Fassung von 1929) in den Angelegenheiten des § 1, Absatz 2, und des § 2, Absatz 3 und 4, dieses Gesetzes ist die Bundesregierung betraut.

Wittas

Schober Bangoin Slama Erbil Junger
Jach Födermayr Hainisch Schumy

114. Kundmachung des Bundesministers für Finanzen vom 5. April 1930, betreffend Zuvertriebssetzung von Pfeifentabaken neuer Mischung.

Die Tabakregie bringt auf Grund der vom Hauptausschuße des Nationalrates gemäß § 3, Absatz 2, des Gesetzes vom 13. April 1920, St. G. Bl. Nr. 180, erteilten Ermächtigung ab 22. April 1930 folgende Pfeifentabakorten neuer Mischung zu nachstehenden Preisen in den Vertriebs-

Allgemeiner Tarif:

D. Pfeifentabake:

Extrasein Dreikönig in Päckchen zu 25 Gramm 45 g pro Päckchen,

Extrasein Dreikönig in Blechdosen zu 50 Gramm 1'25 S pro Dose,

Knafter in Päckchen zu 25 Gramm 35 g pro Päckchen,

Knafter in Blechdosen zu 50 Gramm 1'05 S pro Dose.

Die Vorräte an diesen Sorten alter Mischung werden zum bisherigen Preise ausverkauft.

Jach

115. Kundmachung des Bundeskanzleramtes vom 8. April 1930 über den Beitritt der Republik Estland zur Internationalen Konvention zur Vereinfachung der Zollformalitäten.

Nach einer Mitteilung des Generalsekretärs des Völkerbundes ist die Republik Estland der im Bundesgesetzblatt unter Nr. 85 aus 1925 kundgemachten Internationalen Konvention zur Vereinfachung der Zollformalitäten und dem dazugehörigen Protokoll am 28. Februar 1930 beigetreten.

Schöber

116. Verordnung des Bundesministers für Handel und Verkehr vom 9. April 1930, betreffend die Registrierung von Verbandsmarken.

Auf Grund des § 2, Absatz 2, und der §§ 3 und 9 des Bundesgesetzes vom 4. April 1930, B. G. Bl. Nr. 109, über den Schutz von Verbandsmarken wird verordnet:

§ 1. (1) Die Satzung, die der Anmeldung einer Verbandsmarke beigefügt sein muß (§ 2, Absatz 2, des Gesetzes), ist in zwei Stücken zu überreichen, von denen eines für die Kammer für Handel, Gewerbe und Industrie bestimmt ist und das zweite von der Kammer dem Bundesministerium für Handel und Verkehr vorzulegen ist.

(2) Diese Bestimmung (Absatz 1) findet auf die Mitteilung späterer Änderungen der Satzung entsprechende Anwendung.

§ 2. (1) Verbandsmarken sind in das bestehende Markenregister, soweit im folgenden Absatz nicht anderes bestimmt wird, nach den für die Registrierung von Marken geltenden Vorschriften einzutragen.

(2) Bei der Registrierung hat der von der Kammer für Handel, Gewerbe und Industrie bestimmte Beamte in das Markenregister und in die der Partei anzufolgende Bestätigung die im § 14, Absatz 1, des Markenschutzgesetzes, B. G. Bl. Nr. 117 vom Jahre 1928, vorgezeichneten Angaben mit folgender Ergänzung und Änderung aufzunehmen:

1. unter die fortlaufende Nummer des Registers (Punkt a des angeführten § 14, Absatz 1) ist das Wort „Verbandsmarke“ zu setzen;

2. statt der Bezeichnung des Unternehmens (Punkt d des angeführten § 14, Absatz 1) ist ein Hinweis auf die Satzung und ihr Datum aufzunehmen.

§ 3. Diese Verordnung tritt gleichzeitig mit dem Bundesgesetz vom 4. April 1930, B. G. Bl. Nr. 109, über den Schutz von Verbandsmarken in Kraft.

Gainisch

Bundesgesetzblatt

für die Republik Österreich.

Der Jahresbezugspreis für das Bundesgesetzblatt, Jahrgang 1930, beträgt vorbehaltlich allfälliger Preiserhöhungen infolge unvorhergesehener Steigerung der Herstellungskosten:

für die ständigen Abnehmer

im Inlande	30 S,
im Auslande	40 S.

Bezugsanmeldungen werden sowohl von der Staatsdruckerei in Wien, III. Bezirk, Rennweg Nr. 16, als auch von allen österreichischen Postämtern gegen Erlag des Jahresbezugsbetrages entgegengenommen. Behufs Ermöglichung einer flaglosen Zustellung ist nebst der genauen Wohnungsanschrift auch der Postbestellbezirk anzugeben.

Einzelne Stücke des Bundesgesetzblattes sind gegen Entrichtung des Verschleißpreises ($\frac{1}{4}$ Bogen = 2 Seiten zu 5 g*) im Verlage der Staatsdruckerei in Wien, I. Bezirk, Seilerstätte Nr. 24, erhältlich.

Ersätze für abgängige oder mangelhaft zugekommene Bundesgesetzblätter sind längstens binnen vier Wochen nach ihrem Erscheinen unmittelbar bei der Staatsdruckerei in Wien, III. Bezirk, Rennweg Nr. 16, anzusprechen.

Nach Ablauf dieses Zeitraumes werden Bundesgesetzblätter ausnahmslos nur gegen Entrichtung des Verschleißpreises abgegeben.

Vollständige Sammlungen und auch einzelne Stücke der früheren Jahrgänge des Bundesgesetzblattes sowie des Staats-, beziehungsweise Reichsgesetzblattes können vom Verlage der Staatsdruckerei in Wien, I. Bezirk, Seilerstätte Nr. 24, bezogen werden.

*) Allfällige Preiserhöhungen vorbehalten.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 10 III kae. D. 10 30		
5/5 30	2	LII
RYHMÄ	LUOKA	ALUE
5	es	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 58.

Berlin 2. 5. 30.

Vastalauseet Saksan uuden
maatalousohjelman johdosta.

Kuten lähetystön sähköissä N:o 24 ja 25 lyhyesti tiedoitettiin, on kuudentoista maan taholta tehty huomautuksia tai pantu vastalauseita Saksan valtiopäivien viime huhtikuun 15 päivänä hyväksymän maatalousohjelman johdosta. Tähän maatalousohjelmaan sisältyvät huomattavat tullikorotukset ovat tavalla tai toisella koskeneet kaikkia maatalousmaita ja niissä herättäneet tyytymättömyyttä. Niinpä on jäädytetyn lihan tuontia koskeva kieltö aiheuttanut vastalauseen eräiden Etelä-Amerikan valtioiden kuten Argentiinan ja Uruguayn taholta, maissitulli Jugoslavian ja Rumanian taholta; viljan tuontilupatodistuksia koskevat määräykset taas ovat saattaneet Ruotsin ja sikojen tulli Liettuan tekemään huomautuksensa j.n.e. Auswärtiges Amtissa on koetettu bagatellisoida suullisesti tehtyjen huomautusten merkitystä ja ulospäin selitetty varsinaisiksi vastalauseiksi vain kirjallisesti esitetyt. Saksan hallituksen vastausta Puolan Genèveissä ja Berlinissä tekemään kirjalliseen vastalauseeseen ei ole toistaiseksi saatettu julkisuuteen. Sikäli kuin siitä kuitenkin tiedetään, on Saksa huomauttanut, että vaikka

Genèven tullirauhasopimus olisikin jo voimassa, ei Puolalla ole juridisesti aihetta vastalauseeseen, koska sanottu sopimus nimenomaan sallii tullien korotuksia "häätätilassa". Ja juuri kriisitulleiksi on Schielen ohjelma ajateltukin, mikä ilmenee jo siitäkin, että tärkeimmät uusista tullimääräyksistä ovat voimassa vain yhden vuoden.

Mitä tulee Saksan ja Puolan kauppasopimukseen, sisältyy siihen suosituimmuuspykälän ohella oleellisesti vain määräyksiä erinäisistä kontingenteista, mutta ei tullitariffien sidonnasta. Asiasta käydyssä keskustelussa on väitetty puolalaisten omaksi syyksi, ettei Puolalle tärkeitä maataloustulleja ole sidottu, sillä sillä taholla on tässä suhteessa tahdottu säilyttää vapaat kädet teollisuuden suojelemiseksi tarkoittavan politiikkansa jatkamiseksi. Puolalaisten tyytymättömyys kohdistuu lähinnä elävien sikojen vientiin Saksaan, joka korotettujen tullien johdosta ei ole enää kannattavaa ja kontingentti niin ollen käy miltei merkityksettömäksi.

Puolan maatalousattasea piti hyvin todennäköisenä, että tämä on johtava Saksa koskevien teollisuustullien korottamiseen Puolassa.

Oli miten oli, Saksan uusi maatalousohjelma, vaikkakaan Puolalla ei pitäisi olla juridisia eikä moraalisia syitä sen vastustamiseen, ~~voidaan odottaa~~ ~~ta~~ ei ainakaan ole omiaan edistämään jo hyvällä alulla olleita kauppasuhteita Puolan kanssa.

Lukuisat vastalauseet myöskin muiden valtioiden taholta ennustavat Saksalle lisää kauppapoliittisia selkkauksia.

Mitä Suomeen tulee, eivät nämä tullikorotukset oleellisesti koske meitä eivätkä erikoisemmin haittaa kauppaamme Saksan kanssa. Ainoastaan lihan tuontia koskevat määräykset voivat Suomeenkin nähden lähitulevaisuudessa olla merkityksellisiä. Kuten tunnettua ei Suomi nykyään veterinäärisistä syistä voi viedä Saksaan minäkäänlaista lihaa, mutta on meillä toiveita siihen niin pian kuin Suomen ja Saksan lisäsopimus on ratifioitu ja sen yhteydessä ryhdytty erinäisiin muodollista laatua oleviin toimenpiteisiin.

Suomen maataloustuotteiden viennin kannalta taas ei meillä pitäisi olla syytä tyytymättömyyteen sen johdosta, että Saksa on korottanut etenkin erilaisten viljalajien tulleja, sillä sehän on vain omiaan kallistamaan täällä eläintuotteiden tuotantokustannuksia ja siten helpottamaan maitotaloustuotteittemme kilpailua Saksan markkinoilla. Sitäpaitsi se on omiaan estämään Saksan maatalouden kehittymistä enemmän karjanhoitoon päin ja pysyttämään Saksan edelleen viljan tuottajamaana.

Wäinö Wastjärvi

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5

ASIA:

Ministeri Wuolijoen rapo. no 59.

Berlin.

7/5 1980.

Berlinissä, toukokuun 7 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 718/180/30

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 11 III ac. D. D. 30		
10/5-30	2	ELK
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 59, aiheista:

I. Saksan uusi kauppapolitiikka.

II. Kauppasopimus Itävallan ja Saksan välillä 12.4.30.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täy-
dellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mänselwojksu

Herra Ulkoasiaiministeri
Hj. J. Procopé,

Helsinki.

LIIKKA-ALUEKIRJASTO		
11/14 Salk. 1930		
10/5.30	1	ELK
RYHMÄ	LUOTO	ASIA
5	es.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 59.

7. 5. 1930.

I.

Saksan uusi kauppapolitiikka.

Vasemmistotalolta on n.s. maatalousohjelmaa ankarasti moitittu, etenkin siitä syystä, että teollisuuden kautta tulee kärsimään maatalouden tuskin vastavasti voittaessa. Koetetaan näyttää, että maatalousohjelma sinänsä useissa kohdin on tarpeeton ja että se jo on johtanut hallitukselle odottamattomiin tuloksiin. - Vuodesta 1925 vuoteen 1929 on leipäviljan kulutus henkeä kohti laskenut 5 %:lla ja perunan kulutus 7 %:lla. Sen sijaan on munan kulutus noussut 19 %:lla ja maidon, voin, juuston sekä vihanneksien kulutus noin 8 %:lla. Samaan aikaan on leipäviljan tuonti laskenut 15:lla ja perunan tuonti 22 %:lla, jota vastoin munien tuonti on noussut 17:lla, voin ja juuston tuonti 20:lla ja vihanneksien tuonti 12 %:lla. Verrattaessa näitä tosi-seikkoja uuteen maatalousohjelmaan, huomaa helposti, että tämä eniten suosii sellaisia maataloustuotteita, joiden suosiminen muitten kustannuksella ei kannata. - Hallitukselle oli annettu oikeus m.m. korottaa ja alentaa vehnätullia, kuitenkin sitä seikkaa silmälläpitäen, että vehnän keskimääräinen hinta olisi pysytettävä 260 Rmk:n paikkeilla 1000 kilolta. Hallitus korotti vehnätullin

sillä seurauksella, että vehnän hinta heti nousi 280 Rmk:aan.

Kuten tiettyä ovat useat äsken korotetuista tulleista sidotut kauppasopimuksissa. Hallitus on selittänyt, ettei se tahdo toteuttaa maatalousohjelmaansa irtisanomalla nämä sopimukset, vaan käymällä ystävällisiä neuvotteluja asianomaisten valtioiden kanssa. Vasemmistotaholla pelätään kuitenkin, että ne maatalouspiirit, joiden edustajista hallituksen olemassaolo riippuu ja joiden nykyisenä päämääränä on maatalousohjelman faktillinen toteuttaminen, sika pian saavat hallituksen taivutetuksi irtisanomaan ohjelmalle epämukavat kauppasopimukset.

Huolimatta siitä muodosta, missä Saksa aikoo toteuttaa ohjelmansa, tulee sillä olemaan erinäisiä vaikeuksia muiden maiden kanssa, kuten esimerkiksi on asianlaita Suomeen nähden juustotullikysymyksessä. - Näyttää siltä kuin maatalousohjelman vastustajat eniten pelkäisivät Saksan ja Ranskan välisen kauppasopimuksen voimassaolon vaarautumista. Saksan viinitullit ovat nimittäin Reininmaan viiniviljelijäin hyväksi korotetut kaksinkertaisiksi. Senjälkeen kuin edellämainittu kauppasopimus tuli voimaan, on Saksan kauppa Ranskan kanssa valtavasti parantunut, ollen (sotavahingonkorvaukset mukaanluettuina) vuonna 1927 passiivinen 119 milj. Rmk:lla, vuonna 1928 suunnilleen tasapainoinen ja vuonna 1929 aktiivinen 292 milj. Rmk:lla. Toiselta puolen on laskettu, että Saksa korotettujen viinitullien kautta hyötyisi parisenkymmentä milj. Rmk:aa. Näin ollen olisi parasta olla koskematta kauppasopimukseen.

Aivan riippumatta tällaisista kauppasopimuksista johtuvista vaikeuksista tulevat korotetut autonomiset tullit aikaansaamaan Saksalle hyvin epäsuotuisen aseman ja maineen Euroopan kaikissa maatalousmaissa, joihin Saksa, kuten tunnettua, vie etupäässä teollisuustuotteita. Seuraava taulukko osoittaa, että Saksa vuonna 1929 maanosamme maatalousmaihin vei teollisuustuotteita suunnilleen 2 miljardin Rmk:n arvosta enemmän kuin mitä se niistä toi maataloustuotteita.

Saksan kauppavaihto eri maatalousmaitten kanssa.

(Milj.Rmk.)

Maa	1928			1929		
	Saksan tuonti	Saksan vienti	siis	Saksan tuonti	Saksan vienti	siis
Tanska	370	432	+62	369	483	+114
Ruotsi	256	484	+278	350	475	+125
Hollanti	715	1178	+463	701	1355	+654
Belgia	479	489	+10	447	698	+161
Ranska	585	568	-17	641	934	+293
Espanja	280	210	-70	251	218	-33
Italia	467	552	+85	441	602	+161
Jugoslavia	66	117	+51	60	152	+92
Tshekkoslovakia	541	652	+111	480	657	+177
Unkari	72	154	+82	89	146	+57
Puola	356	403	+47	338	343	+5
Viro	33	41	+8	32	41	+9
Suomi	126	217	+93	114	188	+74
Latvia	66	79	+13	69	94	+25
Liettua-Memelalue	54	52	-2	68	55	-13

Maatalousohjelman vastustajat huomauttavat nyt niistä vahingoista ja muista seurauksista, jotka kauppasopimusten vaaraantuminen taikka ainoastaan kauppasuhteiden

huonontuminen voivat aiheuttaa.

Maatalousohjelman kannattajat ovat tämän johdosta puolestaan huomauttaneet, että Saksa toisista edelläluetuista maista tuo hyvin vähän viljaa ja myllytuotteita, toisista ei ollenkaan. Seuraava asetelma osottaa paljonko Saksa eri maista on tuonut vehnää, ruista, ohraa, kauraa, maissia, maltaita, jauhoja, suurimoita ja leseitä yhteensä:

M a a	Tuonti Saksaan v. 1928 (Milj. Rmk.)
Tanska	11,73
Ruotsi	0,77
Hollanti	10,68
Belgia	1,51
Ranska	8,97
Italia	4,61
Tshekkoslovakia	32,33
Jugoslavia	0,03
Unkari	1,75
Puola	15,87
	<hr/>
	Yhteensä 88,25

Kuten tästä näkyy, muodostaa viljan tuonti ainoastaan noin 2 % ensiksi lueteltujen maiden kokonaistuonnista Saksaan. Tässä ei siis voi olla kysymys näiden maiden kansantalouden, Saksan viljatullien korottamisesta aiheutuneesta, huomattavasta vahingoittamisesta. Todellisudessa ovat seuraavat maat Saksan viljantuottajat:

M a a	Tuonti Saksaan v. 1928 (Milj. Rmk.)
Argentina	434,32
Kanada	331,77
Amerika	294,96
Australia	24,31
	<hr/>
	Yhteensä 1085,36

Saksan kauppatase näihin maihin nähden on huomattavasti passiivinen (vuonna 1928 yhteensä 2249 miljardia Rmk.). - Maahan tuodaan siis aktiivisista maatalousmaista ainoastaan 8,5 % siitä viljamäärästä, joka tulee Saksan passiivisilta päätuottajilta.

Maatalousohjelman kannattajat tulevat seuraavaan tulokseen: Viljatullit koskevat maatalousmaiden intressejä ainoastaan hyvin pienessä määrin. Sillä, joka katselee ulkomaankaupan kehitystä "do ut des" periaatteen kannalta, ei voi olla mitään huomautuksia korotettuja viljatulleja vastaan. Jos taasen, kuten eräät piirit vaativat, myönnettäisiin vaapaa maahantuonti maataloustuotteiden jalostamista varten tarkoitetulle ulkomaalaiselle viljalle, niin sillä juuri vahingoitettaisiin maatalousmaiden tuontia Saksaan, koska nämä maat silloin syntyneessä kilpailussa ehdottomasti vetäisivät lyhyemmän korren.

Vielä olisi mainittava, että Tanskan tšekäläisen lähetystön maatalousasiantuntija tanskalaisessa "Andelsbladet"issa on julkaissut kirjoituksen, jossa hän huomauttaa, ettei Saksan uudet maataloustullit ollenkaan ole epäedullisia Tanskan maataloustuotteiden viennille Saksaan. Korotetut viljatullit ja niistä johtuva viljan hinnan nousu eivät saata vahingoittaa Tanskan maataloustuotteiden vientiä Saksaan. Sillä seikalla, että korkeammat viljahinnat kallistavat munain ja silavan tuotantoa, ei ole niin suurta merkitystä, sillä ohran ja rehuviljan tullia varmasti alennetaan niin pian kuin Saksan markkinat pääsevät ennen viime helmikuun 11 päivää tapahtuneesta suuresta viljantuonnista. Sitäpaitsi

on Saksa suurin piirtein silavan itsetuottaja ja muna-
tullia luultavasti korotetaan. Maatalousohjelman huomatta-
vin seuraus on sitävastoin oleva se, että Saksan maa-
talous, viljahintojen ollessa korkealla, vähemmässä mää-
rin on pakotettu suurentamaan karjataloutta. Tähän
tulee vielä lihaa koskevien tuontimääräysten muuttami-
nen. Uuden tullilain vaikutuksia on, hallitukselle annet-
tujen lukuisien ja laajakantoisten valtuuksien johdos-
ta, vaikea varmuudella arvostella.

Waino Mustajärvi

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
11/III Par. 10 30		
10/5-30	2	1930
RYHMÄ	Luokka	Ala
S	C 8	

Berlinin lähettilään raportti N:o 59.

7. 5. 1930.

II.

Kauppasopimus Itävallan ja Saksan
välillä 12.4.30.

Itävallan ja Saksan väliset kauppasopimusneuvottelut, joita käytiin kaksi ja puoli vuotta, saatiin loppuun huhtikuun 12 p:nä, jolloin allekirjoitettiin teknillisesti täydellinen, mutta astialliselta sisällöltään melkein kokonaan voimassa olevien määräysten kordifioinniksi jääpä suositumuussopimus.

Miten tärkeät nämä sopimusneuvottelut olivat Itävallalle, selviää siitä, että Itävallan kauppataaseen passiivisuus Saksan hyödyksi on keskimäärin 33 % koko 1100 milj. shillinkiin nousevasta tuonnin kokonaisenemmydestä. Itävallan tuonti Saksasta oli vuoden 1929 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana 500 milj. shillinkiä ja vienti Saksaan samana aikana 254 milj. shillinkiä. Koko vuoden numerot arvion mukaan laskettuina olisivat vastaavasti 670 ja 340, s.o. Itävallan vienti Saksaan on n. 50 % tuonnista, vaikka nämä maat ovat tuotantoedellytyksiin nähden samassa asemassa. Itävallan teollisuuden huonoa tilaa kuvaa sekin, että Saksasta tuotiin Itävaltaan raaka-ainetta 22 % ja valmiita tavaroita 72 % ja vietiin Itävallasta Saksaan raaka-ainetta 30 % ja valmiita tavaroita 60 %.

Suomen kannalta ovat tässä sopimuksessa tuntemisen arvoiset ne määräykset, jotka koskevat puutavaran liikentimistä ja erikoisesti ne määräykset, joista suositumuuden perusteella tulevat osalliseksi kaikki ne maat, jotka vievät puutavaroita Saksaan.

Viimeksi mainittua laatua on kauppasopimuksessa vain yksi pykälä, s.o. määräys, jonka mukaan Saksa on sitoutunut alentamaan pituussuuntaan sahatun tai muuten valmistetun - ei kuitenkaan höylätyn -

rakennus- ja käyttöpuun (Tannen-, Fichten- und Lärchenholzin) tuontitullia 1 Rmk:sta 0:85 Rmk:aan 100 kilolta. Tästä alennuksesta eivät tule osallisiksi muut kuin nimenomaan edellämainitut puulajit, niin ei esim. /^{mäntypuu} (Kiefernholz), johon nähden Suomella olisi ollut mielenkiintoa. Samoin ei tullialennus koske myöskään 2,5-12 mm paksuja ja ~~1,25 m~~ paksuja ja 1,25 m pitkiä sahattuja puutavaroita - laatikkolautoja.

Toinen Saksan myönnytyksistä, jolla puutavaran kaupan alalla on merkitystä, on rajaliikenteen nimessä ainoastaan Itävallalle annettu. Se on: Itävallan raja-alueella, 15 km etäisyydellä Saksan tullirajasta olevat Itävallan sahalaitokset saivat oikeuden viedä Saksaan 250.000 kaksoissentnertä vuodessa rakennus- ja käyttöpuuta, s.o. tannenkuusilajia, kuusi- ja lehtikuusipuuta - ei kuitenkaan edellämainittuja 2,5 - 12 mm paksuisia ja 1,25 m pituisia laatikkolautoja - 0,50 Rmk:n tullimaksulla 100 kilolta, s.o. 3 Rmk:n tullilla kiintometriltä. Sahapuun, joka tässä tulee kysymykseen, täytyy olla kasvanut sahalaitosten ympärillä olevassa 25 km säteen piirissä. Se ei lisäksi saa olla kuljetettu sahalaitokseen muuten kuin hevositydillä, voimavaunulla tai uttamalla.

Näiden Saksan myönnytysten vastalahjaksi sitoutui Itävalta poistamaan pyöreän puun vientimaksun, joka on 2 kultakruunua kiintometriltä siksi ajaksi, kun Saksan sahatun puun kontingentti on voimassa.

Näiden myönnytysten ja vastamyönnytysten vaikutus käy ilmi parhaiten numerollisesta esityksestä.

Sitä ennen on kuitenkin tarpeen lyhyt silmäys Itävallan pyöreän ja sahatun puun vientiin Saksaan. Itävallan pyöreän havupuun vienti (vuonna 1927 ei lehtipuu ole vielä erotettu):

Vuonna	Vienti yht. vaunua	Vienti Saksaan vaunua
1927	47.786	26.267
1928	77.826	50.668
1929	61.811	25.210
3 vuoden summa	187.423	102.145
Vuoden keskimäärä	62.474	30.715

Itävallan sahatun havupuun vienti (1927 ei lehtipuu ole vielä erotettu):

Vuonna	Vienti yht. vaunua	Vienti Saksaan vaunua
1927	116.624	32.482
1928	119.509	33.900
1929	104.351	8.438
3 vuoden summa	340.484	74.820
Vuoden keskimäärä	113.494	24.940

Itävallan pyöreän havupuun vientimaksu on ollut 51 kultakruunua vaunulta.

Kun pyöreän puun keskimääräisestä viennistä vähennetään 25 %, s.o. 7.679 vaunua, joka arvon mukaan vastaa tähänkin saakka tullittomasti vietyjen rajapuiden määrää, saadaan luku 23.036, joka 51:llä kerrottuna antaa Saksan voiton. Näin laskien huomataan, että Saksa hyötyi Itävallan vientimaksun poistamisesta 1.174.836 kultakruunua (a 1,44 shillinkä)

Saksan voitto on siis 1.691.764 shillinkä.

Sen johdosta, että Saksa myönsi Itävallalle oikeuden tuoda 2500 vaunun määräisen rajakontingentin sahattua puuta alennettuun tulliin 0.50 Rmk 100 kilolta, saa Itävalta voittoa Rmk 125.000 (a 1,69 shillinkä) s.o. 211.250 shillinkä.

Saksan sahatun puun yleistullin alentaminen 0,15 Rmk:lla 100 kilolta tuottaa 22.440 vaunun määrästä (= Itävallan vuotuinen vienti Saksaan 24.940 vaunua vähennettyinä rajakontingentilla, 2500 vaunulla) voittoa Itävallalle Rmk. 336.000 (a 1,69 shillinkä). Molemmat edelliset voitot yhteensä ovat 779.090 shillinkä.

Itävallan häviö puukaupassa Saksan kanssa on siis 912.674 shillinkä.

Teollisuustulleihin nähden oli molempien puolien luovuttava vaatimuksistaan; muuten ei olisi sopimus ollut mahdollinen. Itävallan tekstiiliteollisuus jäi sopimuksessa vaatimuksineen tyhjin käsin. P u u v i l l a t e o l l i s u u s odotti Saksan lankatullin alentamista. Tätä toivetta ei sopimus kuitenkaan täyttänyt. Toinen puolia alennuksia saivat Itävallan silkkiset ja villaset v i r k k a u s - ja k o n f e k t i o t a v a r a t . K e n k ä t u l l e j a k o r o -

tettiin molemmin puolin ja uhrattiin niin ollen kotimaan kulutus suo-
 jeluseriaatteelle. *N a h k a t e o l l i s u u d e t* tekivät vaih-
 tokaupan. Itävalta sai luvan korottaa vasikannahkain tulleja (uusi
 tullit muunväriselle kuin mustalle vasikannahalle 85 kultakruunua 100
 kilolta), mutta vastalahjaksi täytyi sen alentaa laukunahan tullia.
 Epäsuotuisammin tuli *k o n e t e o l l i s u u s* käsitellyksi. Hy-
 väksyttiin *v a p a a l i s t a*, jossa luetellaan ne koneet, joita
 voidaan tuoda tullitta Itävaltaan. Näihin koneisiin kuuluvat kaiken-
 laiset hienomittauskoneet ja aparaatit, kuten kalorimetrit, korkea-
 paineindikaattorit y.m.s., samoin metallin tarkastuksessa tarvittavat
 koneet ja laitteet, rakennusainesten, tekstiilien, paperien, kautsun,
 nahan y.m.s. aineiden tarkastuksessa käytetyt koneet ja laitteet.
 Vuosittain saa Itävalta tehdä ehdotuksen suojelustullin aikaansaami-
 seksi sellaisille tässä listassa mainitulle koneelle, joita jo val-
 mistetaan tai joita varmasti ajetaan ruveta valmistamaan kotimaassa.
 Ainoa etu, jonka Itävallan koneteollisuus sai, oli se, että ompelu-
 koneiden, dynamokoneiden ja sähkökoneiden tullia korotettiin. Peh-
 meiden *k a u t s u t a v a r a i n* tullit sidottiin Saksan pariteettiin, joka sopimustekohetkellä oli 60 Rmk raksoiscent-
 neriltä.

M a a t a l o u d e n alalla olivat Itävallalla ja Saksalla
 samanlaiset edut ajettavissa. Näillä mailla on samat luonnolliset
 tuotantoehdot, mutta vain osittain erilaiset talouspolitiikan suun-
 nat. Saksa on suuntautunut pohjoiseen ja itään, Itävalta itään ja
 etelään.

Suurimman vastuksen kohtasivat Itävallan maatalouden vaatimuk-
 set Baijerin hallituksen taholta. Erikoisesti pyrki Itävalta hank-
 kimaan/^{karjan} ja hevosten vientimarkkinoita Baijerista, jossa niillä on en-
 nestään erittäin hyvä maine. Saavutukset jäivät kuitenkin toisarvois-
 siksi. Rajaliikenteen helpottamisen nimessä teki Baijeri vähäpätöisen
 myönnytyksen antamalla Itävallan maanviljelijöille luvan viedä suo-
 raan Baijerin kuluttajille - entisten lisäksi kolmeen piirikuntaan -
 siitoskarjaa. Juustoon nähden sitoutui Saksa noudattamaan samaa kä-

sittelyä kuin mikä annetaan Sveitsistä peräisin olevalle juustolle.

Tässä yhteydessä on syytä palauttaa muistiin, että juuri Baljerin metsänomistajain vaatimuksesta korotti Saksa Itävallasta Ranskaan menevän puutavaran rahtimaksuja, johon koroitukseen tariffisopimuksensa nojalla Sveitsinkin täytyi yhtyä. Näin tehtiin Itävallan puu Ranskassa kilpailukyvyttömäksi.

Koneteollisuuden tullien ja agraaritullien järjestely osoittaa, että Saksan hallitus on kauppasopimusneuvotteluissa toiminut suojelustullipolitiikkaa kannattavan Saksan suurteollisuuden ja suuragraarien painostuksen alaisena. Toisaalta on myöskin pantava merkille, että tämä sopimus on tehty aikana, jolloin Saksa Youngsuunnitelman hyväksymisen jälkeen on kaikki voimansa suunnannut maanviljelyksen ja teollisuuden kohottamiseen. Samoin vaikutti kauppasopimuksen muotoon ja saavutuksiin sekin seikka, että Saksalla on parhailaan käynnissä kauppasopimusneuvottelut Tshekkoslovakiain kanssa, joissa neuvotteluissa on ajettava jotenkin samanlaisia etuja kuin Itävallankin kanssa. Viimeksimainitusta seikasta on johdettavissa selvitys siihenkin, ettei Saksa alentanut sahatun puun tullia enempää kuin 0,15 Rmk 100 kilolta. Huhujen mukaan tulee alennus olemaan Tshekkoslovakiain sopimuksessa 0,26 Rmk 100 kilolta. Näin suuren alennuksen myöntäminen jo Itävallalle olisi merkinnyt hyvän valtin kädessä heittämistä ennakkoisesti.

Itävallan ja Saksan välinen kauppasopimus on voimassa 2 vuotta; sen jälkeen toistaiseksi 3 kuukauden irtisanomisella.

Kuten tavallista on tätäkin kauppasopimusta moitittu kummankin maan teollisuuden taholta. Edellä oleva on kirjottettu pääasiallisesti Itävallan sanomalehtien selostuksen mukaan. Saksalainen sanomalehti Holzindustrie pitää taas kauppasopimusta Saksalle varsinkin sen puuteollisuudelle kovin epäedullisena. Moititaan Saksan hallitusta siitä, että se yleensä kauppasopimuksia tehdessä antaa ulkoasiainministeriölle liian suuren vaikutusvallan. Jos vielä Itävallalle veljesmaana myönnettäisiinkin etuja, mutta on huomattava, että suositummuuden perusteella nämä edut tulevat muidenkin maiden hyväksi.

Kysyessäni Itävallan ulkoministeriön kauppapolittisen osaston päälliköltä Schülleriltä, ovatko he tyytyväisiä saavutuksiinsa, vastasi hän että 2 1/2 vuoden neuvottelujen jälkeen on jo yleensä tyytyväinen saadessaan sopimuksen aikaan. Ja ainakin se hyvä puoli sopimuksella on, lisäksi hän, että siinä ei ole tulleja korotettu vaan jonkun verran alennettu.

Wäinö Wastijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 60.

Berlin.

12/5 1980.

Berlinissä, toukokuun 12 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 752/186/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 12/112 2e D. 1930		
15/5.30	N:o	LINE
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
S.	C6.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioitavimmin täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 60, aiheesta:

Siirrot Saksan ulkoministeriössä ja niiden merkitys.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Wimmo Nuorijoki

Herra Ulkoasiainministerille,
Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 12/112 Re. D. 10 30		
15/5-30	12	LM
RYHMÄ	OTASTO	ACIA
5.	C.S.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 60.

12. 5. 30.

Siirrot Saksan ulkoministeriössä

ja niiden merkitys.

Nykyisellä keskustan johtajan Brüningin hallituksella, jonka on vallassa pysyäkseen pakko nojautua oikeistoon, näyttää olevan kaksi päämäärää: maatalouden auttaminen pääasiallisesti korkeilla suojelustulleilla ja ulkopoliitikan muuttaminen. Stresemannin politiikasta oikeistolaisemmaksi. Edellisestä olen kirjoittanut, tässä käsittelen jälkimäistä puolta, sikäli kun se tähän mennessä on ehtinyt tulla näkyviin.

Toistaiseksi tämä ulkopoliitikan suunta esiintyy niissä suurissa virkamiesten siirroissa, joita ulkoministeriössä toimitetaan. Valtiosihteeri v. Schubert oli saatava pois, koska hän oli koko ajan ollut Stresemannin politiikan ajaja ja vakaumukseltaan sen kannalla. Ensin hänet tahdottiin asettaa dispositioon, mutta kun se olisi herättänyt liian suurta vastustusta, oltiin pakotettu hänet siirtämään Romaan lähettilääksi. Tämä tehtiin kyllä vastenmielisesti, koska v. Schubert ei suostu ajamaan Italia-Saksa-liittoa Ranskaa vastaan. Itse olisi v. Schubert mennyt mieluummin Englantiin, mutta sitä paikkaa, joka tuli vapaaksi Sthamerin jälkeen

**) Opydän, eto tälö raportin ei käsitellöis
kinnämään, kooan liivat oleu kooan
luottamuksellisesti.*

WW.

ei hänelle tahdottu antaa, vaan tulee sinne nykyinen Italian lähettiläs v. Neurath, koska hän on taattu oikeistolainen. Itse puolestaan ei v. Neurath olisi tahtonut mennä, mutta pakotettiin. Valtiosihteeriksi v. Schubertin tilalle tulee Bernhard v. Bülow. Hän on verrattain tuntematon suuruus ulkopolitiikan alalla. Hänen vahvuutensa kerrotaan olevan muodollis-juridista laatua ja ansionsa siinä, että hän on kirjoittanut kirjan, jossa hän hyvin epäilevästi suhtautuu Kansainliittoon.

Myöskin Venäjän suurlähettilään v. Dirksenin toimintaan ollaan tyytymättömiä, sillä hän on esiintynyt liian vaativaisena Moskovaa kohtaan niissä "puhdistus-neuvotteluissa", joita koko talven on käyty Moskovassa. Hän sai senvuoksi uudet ohjeet nyt täällä käydessään ja on vain ajan kysymys, milloin hän joutuu pois. Hänen tilalleen on ajateltu nykyinen Ankaran (näin turkkilaiset sanovat pääkaupunkinsa nimen olevan) suurlähettiläs Nadolny. Hän kuuluu olevan oikeiston mieleinen mies. v. Dirksenin sanotaan palanneen Moskovaan hyvin alla päin ja valittaneen, ettei hän neuvotteluissa voi saada paljoakaan aikaan, koska julkinen salaisuus on, että hän joutuu pian pois. Hän palaisi entiselle paikalleen ministeriaalitirehtööriksi ja Trautmann, joka myöskään ei ole suosiossa, siirrettäisiin muualle.

Näiden kaikkien siirtojen motor spirituksena sanotaan olevan kansankonservatiivisen puolueen johtajan Treviranuksen, minkä vuoksi siirtotoimenpidettä kutsutaan hyvin keksityllä nimellä Trevirement. Hän vaikuttaa ukko Hindenburgiin ja varsinkin presidentin kansliapäällikköön valtiosihteeriksi Meisneriin. Curtius taas toimii enemmän heikkoudesta kuin omasta halustaan.

ei hänelle tahdottu antaa, vaan tulee sinne nykyinen Italian lähettiläs v. Neurath, koska hän on taattu oikeistolainen. Itse puolestaan ei v. Neurath olisi tahtonut mennä, mutta pakotettiin. Valtiosihteeriksi v. Schubertin tilalle tulee Bernhard v. Bülow. Hän on verrattain tuntematon suuruus ulkopolitiikan alalla. Hänen vahvuutensa kerrotaan olevan muodollis-juridista laatua ja ansionsa siinä, että hän on kirjoittanut kirjan, jossa hän hyvin epäilevästi suhtautuu Kansainliittoon.

Myöskin Venäjän suurlähettilään v. Dirksenin toimintaan ollaan tyytymättömiä, sillä hän on esiintynyt liian vaativaisena Moskovaa kohtaan niissä "puhdistus-neuvotteluissa", joita koko talven on käyty Moskovassa. Hän sai senvuoksi uudet ohjeet nyt täällä käydessään ja on vain ajan kysymys, milloin hän joutuu pois. Hänen tilalleen on ajateltu nykyinen Ankaran (näin turkkilaiset sanovat pääkaupunkinsa nimen olevan) suurlähettiläs Nadolný. Hän kuuluu olevan oikeiston mieleinen mies. v. Dirksenin sanotaan palanneen Moskovaan hyvin alla päin ja valittaneen, ettei hän neuvotteluissa voi saada paljoakaan aikaan, koska julkinen salaisuus on, että hän joutuu pian pois. Hän palaisi entiselle paikalleen ministeriaalitirehtööriksi ja Trautmann, joka myöskään ei ole suosiossa, siirrettäisiin muualle.

Näiden kaikkien siirtojen motor spirituksena sanotaan olevan kansankonservatiivisen puolueen johtajan Treviranuksen, minkä vuoksi siirtotoimenpidettä kutsutaan hyvin keksityllä nimellä Trevirement. Hän vaikuttaa ukko Hindenburgiin ja varsinkin presidentin kansliapäällikköön valtiosihteeriksi Meisneriin. Curtius taas toimii enemmän heikkoudesta kuin omasta halustaan.

En malta olla tässä kertomatta erästä huvittavaa juttua Moskovasta, joka kuvaa sikäläisiä oloja. V. Dirksen valitti ulkoasiain komisariatissa, että on vaikea saada oloista oikeata kuvaa, kun lähetystä vartioidaan niin, etteivät ihmiset uskalla käydä lähetystössä ja sen vuoksi tulee ehkä muodostaneeksi väärän kuvan oloista, kun saa tietonsa partureilta y.m. senkaltaisilta. Komisariaatti ottikin tämän huomioon ja ryhtyi toimenpiteisiin: vangitsi parturin.

Wäinö W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 61.

Berlin.

26/5 1930.

Berlinissä, toukokuun 26 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

N:o 849/217/30

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 13/112 he. 1. 30		
28/5.30	No	LIT.
RYHMÄ	CO. O	ASIA
5	CS-	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 61, aiheesta:

Venäjän oloista.

Vastaaottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

M. J. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri
Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

ULKOASIAMINISTERIÖ		
18 / 112 K. D. 10 30		
27/5-30	3	111
RYHMÄ		ALIA
5	C12.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään
=====

raportti N:o 61.

=====

Berlin 26.5.1930.

Venäjän oloista.

Vaikka ei kuuluakaan suorastaan Berlinin lähetystön tehtäviin tiedoittaa Venäjän oloista, niin tahdon kuitenkin seuraavassa kertoa, mitä tšekäläisissä Venäjän pakolaisten sosialidemokraattisissa piireissä arvellaan nykyisestä tilanteesta Venäjällä. Tunnettuahan on, että sosialidemokraateilla on maanalainen järjestö Venäjällä ja sen johto on Berlinissä.

Seuraavassa teen selkoa osaksi suullisesti saamieni tietojen osaksi venäläisten sosialidemokraattien Berlinin julkaisun mukaan.

Ei vielä koskaan ristiriita virallisen optimismin ja maan todellisen tilan välillä ole ollut niin suuri kuin tällä hetkellä. Venäjän talouden perustuksen, kylän, on voimakas kollektiivisointi hajoittanut. Kaikesta päättäen ei nälänhätää voitane välttää.

Huomattavaa on, että armeija on jo sekaantunut asiain kulkuun. Juuri tämän sekaantumisen seurauksia on, että hallitus on ollut osaksi pakotettu luopumaan pakko-kollektiivisoimisesta. Eräessä politbyroon istunnossa vaati sotakomissaari Woroschilow kiihkeästi kulakkien hävittämistä tarkoittavien toimenpiteitten lakkauttamista, koska

tyytymättömyys puna-armeijassa oli yhä lisääntymässä, mistä todistuksena olivat hänelle lähetetyt sadat sotilaitten kirjeet. Stalin ivasi nauraen sotakomissaarin pelonpuuskaa. Vihanvimmassa Woroschilow paiskasi pakan puna-armeijalaisten kirjeitä Stalinille vasten kasvoja. Syntyi tavaton skandaali. Oli siis todellakin puna-armeijan ansiota, että hallitus oli pakotettu peräytymään politiikastaan. Epäilemättä esiintyi armeija jossakin muodossa poliittisella taistelukentällä ja on odotettavissa, että siitä johtuvia uusia seurauksia tulee ilmaantumaan.

Armeija on kommunististen vallanpitäjien huolten keskipisteenä; kaikin keinoin yritetään tyydyttää armeijan tarpeita. On todellakin ihmeteltävää, kuinka armeija on hyvin ruokittu ja hoivattu tässä hävitetyssä maassa, jossa leipä ei riitä ja jonka asukkaat kulkevat ränsyissä ja paljasjalkaisina. Maata militarisoidaan järjestelmällisesti ei ainoastaan siinä mielessä, että armeijaan kuuluvien elinehdot ovat järjestetyt paljon paremmiksi kuin muun asujamiston, vaan myöskin kiihoittamalla sotaista henkeä ja kohottamalla sotilaita miltei taivaaseen kommunistisen aatteen esitaistelijoina ja sankarillisina voittajina kommunistisen taistelun kaikilla rintamilla.

Tasangolla on kapinallisen asujamiston erikoisluontoinen "rauhottuneisuus" huomattavissa: maaliskuulla tapahtuneiden ilmikapinoiden ja taistelujen asemasta karataan salaa kommunistien kimppuun. Hallituksella ei ole rohkeutta eikä myöskään voimaa suojella virkailijoitaan ja agitaattoreitaan, joiden avulla sen politiikka on viety läpi maaseudulla, joten he jäävät yksin talonpoikain kuohuvalle vihalle alttiiksi. Kapinoita tapahtuu nytkin Kaukasiassa, jossa eräät seudut ovat edelleenkin piiritys-

tilassa. Maaliskuulla saavuttivat kapinat Kaukasiassa niin uhkaavan laajuuden, että sinne oli Moskovasta lähetettävä suuria joukko-osastoja tykein ja lentokonein talonpoikia kukistamaan. Melko suurten kaupunkien kuten Schuscha ja Armavir ilmoitetaan olleen 2 viikkoa kapinallisten hallussa. On itsestään selvää, että tämä kapinallilike on muodostunut veriseksi näytelmäksi.

Maa on pirstottu ja saatettu epäjärjestykseen, se on rikkinäinen ja heikontunut. Ei ole mitään selviä tunnussanoja, ei tiedetä mitä huomenna voi tapahtua. Mutta tyytymättömyys kasvaa silminnähtävästi ja jos nälhätä puhkeaisi, mikä on hyvin todennäköistä, voisivat sen seuraukset olla sekä maalle että neuvosto-hallitukselle ratkaisevasta merkityksestä.

Kun olen kysynyt, joko vallankumous on kypsä bonapartismiin ja onko Woroschilow se tuleva mies, saan vastauksen, että maaperä on kypsä, mutta Woroschilow ei ole se mies.

Wäinö Worschilow

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C5

ASIA:

Ministeri Wuolijoen rap. no 63

Berlin

23/6 1980.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

Berlinissä, kesäkuun 23 p: nä 1930.

N:o 1009/260.

MINISTERIÖN KIRJASTO		
15/112 lue D. D. 30		
26/6.30	66	LEL
TYHÄ	OLAKO	ASIA
	5	5

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 62, aiheesta
Saksan vastaus Briandin memorandumiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Mäkelä

Herra Ulkoasiainministeri
Hj. J. P r o c o p é ,
Helsinki.

1930

ULKOASIAINMINISTERIÖN KIRJASTO

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettikään

raportti N:o 62.

Berlin 23.6.1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/112/ve. D. 10 80		
26/6.30	2	LHE
RYKKA
5	CS	

Saksan vastaus Briandin
memorandumiin.

Hallitus ei ole vielä käsitellyt asiaa, mutta keskusteltuani asiasta valtiosihteerien v. Schubertin ja v. Bülowin kanssa, ovat he ilmoittaneet Saksan vastauksen tulevan sisältämään pääasiassa seuraavaa.

Vastaus tulee olemaan - päinvastoin kuin mitä esimerkiksi Englannin vastauksen arvellaan olevan - verrattain laaja, sillä on tarkoitus vastata perusteellisesti joka kohtaan jopa tehdä ehdotuksiakin.

Saksa pitää Briandin aloitetta erittäin huomiota ansaitsevana. Saksalle on taloudellinen yhteisymmärrys Euroopassa vielä tärkeämpi kuin useille muille maille, koska Saksalla ei ole siirtomaita, joihin se voisi sijoittaa kasvavan väestönsä ja teollisuustuotteensa. Mutta tästä erosta muiden suurvaltain, Englannin, Ranskan ja Italian, kanssa johtuu itsestään, että Saksa ei tahdo että Briandin ehdottamat toimenpiteet sisältäisivät kärjen ulkopuolella Eurooppa olevia valtoja enemmän kuin Venäjääkään vastaan. Saksalla on hyvät kaupalliset suhteet Yhdysvaltoihin, jonka väestöstä suuri osa polveutuu saksalaisista ja samoin Etelä-Amerikkaan, jossa kaikissa valtioissa on paljon saksalaisia. Myöskin Venäjään tahtoo Saksa säilyttää hyvät suhteensa.

Mitä Euroopan nykyisiin valtiollisiin rajoihin,

status quohon, tulee, niin Saksa ei voi niihin tyy-
tyä, sillä siksi sekä taloudellisesti että kansallises-
ti haitalliset ja epäoikeudenmukaiset ne ovat. Mutta
tuskinpa sitä kukaan Saksalta odottaakaan, lisäksi v.
Bülow.

Mitään suurta apparaattia Kansain Liiton rin-
nalle ei Saksa halua perustettavaksi. Kun Kansain Lii-
tolla on monta taloudellista kommissionia, on turhaa
samoja asioita käsitellä useammassa samankaltaisessa
elimessä.

Enempää ei täältä vielä tällä hetkellä voi
sanoa, sillä ministeriöissä valmistellaan eri kysymyk-
siin vastauksia.

Wäinö Ruusijärvi

2102

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C5

ASIA:

Ministeri Kuolijon rap. no 63.
Berlin

30/6 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESICKNING

N:o 1045/278/30.

Berlinissä, kesäkuun 30 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/112 (ne. D. 10 30)		
3/8.30	3	LM
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Os.	

H e r r a M i n i s t e r i .

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 63, aiheesta:

Poliittinen tilanne Saksassa.

Vasteanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Wäinö Wroclawski

Herra Ulkoasianministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettillään

raportti N:o 65.

Berlin 30.6.30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/112 Rec. D. 10 30		
3/7.30	№	LM
RYHMÄ	C	ALIA
5	Es.	

Poliittinen tilanne Saksassa.

On näyttäytynyt todeksi mitä ent. valtiokansleri Hermann Müller sanoi kun hänen kukistuessaan kysyin, eikö voisi ajatella keskustahallitusta ilman vakinaista parlamentin enemmistöä, kuten Suomessa usein on ollut. Hän sanoi, että sellainen voi käydä laatuun pienessä maassa, jossa ulkopoliittiset probleemit eivät ole kovin suuria, mutta Saksan hallituksen täytyy voida puhua sillä arvovallalla minkä vain parlamentin enemmistö voi antaa. Sitäpaitsi hän lisäsi, vähemmistöhallitus ei Saksan rikkäisissä puolueoloissa nauttisi sisäpolitiikassakaan sitä arvonantoa, että se voisi menestyksellisesti toimia.

Näin on juuri käynyt nykyiselle Brüningin hallitukselle, jolla ei ole varmaa parlamentin enemmistöä takanaan. Sen kuoleman esteenä on vain se seikka, ettei löydy (huom. löytyä verbi oikeassa merkityksessään) halukasta perinnön ottejaa.

Hallitusta kohdannut tyytymättömyys johtuu ensi sijassa valtion huonoista raha-asioista, jotka Brüning hallituksen muodostaessaan ylpeästi takasi järjestävänsä, mutta joiden järjestäminen sittemmin onkin osoittautunut vaikeammaksi. Niin täytyi tämän "lujan" hallituksen heti ensi finanssiesitystään läpiajaessaan siitä suuresti tinkiä, mikä tinkiminen on sittemmin uudistunut joka uutta esitystä käsiteltäessä. Parlamentaarinen kaupankäynti on tullut Brüningin hallitukselle kuvaavaksi piirteeksi. Viimeisen kriisin aikana on todettu sitä ehdoitta kannat-

tavan enää vain sentrumin, Bayerin kansanpuolueen ja Treviranus-ryhmän, joiden jäsenluku ei yhteensä ole edes 20 % edustajien luvusta. Toisaalta on hallitus tietoinen, että keskustapuolueet ja varsinkin saksalaiskansalliset pelkäävät valtiopäivien hajoitusta ja uusia vaaleja, koska tiedetään niiden koituvan äärimmäisen vasemmiston ja äärimmäisen oikeiston, kommunistien ja kansallissosialistien varmaksi voitoksi, kuten vastikään selvästi kävi ilmi Saksin maapäivävaaleissa. Kansallissosialistit saivat niissä enennetyksi edustajapaikkansa 5:stä 14, kommunistit 12:sta 13, kaikkien muitten puolueitten menettäessä, saksalaiskansallisten 8:sta kolme paikkaa ja Saksan kansanpuolueen 13:sta 5 paikkaa. Tämä vaalituloks lujitti huomattavasti hallituksen asemaa.

Mutta samalla kun halu ^{sen} /kaatamiseen on vähentynyt, on kritiikki kasvanut. Lukuunottamatta yllä mainittuja kolmea puoluetta ovat kaikki muut tuominneet joko kokonaan tai osittain sen viimeisen verotussuunnitelman (hätäuhrin) n.k. Notopferin, jolla hallitus koettaa täyttää tulo- ja menoarviossa ilmenneen lähes miljardin saksanmarkan vailingin. Notopfer on ensi sijassa virkamiesluokan verotusta. Ensimmäinen ehdotus siitä kaatoi rahaministeri Moldenhauerin. Vaadittiin yleisesti, että koko hallituksen on jätettävä paikkansa, jos se ei luovu tästä verotussuunnitelmastaan. Siitä huolimatta esitti uusi rahaministeri Dietrich eilen tämän verotusehdotuksen, tosin hiukan muutetussa muodossa. Virkamiesten verotus on alennettu 5 %:sta 2 1/2 %:ksi, yksityisten kiinteästi palkattujen vastaavasta verotuksesta on luovuttu kokonaan, sensijaan verotetaan 5 %:lla yli 8000 saksanmarkan nousevat tulot. Näillä muutoksilla on saatu virkamiesten kritiikki osalta lieventymään, ja toisaalta toivotaan sosialidemokraattien taholta osittaista kannatusta, minkä kannatuksen saamiseksi ehdotukseen on otettu viimeainit-

tu suurtulollisten verotus. Ei ole mahdotonta, että hallitus saa tämän ehdotuksensa hyväksytyksi valtiopäivillä, mutta ainogstaan siksi, ettei puolueilla, kuten yllä mainittiin, ole halua valtiopäiväin hajoitukseen.

Mutta yhtä varmaa on, ettei finanssikriisi ole tällä selvitetty. Raha-asiaan tila huononee päivä päivältä. Siitä on kuvaava esimerkki ministeri Stegerwaldin puhe valtiopäivillä viime viikon alussa, missä puheessa hän suorastaan epätoivoisesti todisti, että "Saksan valtio on elänyt ja elää edelleen yli varojensa. Rahatila kärjistyy. Vuodesta 1924 vuoteen 1928 tuli Saksaan vuosittain 2 1/2 - 3 miljardia vierasta pääomaa. Vuodesta 1928 on saksalainen pääoma yhä suuremmassa määrässä alkanut virrata ulkomaille. Valtion ja kuntien täytyy joko maksaa tai muuttaa pitkäaikaisiksi yli 3:n miljardin saksanmarken velat. Luottamus Saksan valtion hoitoon on huomattavasti järkkynyt".

Hallituksen aseman on viime aikoina tehnyt heikoksi erittäinkin Saksan kansanpuolueen kielteinen suhtautuminen hallituksen kaikkiin esityksiin. Saksan kansanpuolue, joka on tyypillinen teollisuusmiesten puolue, on nimittäin huomannut, että hallituksen viimeaikaiset toimenpiteet ovat olleet jyrkässä ristiriidassa sen valitsijain etujen kanssa. Suuret maataloustullien koroitukset, joita nykyinen hallitus maatalousministeri Schielen johdolla on erittäin tarmokkaasti ja menestyksellä ajanut, kallistavat elintarpeiden hintoja, pakottavat palkkain kohoamiseen ja tekevät teollisuuden kannattamattomaksi. Samoin virkamiehiltä otettava Notopfer (hätäuhri) on heille vastenmielinen, koska suurin osa korkeimmista virkamiehistä kuuluu juuri heidän puolueeseensa. Senvuoksi he pyrkivät kaikin mokomin hallitusvastuusta eroon jopa vaativat ulkoministeri Curtiusta eroamaan joko hallituksesta

tai puolueesta. On ilmeistä, että sekä kansanpuolue että sentrum ovat huomanneet istunsa väärään kelloon, kun ovat antautuneet oikeistolaisgraarien Schielen ja Treviranuksen johdettaviksi.

Jos uskaltaisi ennustaa, niin sanoisi, että suuri koalitio on jotenkin lähellä. Tosin ei ennen vaaleja, mutta nekkään eivät todennäköisesti siirry syksyä kauvemaksi.

Wäinö Wastijoki

SA ✓

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

V.a. Asiamiehittäjä Konttilä raportti;
Berlin.

28/2-30.

SA ✓

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

V.a. Asiamiehittäjä Gontilén raportti;
Berlin.

28/2-30.

Berlinissä, heinäkuun 28 p:nä 1930.

Suomen Lähetystö

N:o 1163/316/30.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 19/113 la D. 19 30		
2/8.30	NO	LIT.
TYRMA	OSASTO	ACIA
S	CS.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini aiheesta:

Saksan sisäpoliittinen tilanne.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Alfönttilä

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
19/11/30 Re. D. 1030		
2/8-30	2	LEE
RYHMÄ	OLUOTO	ASIA
S. Es.		

Suomen Berlinissä olevan v.a. Asiatonhoitajan raportti

28. VII. 1930.

Saksan sisäpoliittinen tilanne.

Saksan viimeaikaiset sisäpoliittiset tapahtumat ovat räikeästi osoittaneet täkäläisten poliittisten olojen sekavuuden, samalla kun ne ovat olleet omiaan kärjistämään maassa vallinnutta parlamenttipulaa.

Hallituksen toimenpide, johon se turvautui jouduttuaan ristiriitaan valtiopäivien enemmistön kanssa, voitaneen pitää enteendä siitä suunnanmuutoksesta, johon laajoissa piireissä pyritään. Brüningin keskustahallitus on noudattanut politiikkaa, joka on hipaissut valtiosäännön rajoja - mikä muuten on tapahtunut ensimmäisen kerran Saksan tasavallan olemassaolon aikana.

Syyndä hallituksen ja eduskunnan väliseen selkkaukseen oli hallituksen finanssiohjelma 31 päivänä heinäkuuta 1930 päättyvässä tulo- ja menoarviossa ilmenneen 760 miljoonan Saksan markan vajauksen peittämiseksi. Hallitus oli päättänyt järjestää maan raha-asiat ilman ja vastoin sosialidemokraattien myötävaikutusta. Tällä taholla olisi tosin oltu valmiit hyväksymään finanssiohjelma suurelta osaltaan, mutta vastustettiin jyrkästi eritoten siihen sisältyvää henkiveroa, joka olisi kohdistunut erotuksetta samansuuruisena kaikkiin kansalaisiin.

Kun finanssilait jo eduskunnan toisessa käsittelyssä osoittautuivat tuomituiksi, ei hallitus halunnut enää odottaa niiden lopullista käsittelyä, vaan saattoi ne presidentti Hindenburgin valtuuttamana asetusteitse voimaan hallitusmuodon 48 pykälän nojalla, jossa säädetään niistä toimenpiteistä, joihin presidentti on oikeutettu ryhtymään valtakunnan turvallisuus-

den ja yleisen järjestyksen ollessa uhattuna. Kun valtiosäännön mukaan hallitus on velvollinen tekemään eduskunnalle ilmoituksen tämän n.s. diktatuuripykälän nojalla suoritetuista hallintotoimenpiteistä, oli ilmeistä, että sosialidemokraatit vaativat täten syntyneen asetuksen kumoamista tehden samalla esityksen epäluottamuslauseen antamisesta hallitukselle.

Hallitus oli epäilemättä sängen vapaasti tulkinnut puheenaolevan hallitusmuodon säännöksen, ilmeisesti siinä oletuksessa, että porvarilliset puolueet, etenkin saksalais-kansalliset eivät vielä olleet halukkait uskaltautumaan vaalitaisteluun eikä senvuoksi aikaansaamaan täydellistä selkkausta hallituksen kanssa. Saksalais-kansallisten johtaja Hugenberg olikin heti valmis neuvottelemaan tilanteesta Brüningin kanssa, sillä hänestä tuntui epäilemättä vähemmän mieluisalta epäluottamuslauseesta äänestettäessä asettua yhteisrintamaan "marxilaisten" kanssa. Mutta Hugenberg, jolle toiselta puolen tilanteen kärjistyminen ei ollut täysin ristiriidassa hänen poliittisten laskelmiensa kanssa, asetti hallituksen kannatuksen ehdoksi ankarat vaatimukset: Preussin hallitus, jonka johdossa on sos. dem. Braun, oli pakotettava eroamaan ja saksalais-kansallisten piti saada muodostaa uusi; valtakunnan hallituksessa oli ulkoministeri Curtiuksen ja rahaministeri Dietrichin salkut luovutettava saksalais-kansalliseen puolueeseen kuuluville henkilöille.

Kun Brüning ei nähin ehtoihin voinut suostua, oli siitä seurauksena, että Hugenberg yhtyi sosialisteihin, kommunisteihin ja kansallissosialisteihin ja hallituksen finanssilait hylättiin 256 äänellä 204 vastaan. Hugenbergin puolue ei kuitenkaan kokonaisuudessaan seurannut johtajaansa, vaan meni kahtia. Kreivi Westarpin johtama agraarisivusta äänesti lakien puolesta, koska niihin sisältyi myöskin laaja, itäisten alueiden maatalouden rahataloudellista avustamista koskeva suunnitelma.

Kun hallituksen eroaminen olisi saattanut kaikesta päättäen sosialidemokraatit jälleen valtaan, piti Brüning samoin kuin hänen takanaan olevat piirit, kuten puolustusministeriön vaikutusvaltaisin mies, kenraali v. Schleicher, Treviranus y.m. suotavampana valtiopäivien hajottamisen ja käytti hyväkseen presidentiltä siihen saamiaan valtuuksia.

Saksan kansa suurelta osalta pitänee tätä tapahtumaa vapautumisena viikkoja ja kuukausia kestäneestä parlamentaaristen neuvottelujen sekasorrosta, jonka vallitessa mikään puolue ei ole ollut halukas ottamaan vastuuta kannettavakseen.

Mitä talousarviossa olevaan vajaukseen tulee, on hallitus t.k. 26 päivänä antanut uuden, laajan finanssihätäasetuksen, joka sisällöltään, tosin pienin muutoksin, vastaa edellään mainittua eduskunnan hylkäämää finanssiohjelmaa.

Missä määrin uudet vaalit kykenevät selvittämään nykyistä tilannetta, on uskaliaasta mennä ennustamaan. Mahdollista on, että niillä tulee olemaan kauaskantoinen sisäpoliittinen merkitys. Onpa näkynyt ennustuksia, että niiden vaikutus tulisi ulottumaan Saksan rajojen ulkopuolellekin.

Vaalitaistelua tullaan käymään diktatuurista ja kansanvallasta jätöiseltä puolen kaikkien porvarillisten puolueitten tähänastisessa vaalipropagandassa käytetty iskulause "Kampf gegen den Marxismus" viittaa myöskin ankaraan vaalitoimintaan vasemmistoa vastaan.

Syyskuun 14 päivänä toimeenpantavat vaalit muodostunevat kaikesta päättäen entistä kiihkeämmiksi ja silmälläpitäen uuden hallituksen muodostamista valmistaudutaan vaaleihin etenkin porvarillisissa puolueissa uusissa ryhmityksissä. Huomiottaen Saksan sekavat puolueolot eivät tietenkään uudet puolue-ryhmitykset ja vaaliliitot voi olla kohtaamatta suuria vaikeuksia ja näyttää siltä kuin tähänastiset puoluerajat eivät kestäisi vaalien tällä kertaa vaatimaa voimainmittelyä. Tätä silmälläpitäen ja päämäärändään hallituskykyiseen enemmistöön pääseminen, on hallituspuolueiden keskuudessa käyty vilkkaasti

neuvotteluja erilaisten liittoutumien ja ryhmitysten muodostamisesta vaaleissa. Niinpä on Saksan kansanpuolueen johtaja Scholz ehdottanut keskustapuolueille, kristillis-kansalliselle, työyhtymälle, demokraatille, kreivi Westarpin ryhmälle ja talouspuolueelle yhteistoimintaa vaaleissa. Näille puolueille osoitetussa vetoomuksessa, viitataan välttämättömyyteen, löytää keinoja Saksan elinkeinoelämän pelastamiseksi ja yhä pelottavammaksi käyvän työttömyyden torjumiseksi, minkä johdosta kaikkien yhteiskuntaa säilyttävien (staatsbejahend) voimien olisi liityttävä yhteen. Kun tätä vetoomusta ei lähetetty katoliselle keskustalle, on sen sivutarkoituksena tulkittu olevan samalla voimakkaan protestanttisen keskustaliiton luominen. Scholzin vetoomus yhteistoimintaan ei ole kuitenkaan vielä toistaiseksi johtanut positiiviseen tulokseen.

Sillävälin ovat Saksan demokaattisen puolueen, nuorsaksalaisen järjestön (Der jungdeutsche Orden) sekä kansanpuolueesta eräiden Stresemannin traditioon liittyvän nuoremman siiven välillä käydyt neuvottelut johtaneet uuden Deutsche Staatspartei nimisen puolueen muodostumiseen. Sen johdossa ovat demokraattien eduskuntaryhmän puheenjohtaja Oscar Meyer, Arthur Mähraun, kristillisten ammattijärjestöjen johtaja Fr. Baltrusch, Dietrich y.m.⁴⁾ Puolue on avoinna mahdollisimman laajoille keskustaryhmityksille. Lähtäika tulee osoittamaan, onnistuvatko puolueen perustajat luomaan merkityksellisen keskustablokin vai tuleeko siitä vain vanha demokraattinen puolue uudella nimellä.

Brüning ja koko hänen hallituksensa tulee kaikkella ponella käymään vaaleihin käsiksi. Kerrotaan jo hänen suunnitelmistaan erikoisen Hindenburg-blokin muodostamisesta, joskin

⁴⁾ Kuriositeetin vuoksi mainittakoon, että tavaratalojen omistajain liitto on luvannut lahjoittaa puolueen vaalikassaan 200.000 Rmk., jos Vossische Zeitungin vuoden lopulla eroava päätoimittaja, juutalainen Georg Bernhard uudelleen asetetaan kärki ehdokkaaksi Potsdamin vaalipiirissä.

on näkynyt peruutuksia siitä, että Hindenburgin nimeä ei seko-
teta vaalitaisteluun. Itsepintaisena huhuna mainitaan, että
hallituksen vaalipropagandan järjestäjäksi nimitettäisiin val-
takunnan hallituksen sanomalehtiosaston päälliköksi sosialide-
mokraatti Zechlinin tilalle tri Klein, joka Vorwärtsin mukaan
on Treviranuksen ystävä ja Deutsche Allgemeine Zeitungin pää-
toimittajana on osoittanut peittelemätöntä myötätuntoa italia-
laiselle fascismille sekä järjestelmällisesti vaatinut eduskun-
nan syrjäyttämistä ja jyrkkää suunnanmuutosta porvarillisten
puolueitten lähentymisen merkeissä.

Mitä saksalais-kansallisiin tulee, on tällä oikeistosti-
vellä ilmennyt kuohunta ja hajaannus kuluneen viikon aikana
myöskin johtanut uusien puolueyhmiän muodostumiseen. Hugen-
bergin puolueesta eronneet tunnetut nimet - kreivi Westarp,
ministeri Schiele, Treviranus ynnä 25 muuta edustajaa - jotka
eduskunnan hajoituksen jälkeen tavallaan jäivät ilman puoluet-
ta, ovat muodostaneet Landvolkspartein (Landbund), Konservati-
ve Volkspartein sekä kristillis-sosiaalisen puolueen. Nämä
kolme puoluetta taas ovat keskenään käyneet neuvotteluja, joi-
hin ovat ottaneet osaa valtakunnanpankin entinen johtaja
Schacht, ent. kansleri Michaelis, von Borsig, professori Meyer
y.m.

Vaikka Hugenbergin puolueesta onkin eronnut joukko ni-
miä, on sillä sentään jällellä mahtava puolue- ja vaalikoneis-
tonsa, lukuisat sanomalehtensä, elokuvateatteri ja ennen kaik-
kea rahaa. Puolue suunnittelee yhteistoimintaa kansallis-sosia-
listien kanssa, joiden edustajaluku osavalttioiden vaaleissa
on viime aikoina kasvamistaan kasvanut. Teräskypärijärjestöt
taas suosittelevat entisille sotateureille niitä puoluetta, jotka
ovat kannattaneet kansanäänestystä Young-suunnitelmaa vastaan,
s.o. Hugenbergin puoluetta ja kansallissosialisteja.

Sosialidemokraattien vaalivalttina, joiden vaalitaiste-
lussa tavaton työttömyys ja taloudellinen lamaannustila eivät
tule olemaan vähäksyttäviä tekijöitä, käytetään taistelua "dik-

tatuuria" ja porvarillisten yhteistä rintamaa vastaan sekä Brüningin hallituksen suunnitelma^{ia} työttömyysvakuutuksen "huonontamiseksi".

Miten saksalais-kansallisen puolueen valitsijat tulevat suhtautumaan puolueessa syntyneeseen hajaannukseen, on tulevien vaalien suuri kysymysmerkki. Muodostuuko saksalais-kansallisten ja kansanpuolueen väliin syntyneistä puolioikeistoryhmistä siksi huomattava tekijä, että se parlamentaarisisissa voimasuhteissaan yhdessä keskustapuolueiden kanssa on oleva riippumaton varsinaisesta oikeistosta ja vasemmistosta? Tämä tulee epäilemättä suureksi osaksi ratkaisemaan Saksan vastaisen sisäpoliittisen suunnan.

Berlinissä, 28 päivänä heinäkuuta 1930.

Aunes Yöntilä.

202

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₅

ASIA: _____

V.a. Asiaministeriön Yhteinen raportti.
Berlin.

11/8 1980.

Suomen Lähetystö

N:o 1218/341/30.

Berlinissä, elokuun 12 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 20118 fac. D. 19 30		
14/8.30	2	Litt.
5	CS	ADIA

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini aiheesta:

Suomen-Saksan voineuvottelujen rauettua.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mjontila.

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
20/118 Ae. D. D. 30		
14/8-30.	2	LEE
RYHMÄ	OS.	ALIA
5	C.S.	

Suomen Berlinissä olevan v.a. Asianhoitajan raportti.

11. 8. 1930.

Suomen-Saksan voineuvottelujen
rauetta.

Suomen ja Saksan väliset kauppasopimusneuvottelut ovat täällä joutuneet aivan erikoisen huomion esineeksi. Suunniteltu yksityisluontoinen sopimus on suoraan paisunut aktueelliksi poliittiseksi kysymykseksi, joka on järkyttänyt sekä hallituksen asemaa että Saksan kaupallisia suhteita ulkomaihin. Hollannissa ja Tanskassa toimeenpantu boikottausliike, jonka johdosta tosin Länsi-Saksan maatalous- ja teollisuuspiirit ryhtyivät vastatoimenpiteisiin hollantilaisiin tuotteisiin nähden, pakotti valtakunnan teollisuusliiton tekemään vakavia esityksiä yksityisluontoisen sopimuksen estämiseksi, josta oli seurauksena, että hallitus alkoi suhtautua vähemmän myönteisesti Schielen ajamaan kauppapolitiikkaan.

Yksityisluontoisten neuvottelujen virallisesti rauettua t.k. 8 päivänä, käyttivät oppositiopiirit tilaisuutta hyväkseen, silmälläpitäen eduskuntavaaleja, käydäkseen ankarasti hallituksen ja etenkin Schielen kimppuun, joka oli toivonut yksityissopimuksen avulla saavansa korotetut voi- ja juustotullit voimaan ja siten samalla

myöskin hyvän vaalivaltin.

Vorwärts antoi uutiselleen neuvottelujen katkeamisesta koko sivun levyisen otsikon "Butter-Experiment gescheitert", huomauttaen, että hallitus voi nyt saavuttaa agraarien päämäärän ainoastaan irtisanomalla Suomen-Saksan kauppasopimuksen. Siinä tapauksessa tulisi kuitenkin Saksan teollisuustuotteita vastaan tähdätty boikottausliike yhä kärjistymään.

Schielen ja valtakunnan maatalousliiton äänenkannattaja Deutsche Tageszeitung vaati sopimuksen irtisanomista, perustellen sitä seuraavasti: "Näiden neuvottelujen epäonnistuminen johtui ensi sijassa teollisuuden ja kaupan suhtautumisesta niihin. Juuri nämä piirit tahtovat tyytyä lisäkauppasopimukseen, joka sitoo voija juustotullit viideksi, jopa seitsemäksikin vuodeksi. Ne ovat myöskin julkisesti varoittaneet hallitusta irtisanomasta Saksan ja Suomen välistä kauppasopimusta. Mutta maanviljelys ei voi kestää tätä monivuotista sitomista ja senvuoksi on joulukuun 30 päivänä 1926 tehty Suomen ja Saksan välinen kauppasopimus välttämättä nyt irtisanottava. Ehkä Suomi silloin huomaa, että uusiin neuvotteluihin on ryhdyttävä. Me tervehdimme ilomielin näiden neuvottelujen pikaista aloittamista, sillä siten muodostuisi mahdollisimman lyhyt pulakausi, joka muuten voi helposti syntyä molemminpuolisille taloudellisille suhteille, kun irtisanomisaika on kolme kuukautta."

Tämän johdosta oli Vorwärtsissä seuraavana päivänä (9/8.30) pääkirjoitus, jossa jyrkästi vastustetaan kauppasopimuksen irtisanomista ja tuomitaan agraarien Schielen johdolla ajama "katastroofipolitiikka". Lainatta-

koon siitä seuraava kohta: "Valtakunnan teollisuusliitto, Saksan teollisuus- ja kauppapäivät, tukku- ja valtameri-kauppaliitto sekä vähittäiskauppioiden keskusliitto ovat viime päivinä hyökänneet hallituksen kimppuun sekä vaatineet, ettei Suomen ja Saksan välistä kauppasopimusta missään tapauksessa saa irtisanoa. Tämä osoittaa, että Brüningin hallitusta kannattavien, kaikkein tärkeimpien talousryhmien kesken vallitsee julkinen erimielisyys ja Brüningin hallitus onkin mitä tukalimmassa asemassa. Saksan ja Suomen välisen kauppasopimuksen irtisanomisesta johtuisikin ilmeisesti saksalais-suomalainen tullisota, mikä saattaisi Saksan kauppapoliittisen aseman koko maailmassa vaaranalaiseksi, sillä ne seikat, jotka ovat tehneet irtisanomisen kyseenalaiseksi, eivät ole ainoastaan synnyttäneet ulkomailla saksalaisten tavarain boikottausta, vaan myöskin ulkomaiden silmissä suuresti alentaneet Saksan kauppapoliittista moraalia."

Vossische Zeitung, joka myöskin vastustaa kauppasopimuksen irtisanomista, tiedoittaa, että viimeisissä neuvotteluissa, joissa on ollut mukana myös Saksan ja Suomen hallitusten edustajat, olisi jo keskusteltu kauppasopimuksen irtisanomisesta sekä siitä, millä tavalla se olisi tehtävä.

Berliner Tageblatt on kosketellut asian oikeudellista puolta ja t.k. 6 päivän numerossaan toteaa se usein väitetyn, että on pakko irtisanoa Suomen-Saksan kauppasopimus, elleivät yksityiset neuvottelut johda tulokseen, koska muka eduskunta on hyväksynyt marraskuun lisäsopimuksen ainoastaan sillä edellytyksellä, että kaikki tullisidonnat poistetaan. Tätä katsantokantaa vastaan lehti huomauttaa, että eduskunta 17 päivänä viime heinäkuuta hyväksyi lisäartiklan marraskuun lisä-

sopimukseen, jonka mukaan hallitus valtuutettiin noottien-
vaihdoilla Suomen kanssa tekemään toinen lisäsopimus sekä
saattamaan se voimaan. Koska hallitus siis ainoastaan
on "valtuutettu" tekemään sopimuksen, ei tällaisen sopi-
muksen aikaansaaminen lehden mielestä voisi olla ehdotto-
mana edellytyksenä ensimmäisen lisäsopimuksen voimaansaat-
tamiselle, sillä hallitusta velvoittavat ainoastaan edus-
kunnan julkisesti tekemät päätökset ^{eivätkä juinkaan} ~~enää~~ ~~antavat~~ jon-
kin valiokunnan salaisessa istunnossa mahdollisesti esiin-
tuodut toivomukset.

Julkaistuaan uutisen neuvottelujen raukeamisesta
lehti huomauttaa 8. 8. 30 seuraavaa: "Tärkein kysymys on
nyt tietysti se, tuleeko hallitusten välisissä neuvotte-
luissa asia siten käsiteltäväksi, joka mielestämme on
ainoa mahdollinen, nim. että neuvottelujen pohjaksi ote-
taan marraskuun lisäsopimus - vai tulevatko Saksan kaup-
poliittisesti riippumattomat piirit, irtisanomalla Suomen
kanssa tehdyn kauppasopimuksen, aikaansaamaan välien kat-
keamisen Saksan ja sanotun maan välillä ja samalla
kertaa saattamaan maansa syytteeseen siitä, ettei se
ole välittänyt Genèvessä antamastaan allekirjoituksesta."

Tämän lisäksi lehti 10. 8. 30 päivän numerossa
muistuttaa siitä seikasta, että eduskunta 1. 7. 30 pitä-
mässään istunnossa pyysi hallitusta hetimiten sille an-
tamaan lakiehdotuksen Genèven tullirauhasopimuksen rati-
fioimiseksi. Vaikkei siis Saksa vielä ole mainittua
sopimusta ratifioinut, on lehden mielestä sentään edellä-
selostetun päätöksen jälkeen olemassa määrätty velvoi-
tus, jonka mukaan hallituksen on meneteltävä mainitun
sopimuksen sisällön mukaisesti, koska kerran eduskunta
on ilmaissut tahtovansa ratifioida sen.

Berliner Börsenzeitung (7. 8. 30) asettuu sille kannalle, että Saksan maitotalouden tervehtyminen ei ole nykyoloissa mahdollinen, ellei poisteta Saksan-Suomen kauppasopimuksessa olevien meijerituotteiden tullien sidontaa. Kysymys on Schielen maataloudellisen avustushjelman peruskohta ja sen ratkaiseminen ei siedä enää minkäänlaista lykkäystä.

Industrie und Handels Zeitung (10.8.30) omistaa kauppasopimukselle pääkirjoituksen, jossa m.m. sanotaan: "Yksityisluontoisten neuvottelujen tuloksista vähissä erin vuotaneiden tietojen vaikutukset ovat ulkomailla valitettavasti jo olleet niin vakavat, että varmaankin tulee kulumaan paljon aikaa, ennenkuin niiden tuottamat psykologiset ja aineelliset vahingot on peitetty. - - - - - Jos marraskuun lisäsopimus ratifioidaan, voidaan 50 Rmk:n tulli ottaa käytäntöön 10 päivän kuluttua, mutta taas jos kauppasopimus irtisanotaan, vasta 3 kuukauden kuluttua. Asiallisen keskustelun esineenä voi siis ainoastaan olla lisäsopimuksessa edellytetyn voitullin myöhemmin mahdollisesti tapahtuva aleneminen 40 ja 30 Rmk:aan. Tällaisen alenemisen poistamiseksi on aikaa aina vuoteen 1933 asti; mainitun alennuksen poistamista tarkoittavista neuvotteluista voitaisiin sopia ennen lisäsopimuksen ratifioimista. Lisäsopimuksen on Saksan eduskunta hyväksynyt. Mitään sellaista laillista velvoitusta ei ole olemassa, jonka mukaan samanaikaisesti olisi pakko ryhtyä toteuttamaan hallitukselle annettua valtuutusta noottienvaihtoon. - Myös sisäpoliittisesti kiihkeinä aikoina on kauppapolitiikkaa, joka varomattomasti hoidettuna voi vuosikausiksi aiheuttaa arveluttavia seurauksia, johdettava rauhallisella varovaisuudella ja harkiten. Lisäsopimuksen voimaansaattaminen antaa maataloudelle saavutettavissa ole-

van tullikoroituksen, jonka puolesta se jo yli vuoden on taistellut. Sen jälkeen kuin on havaittu, ettei päämäärä ole saavutettavissa muita teitä käyttämällä, on lisäsopimus saatettava voimaan mahdollisimman pian."

Samassa numerossa lehti julkaisee ehdotuksen kirjeeksi, jollainen asianomaisten Saksan talousliittojen Suomen-Saksan yksityisneuvottelujen rauettua olisi lähetettävä Hollannin meijeriliitolle, joka oli kehoittanut jäseniään boikottamaan saksalaisia tuotteita. Ehdotuksessa valitetaan, että näin on tehty ennenkuin mainittu sopimus ollenkaan oli aikaansaatu ja ennenkuin hollantilaiset diplomaattista tietä olivat koettaneet saada itselleen samanlaisia etuja. Nytemmin mainitut neuvottelut ovat rauenneet; mitään erikoisetuja ei myönnetä, jotka eivät suosituimmuuden perusteella välittömästi koske myös Hollantia. Etukäteen huomautetaan, ettei Suomen-Saksan kauppasopimuksen irtisanominen tai marraskuun lisäsopimuksen voimaansaattaminen millään tavalla voi olla oikeutettu aihe boikottaukseen. Koska ei siis enää ole syytä nykyisen boikottauksen jatkamiseen, toivotaan, että se lopetettaisiin.

Berlinin kauppakamari on, varoittaen irtisanomasta Suomen kauppasopimusta, lähettänyt asianomaisille viranomaisille sähkösanoman, jossa huomautetaan, että irtisanomisesta koituisi sekä teollisuudelle että viennille suoranaista tappiota sekä että se teollisissa ja kaupallisissa piireissä herättäisi sen lamauttavan tunteen, että hallitus ei valvo näiden etuja samassa määrässä kuin muiden. Etenkin Berlinin tekstiiliteollisuus on kovin huolestunut, sillä 90 % sen tuotannosta menee juuri Hollantiin ja Skandinavian maihin, jotka eniten tulisivat kärsimään irtisanomisesta ja joissa jo muutenkin saksalaisia tavaroita kohtaan on käynnissä ankara boikottaus.

Berliner Börsen-Courierissa oli t.k. 9 päivänä johtava kirjoitus Herneksen (ent. maatalousministeri) suunnitelmista Suomen kauppasopimukseen nähden. Kirjoituksen laatija Hans Baumgarten huomauttaa, että neuvottelujen

epäonnistumisesta ovat muodollisesti vastuussa suomalaiset, jotka vaativat itselleen oikeuden saada peräytyä, vedoten sopimukseen. "Mutta he kai eivät liene itsekään vakavasti odottaneet, että Saksan hallitus siihen suostuisi. Siten he valitsivat tämän tekosyyn, tehdäkseen eron molemmille sopimuspuolille helpommaksi; he eivät ole suinkaan - epäilemättä vastahakoisina Saksan julkisen mielipiteen kannanoton takia - tuoneet avoimesti julki epäilystään Saksan hallituksen voimaan siltä varalta, että tulevan eduskunnan kokoonpano ei ole oleva täysin Brüningin toiveiden mukainen. Myöskin asianomaisten hollantilaisten Helsingissä tekemät esitykset lienevät vaikuttaneet suomalaisten haluttomuuteen yksityissopimuksen tekoon." Kirjoittajan mielestä ei nyt ole olemassa oikeudellisia eikä siveellisiä syitä, jotka estäisivät lisäsopimuksen ratifioimisen. Esteenä on vain herrojen Schielen ja Hermeksen edustama maatalouden tyytymättömyys marraskuun lisäsopimuksessa sidottuun voitulliin. Hermes haluaisi yhä luopua tästä oleellisesta maatalouden suojelemisesta ja sanoa irti koko sopimuksen, saadakseen voitullin korotetuksi 80 markkaan. Se merkitsisi ulkomaalaisen voin täydellistä poissulkemista Saksan markkinoilta. Siitä olisi seurauksena, että Suomi, Hollanti, Sveitsi ja Skandinavian maat sensijaan yhä lisääisivät juustontuontiaan Saksaan. Sellaista kilpailua taas eivät Itä-Preussin, Allgäun ja Reininmaan juustontuottajat kestäisi. Maaperä olisi silloin kypsä juustotuotteiden tullikorotuksille. Mutta silloin sanoisivat myöskin kaikki Saksan naapurimaat kauppasopimuksensa irti. Kirjoittajan mielestä hallituksella on kaksi vaihtoehtoa: joko se jättää lisäsopimuksen tulevan eduskunnan ratkaistavaksi taikka se sen ratifioi, jolloin maatalous pääsee hyötymään koroitettusta voitullista. Omasta puolestaan lehti puoltaa jälkimäistä

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

vaihtoehtoa. Kirjoitus päättyy huomautukseen, että kun on kysymys suosituimmuudesta tai tullisodasta, ei hallituksen kannanotto voi olla vaikea.

Keskustellessani tänään Suomen asiain esittelijän Meynenin kanssa, tiedustelin sivumennen, minkäverran perää on Ullsteinin levittämässä tiedossa, jonka mukaan Schiele olisi asettanut hallitukseen jäämisensä ehdoksi kauppasopimuksemme irtisanomisen. Hänen varovaisesta vastauksestaan sain sen käsityksen, että Schielen kanta ei ole aivan horjumaton ja että paljon riippuu hallituksen muista jäsenistä. Kysymystä ei ole vielä hallituksessa käsitelty m.m. Curtiuksen loman vuoksi. Sitäpaitsi tuntuu tilanne täällä joka päivä muuttuvan, joten olisin kallistuvainen uskomaan, että hallitus perinpohjin punnitsee kysymystä puolelta jos toiselta, ennenkuin se uskaltautuu sopimuksemme irtisanomiseen.

(Tärkeimmät edelläselostetuista sanomalehti-
lausunnoista myötäseuraavat leikkeleinä.)

V.a. Asiainhoitaja

Ryöntäli

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C5

ASIA: _____

V. o. asianselitys Yöntulien raja.

Berlin

25/8-30

Suomen Lähetystö

Berlinissä, elokuun 25 p:nä 1930.

No. 1277/360/30.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 22 / 113 Sat. 25 10 30		
29/8-30	№ 2	L.M.
RUUSKA	5	ASIA

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittaen lähetän Teille, Herra Ministeri,
ohellisen raporttini aiheista:

Vaalitilanne Saksassa,
Treviranus ja revisionikysymys sekä
Kenraali Heyen ero.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

M. J. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

Suomen Berlinissä olevan v.a. Asiatnhoitajan raportti

25. 8. 1930.

I.

Vaalitilanne Saksassa.

Toiveet lujan porvarillisen hallituksen aikaansaamisesta, joka oli yhtenä oleellisena syynä valtiopäivien hajottamiseen, eivät vaalivalmistusten nykyisellä asteella näydyt erikoisen vaalotsilta.

Kun keskustapuolueiden väliset neuvottelut yhteisestä vaaliliitosta eivät ole johtaneet toivottuun tulokseen ja nämä puolueet nyt käyvät vaaleihin erillisinä ryhminä, ei nykyisen hallituksen pohja suinkaan tule vahvistumaan. Keskustapuolueiden vaaliliiton raukeamisesta syytetään kansanpuolueen johtajaa Scholzia, Stresemannin seuraajaa, jonka taktikka on vain hajottanut sensijaan, että olisi pitänyt saada määrättyjä poliittisia tekijöitä yhtymään. Tosin hän on saanut aikaan yhteisen vaalijulistuksen, jossa kansanpuolue, talouspuolue ja vanhoillinen kansanpuolue lupautuvat vaaleissa tulevilla valtiopäivillä kannattamaan Hindenburgin alulle panemaa uudistusohjelmaa. On kuitenkin osoittautunut, että tämän ohjelman julkaiseminen oli ennen- aikaista, sillä vaikka julistuksen allekirjoittajina oli kaksi tunnettua nimeä kustakin puolueesta, riidellään siitä vielä ja talouspuolue on uhannut kokonaan sanoutua siitä irti, ellei valtiopuoluetta siihen saada mukaan. Tämän puolueen taholta taas on asetettu ehdoksi, että Hindenburgin nimeä ei julistuksessa ollenkaan mainittaisi.

Scholzille ja kansanpuolueelle merkitsee sitäpaitsi huomattavaa tappiota se seikka, että ^{eräs} puolueen vaikutusvaltaisimpia äänenkannattajia, Kölnische Zeitung on siirtynyt valtiopuolueeseen. Etelä-Saksassa, Württembergissä ja Badenissa on kuitenkin ornis-

tuttu muodostamaan vaaliliitto kansanpuolueen ja valtiopuolueen kesken. Pääehdokkaina ovat ulkoministeri Curtius ja rahaministeri Dietrich. Moldenhauerin veroesitykset, jotka koskivat kipeästi virkamiehiin, ovat taas olleet omiaan puolueesta loittontamaan sen näitä kannattajaryhmiä. Ennustetaan puolueen menettävän vaaleissa vähintään kymmenkunnan paikkaa.

Demokraatille oli yhden heidän johtajansa, Erkelenzin siirtyminen sosialidemokraattien leiriin tuntuva menetys. Se seikka, että nuorsaksalaisen järjestön suurmestari Mahraun on ottanut johdon käsiinsä uudessa valtiopuolueessa, tulee myöskin osaltaan ajamaan entisiä demokraattisia valitsijoita, etenkin juutalaisia, sosialistien puolelle. Ja ^{muut} ~~esi~~ valtiopuolueeseen muista syistä tyytymättömät demokraatit ovat professori Quidden johdolla muodostaneet riippumattomien demokraattien ryhmän, joka on kallistuvainen antamaan äänensä mieluummin sosialidemokraatille kuin valtiopuolueelle. Valtiopuolue, jonka ohjelmaan kuuluu m.m. Saksan osavaltioiden hävittäminen ja Young-suunnitelman maksujen tarkistaminen, saanee tuskin demokraattien entistä edustajamäärää (25).

Treviranuksen ryhmälle, vanhoilliselle kansanpuolueelle ennustetaan n. 15 edustajapaikkaa. Puolueen tärkeimpiä ohjelma-kohtia on Versaillesin sopimuksen revidoiminen idässä. Ryhmä on antanut julistuksen, jossa kehoitetaan kaikkia porvarillisia puolueita tekemään voitavansa, jotta sosialidemokraatit eivät uudelleen tulisi hallitukseen, koska "ne ovat viimeisten vuosien kuluessa antaneet siksi paljon näyttöä kykenemättömyydestään hallituspuolueena". Julistuksessa korostetaan, että tämä uusi oikeistopuolue tulee jyrkästi vastustamaan kaikkea yhteistoimintaa sosialidemokraattien kanssa sekä kaikkia mahdollisia hallituskokouksia, joissa sanottu puolue on edustettuna. Treviranus - Westarpin ryhmä on täten samalla sanoutunut irti suuresta koalitiosta. Sen sijaan on valtiopuolue varannut itselleen mahdollisuuden yhtyä joko keskusta- tai vasemmistokokoukseen. Tämä ei ole kuitenkaan estänyt demokraattisia lehtiä, kuten sängen vasemmalla

olevaa Vossische Zeitungia päättävästi torjumasta sosialistien agitatorisia syytöksiä Brüningin hallitusta ja koko porvarillista rintamaa vastaan. Niinpä mainittu lehti t.k. 24 päivän numerossaan ivallisesti kysyy, kenen hallussa olivat tärkeimmät virat ja toimet valtakunnassa, Preussissä, Berlinissä maan raha-asioiden jou-tuessa kuningolle. "Finanssikatastroofihan seurasi eduskunta-vaaleja, joiden voittajina sosialidemokraatit tulivat valtaan." Lehti huomautti samalla, että sosialidemokraatit, jotka keinotte-livat itsensä irti edesvastuusta ja vallasta, harjoittavat nyt sellaista vaalikihoitusta, joka on vain omlaan vahvistamaan por-varillisissa piireissä esitettyä väitettä yhteistoiminnan mahdot-tomuudesta heidän kanssaan.

Socialidemokraattien vaalikihoitus on etupäädssä suunnattu valtiopuoluetta ja kommunisteja vastaan. Preussin pääministeri Braun, joka t.k. 23 päivänä Königsbergissä pitämässään vaalipu-heessa puolusteli sosialidemokraattisen hallituksen ajamaa poli-tiikkaa, huomautti että heidän ansiokseen on luettava, että val-tiopäivät hyväksyivät Young-suunnitelman lisäksi, että tuleva edus-kunta on oleva pakotettu jatkamaan sosialidemokraattien noudatta-maa ulkopolitiikkaa. Puolue tulee eduskuntaan hieman heikennet-tyndä.

Mitä maaliittoon tulee, mainittakoon, että se esiintyy eril-lisellä puolueena. Syyndä siihen väitetään olevan m.m. ~~olevan~~ sen, että puolueen johtaja, ministeri Schiele oli muille keskustapu-olueille katkeroitunut siitä, etteivät hänen hallitustoverinsa suostuneet Suomen kauppasopimuksen irtisanomiseen. Etenkin Preus-sissä puolue taistelee maatalouden alennustilan kohottamiseksi viheriän rintaman merkeissä. Eräissä kiertokirjeissä, jota on jaettu puolueen luottamushenkilöille ja jonka olen saanut nähtä-väkseni, terotetaan aatteellista, kristillisen maailmankatsomuk-sen lujittamista maatalojelleväissä väestössä sekä taistelua Preus-sin punaista hallitusta vastaan. Talonpoikaisliikkeen on vapau-duttava henkisten rakenteiden sekasorrosta, fraaseista ja suunnat-tava katseensa yksinkertaiseen, tekoon, jonka havainnollisen pe-russuunnan se näkee Suomen Lapuanliikkeessä.

Katollilainen keskusta on yhtenäisin porvarillinen puolue. Sen kolme johtajaa Brüning, Haas ja Stegerwald ovat jo pitäneet suuren vaalipuheensa. Vorwärtsin mukaan oli niille kaikille yhteistä se, että ne pääasiallisesti olivat suunnatut sosialidemokratiaa vastaan. Puhuessaan Brüningin hallituksesta Stegerwald selitti, että valtakunnan presidentti halusi hallitusta, jossa ei olisi sosialidemokraatteja mukana, "koska hän (Hindenburg) Müllerin hallituksen 21 kuukautiskautena saattoi havaita ja todeta, että Müller, vaikka hänellä oli hyvä tahto ja tarkoin oivalsti taloudellisten toimenpiteitten välttämättömyyden, ei voinut niitä ajaa läpi sosialidemokraattisessa ryhmässä, josta oli seurauksena, että noin 21 sosialistisen hallituksen kuukautena valtiobaunu vajosi yhä syvemmälle liejuun, saattaen muutama kuukausi sitten sekä valtion että talouden erittäin vaikeaan asemaan".

Puolueen yhtenä vaalitunnuksena on demokratian tervehdyttäminen, Seipelin periaatteiden mukaan. Puolueen tappiot vaaleissa tullevat olemaan pienet.

Saksalais-kansallisen puolueen vaalijulistuksessa syytetään paitsi marxilaisuutta, Youngsopimusta Saksan nykyisestä taloudellisesta lamaannustilasta. Puolueen lehdistö on koettanut todistaa, että Hugenbergin kansandänestyksen yhteydessä y.m. tilaisuuksissa esittämät varoitukset ja ennustukset ovat kaikki olleet oikeat. Hugenberg on tehnyt yksityiskohtaisen ehdotuksen siitä, että kaikista Saksaan tuotavista tavaroista kannettaisiin määrätty vero, jolla Young-suoritukset maksettaisiin. Arvellaan puolueen saavan n. 2/3 tähänastisista edustajapaikoistaan.

Ärjimmäsyyppuolueista, jotka toivorikkaimpina käyvät vaaleihin syyskuun 14 päivänä, ovat varsinkin kansallissosialistien mahdollisuudet sangen suuret. Ärjimmäsyyppaineksia suosivat vaaleissa taloudellinen lamatila seuraamuksineen - työntekijöiden vähentäminen kaikilla taloudellisilla aloilla, palkkojen alennaminen, työttömien armeijan kohoaminen lähes kolmeen miljoonaan keskiläkin sekä yleinen tyytymättömyys koko maassa. Tällaisissa olosuhteissa arvellaan kommunistien saavan 60-65 (54) ja kansal-

lissosialistien vähintään 50 edustajaa tähänastisten 12 tilalle. Kansallissosialistien vaalivoitosta ollaan täällä yleisesti vakuutettuja. Jos seuraavatkin valtiopäivät hajoitetaan, kuten ministeri Treviranus on avomielisesti ennustanut, arvelevat kansallissosialistit sitä seuraavissa vaaleissa kohottavansa edustajamääränsä 75:een. Katsoen siihen merkitykseen, mikä täällä uudella elinvoimaisella puolueella vielä tulee olemaan, lienee ehkä syytä hieman tarkemmin selostaa sen ohjelmaa sellaisena kuin se nykyisessä vaalitaistelussa esiintyy.

Puolueen päämääränä on työntekijäin vapauttaminen ja niiden jälleenasettaminen kansakunnan puitteisiin. Mikäli kansan vapaus sitä vaatii, voidaan tämän päämäärän saavuttamiseksi turvautua sosialistiseen vallankumoukseen ja ulkonaisten kahleiden poistamiseen. Siis taistelu työvöiden vapaudesta ja leivästä.

Kansallissosialistit taistelevat myös nykyistä, heidän mielestään onnetonta puoluepolitiikkaa ja luokkataistelua vastaan. He väittävät, etteivät varsinaiset sosialistit ole taistelleet oikean sosialismin vaan marxilaisuuden puolesta. Marxilaisuus viljelee veljeyttä eri maiden ruumiillista työtä tekevien välillä porvareita vastaan. Kansallissosialismi taasen tahtoo yhdistää saman maan henkistä ja ruumiillista työtä tekevät maan omassa intressissä. Se ei ole porvarillinen eikä proletaarinen, se tahtoo muodostaa Saksasta työläisvaltion. Tähän kylläkin Saksan porvarit yksityishenkilöinä voivat ottaa osaa, mutta porvaristo kansanluokkana on jo näytellyt osansa loppuun. Nykyinen tunnus sana on oleva: henkistä ja ruumiillista työtä tekevät Saksan työläiset yhtykää! Kansainvälinen sosialismi on ristiriidassa luonnonlakien kanssa, jotka eivät salli ihmiskunnan esiintyä yhtenäisenä, vaan eri kansoista ja roduista kokoonpantuna yhtymänä.

Kaikki luonnonantimet kuuluvat periaatteessa valtiolle. Jos joku yksityinen käyttää näitä väärin tai huonosti ja huolimattomasti, tulee valtiolla olla oikeus riistää ne tältä henkilöltä. Tuotanto, joka vaatii inhimillistä voimaa, kykyä, keksintöjä, yritteliäisyyttä ja nerokkuuttakin, on jätettävä yksilölle

ja valtion on pidettävä huolta siitä, että jokainen tuotantoon osaaottava, olipa hän sitten henkisen tai ruumiillisen työn tekijä, voi osallistua tuotannosta saatuun voittoon. Muun, tai n.s. valmiin tuotannon, joka siis ei vaadi ihmisiltä edellä lueteltuja ominaisuuksia, tulee kuulua valtiolle. Tällaiseen tuotantoon luetetaan m.m. kulkuneuvot, trustit y.m.

Kysymys valtiomuodosta on kansallissosialisteille sivuaasia, joka muuten lopullisesti voidaan ratkaista vasta Saksan tultua vapaaksi Versaillesin sopimuksen pakkomääräyksistä. Hyvä monarkia on huonoa tasavaltaa parempi ja päinvastoin. Molemmilla valtiomuodoilla on hyvät ja huonot puolensa; ainoastaan vapaa kansa voi ratkaista, mikä valtiosäntö sille on edullisin. Luultavasti vaatii tämä kansan vapauttaminen väliaikaista diktatuurivaltaa. Asiain järjestyttyä saa kansa taas vallan omiin käsiinsä. Nykyisen puolue-eduskunnan sijaan astuu kansallissosialistisen valtion taloudellinen eduskunta. Vaalioikeus tulee olemaan yleinen ja kaikille yhtäläinen, mutta silloin ei valita puolueittain, vaan tulevat eri ammatteihin kuuluvat henkilöt asettamaan yhteisiä ehdokkaita. Eduskunnan rinnalle muodostetaan senaatti, jossa on n. 200 jäsentä ja joka avustaa hallitusta neuvoin ja toimin. Senaatin keskuudesta valitaan valtakunnankansleri, joka vastaa valtion koko sisä- ja ulkopoliittikasta. Kansleri valitsee itse kaikki ministerinsä ja muut avustajansa; hän vastaa heidänkin toiminnastaan. Kysymys siitä, onko hallitusjärjestelmän korkeimpana johtajana presidentti vai hallitsija, on, kuten sanottu, toisarvoinen.

Kansallissosialistit ovat valmiit vaikka asevoimin taistelemaan aatteittensa puolesta. Väkivaltaan he vastaavat väkivallalla. Oppiansa he levittävät etenkin nuorison keskuuteen ja väitetään, että 75 % Saksan ylioppilaista olisi jo omaksunut heidän periaatteensa. He katsovat, ettei kansa voi vapautua, ellei kaikki juutalaiset menetä nykyistä merkitystään.

Pessimistiset vaalienteet tekevät Brüningin hallituksen aseman entistä heikommaksi ja samalla maan koko poliittisen ti-

lanteen vain sekavamaksi. Kansallissosialistien poliittisen merkityksen kasvaminen, johon Hugenberg ja Treviranus näkyvät suhtautuvan suopeasti, tulee epäilemättä vielä kärjistämään tilannetta. Kansanpuolueen äänenkannattajan, Deutsche Allgemeine Zeitungin t.k. 24 päivän numerossa olleessa pääkirjoituksessa nähdään yhteiskunnan vaara sosialidemokraattien ja kommunistien "punaisessa enemmistössä", vaikkakin lienee vähän edellytyksiä näiden puolueiden yhteistoiminnalle. Weimarin koalition estämiseksi lehti toivoo kommunisteille 10 voittoa sosialidemokraattien kustannuksella, jolloin suuren kokouksen vaara olisi sivuutettu. Lehti pitää parempana, että katkeroituneet valitsijat mieluummin äänestävät kansallissosialisteja ja Hugenbergia kuin jäävät vaaleista pois, sillä jokainen oikeistolle voitettu edustajapaikka merkitsee katkesta huolimatta sos. dem:ien heikontamista.

Tuntuu siltä kuin kaikki porvarilliset puolueet olisivat kuukauden päivät etsimällä etsineet tepsiä vaaliparolia tullakseen lopulta yhteiseen tunnukseseen - *Drauf auf die Sozialdemokratie.*

Berlinissä, elokuun 25 p:nä 1930.

Armas Jönttilä

II.

Treviranus ja revisionikysymys.

Miehitettyjen alueiden ministerin, Treviranuksen t.k. 10 päivänä pitämä vaalipuhe, jossa hän kosketteli m.m. kysymystä Saksan itäisen rajan tarkastamisesta, ei ole Saksassa kuitenkaan herättänyt yhtä suurta huomiota kuin Ranskassa ja Puolassa, ainakin sanomalehdistä päättäen.

Lausuessaan, että vääryydellä luodut rajat eivät kestä, kun niillä vastassa ovat kansojen oikeus ja kansallinen tahto saada elää ja että Saksa ei voi luopua oikeudestaan tasa-arvoisuuteen ja saada selvästi ja lojaalisesti esittää vastalauseensa Saksan itäisten rajojen järjestelyn johdosta, hän toi julki ajatuksen, johon kaikki isänmaalliset saksalaiset suhtautuvat epäilemättä samalla tavalla kuin Anschluss-kysymykseen. Mottona on vain tähän asti ollut *toujours y penser, jamais en parler*.

Se väärittely, joka siitä Saksassa on syntynyt, on pääasiassa kohdistunut siihen, oliko tämän ajatuksen esittäminen nykyoloissa oppoortuunista vaiko ei. Treviranuksen jälkeempään antama selitys, ettei hän ole milloinkaan epäillyt etteivät solmitut sopimukset ole kansainvälisen oikeuden mukaan voimassa ja arvossa ja että rajan määrittämisessä syntynyt vääryys vain rauhanomaista tietä on korjattavissa, ei tietenkään paljon muuta hänen ensimmäistä lausuntoaan.

Muuten ovat Itä-Saksan olot nykyään sellaiset, että siellä yhä pontevammin vaaditaan rajan tarkistusta. Kun tämä rajojentarkistusvaatimus on, kuten tunnettua, Versaillesin rauhan solmimisesta saakka kuulunut m.m. saksalais-kansallisten ohjelmaan, on Saksan oikeistopuoleissa suurella tyydytyksellä tervehditty Treviranuksen lausuntoa. Siinä nähdään viittaus ja lupaus aktiiviseen itäpolitiikkaan ja pidetään todennäköisenä, että se muodostuu lähivuosiksi yhdeksi maan tärkeimmäksi sekä sisä- että ulkopoliittiseksi kysymykseksi.

Täkäläisissä diplomaattipiireissä ei ole voinut olla herättämättä ihmettelyä, että/Saksan ulkopolitiikan vastuumalainen johtaja, ulkoministeri Curtius eikä pääministeri Brüningkään ole julkisuudessa esittäneet minkäänlaista kantaa lausunnon johdosta.

Berlinissä, elokuun 25 p:nä 1930.

Armas Yönteli

III.

Kenraali Heyen ero.

Kysymys Saksan puolustuslaitoksen, Reichswehrin päällikön vaihdoksesta, joka täällä jo jonkun aikaa on ollut päiväjärjestyksessä, näkyy nyt olevan päätetty asia. Kenraali Heyen ero tai oikeammin erottaminen tapahtuu marraskuun 1 päivänä. Kysymys ei ole vailla poliittista merkitystä. Puhutaan avoimesti riittaisuuksista hänen ja eräiden muiden kenraalien välillä. Yhtenä erimielisyyksien syytä mainitaan, että Heye oli tahtonut rangaista kolmea upseeria, jotka ovat olleet suhteissa Hitleriin ja harjoittaneet kansallissosialistista propagandaa joukko-osastoissa. Itse Hindenburg on tahtonut, niin kerrotaan, että katsotaisiin sormien lävitse ja annettaisiin asian raueta.

Viralliselta taholta on peruutettu huhu, että kenraali Heyen ero olisi yhteydessä muka kenraali v. Schleicherin johdolla puolustusministeriössä toimivan puolueen kanssa, joka pyrki kiinteämpään yhteyteen Neuvosto-Venäjän kanssa. Samalla koetetaan kumota se todennäköinen väite, että puolustusministeriössä olisi erisuuntaisia poliittisia virtauksia ja terotetaan, että vastuu-alainen puolustusministeri yksin määrää poliittisen suunnan. Tätä peruutusta ei täällä kuitenkään uskota, etenkin vaalitaikana, jolloin kukin puolue sen mielellään tulkitsee omalla tavallaan.

Samalla on täällä otettu julkisen keskustelun alaiseksi kenraali Heyen seuraajan, kenraali v. Hammersteinin ansiot. Todeetaan, että hän v. 1920 otti osaa Kapp-putschiin appensa, kenraali Lüttwitzin adjutanttina, vaikkakin hän ajoissa siirtyi Nosken puolelle. v. Hammersteinin tyttärestä kerrotaan, että hän isänsä suostumuksella on erään Berlinissä toimivan salonki-bolshevistisen kerhon jäsen. H:n venäläisyystävällisyydestä on vielä muistutettu mielellin, että hän oli viime vuonna punaisen armeijan vieraina Moskovassa, josta päätetään, että huhut venäläisyystävyydestä puolustusministeriössä eivät ole perää vailla.

Väitetään, että kenraali Stülpnagelin syrjäyttäminen olisi johtunut kenraali v. H:n henkilökohtaisesta ystävyystyöstä puolustusministeri Groeneriin.

Berlinissä, elokuun 25 p:nä 1930.

Alf. J. J. J.

5702

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C5

ASIA:

V. o. asainhoiteja Yötilien rap.

Berlin

20/29/8-20.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

Berlinissä, elokuun 30 p:nä 1930.

nr 1304/367/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 25 / 113 Sae D. 10 30		
1/9-30	No	L.M.
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i .

Pyydän täten kunnioittaen saada lähettää Teille,
Herra Ministeri, 5 kappaleena raporttini, jonka aiheina
ovat

Varsovan maatalouskonferenssi ja Saksa,
Kansainliiton syyskuun yleiskokous ja
Saksan sanomalehdistö uudesta kauppasopimukses-
tamme.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisten
kunnioitukseni vakuutus.

Alföntila.

Herra Ulkoasianministeri

Hj. J. P r o c o p é,

Hel sinki.

Suomen Berliinissä olevan V.a. Astainhoitajan raportti

29. 8. 1930.

I.

Varsovan maatalouskonferenssi ja Saksa.

Luotettavalta taholta saamieni tietojen mukaan on Saksan virallisissa pitreissä on se käsitys vallalla, että Puola ei ole Ranskan tietämättä kutsunut Varsovan maatalouskonferenssia koolle. Ranskan osallisuudesta tähän maatalouspolitiikkaa käsittelevään neuvottelukokoukseen ollaan tietävinään, että Briand on Puolan hallitukselle jättänyt memorandumin, jossa käsitellään konferenssissa esilletulevia kysymyksiä. Memorandumin tärkein kohta koskee ehdotusta Puolan noudatettavaksi päälinjaksi. Quai d'Orsay on siinä antanut Puolan hallitukselle sen neuvon, ettei sen tulisi missään tapauksessa pyrkiä muodostamaan suurta, Itämereltä Mustallemerelle saakka ulottuvaa agraariliittoa, vaan pikemmin koettaisi vaikuttaa kahden erillisen valtioryhmän syntyymiseen. Kantansa tueksi Ranska on esittänyt yksinomaan taloudellisia näkökohtia. Mainitaan m.m. että Itämeren valtioiden, joiden taloudelliset olosuhteet ovat aivan toisenlaiset, on aivan mahdotonta yhtyä, vaikkapa vain sangen höllyän yhteistoimintaan Balkanin maiden kanssa, koska näiden valtioryhmien maantieteelliset ja ilmastolliset edellytykset ovat kokonaan erilaiset.

Huolimatta taloudellisten näkökohtien erikoisesta korostamisesta Ranskan taholta, kiinnitetään täällä tietenkin enemmän huomiota memorandumin poliittiseen luonteeseen. Arvellaan, että Ranskassa ei suopeasti nähdä Puolan kohoavan, suuren agraariblokin johtajana poliittisesti huomattavampaan

asemaan, joka asianhaaran mukaan sen voisi loitontaa Parisista.

Saksan lehdistö, joka on tulkinut konferenssin kärjen osaltaan kohdistuneeksi Saksaan, sen uusien maataloustullien vuoksi, ei ole voinut olla kiinnittämättä asiaan erikoista huomiota. Niinpä niin lähellä hallitusta oleva lehti kuin Deutsche Tageszeitung on siitä saanut aiheen kahteen suurpoliittiseen pääkirjoitukseen. Huomautettuaan, että Saksa on Ranskaan nähden aina vuodesta 1919 noudattamassaan politiikassa tehnyt strategista virheitä, lehti arvelee, että nyt kun kysymys itärajan tarkistamisesta näkyy tulevan päiväjärjestykseen, olisi meneteltävä viisaammin. Ennen kaikkea olisi koetettava saada revisiopyrkimyksille kaikissa puolueettomissa maissa enemmän kannatusta, jotta Puola tällaisen saarron perusteella tulisi entistä neuvotteluhaluisemmaksi. Tällöin ei suinkaan nimenomaan pienten valtioiden moraalista vaikutusta saa aliarvioida. Täten Saksa voisi Genèvessä voittaa puolelleen sellaisen yleisen mielipiteen, jota Ranska usein on taitavasti osannut käyttää hyödykseen tarkoitustensa perille ajamiseksi, sillä Euroopan uudelleen järjestäminen käy nyt välttämättömäksi ja rauhansopimusten muuttaminen on siinä etualalla. Lehti on vakuutettu, että Ranska koettaa kaikki keinoin vastustaa näiden hankkeiden toteuttamista, kuten Briandin Pan-Eurooppalaisen suunnitelman avulla, jota pidetään yrityksenä johtaa revisioajatus umpikujaan. Koska näyttää siltä, ettei Briandin suunnitelma toistaiseksi saavuta yleistä kannatusta, on Ranska kehoittanut itäisiä liittolaisiaan asettumaan yhteyteen keski- ja itä-Euroopan pienten valtioiden kanssa solmiakseen niiden kanssa ensin taloudellisia liittoja, joista myöhemmin voisi kehittyä myös poliittinen solidariteetti. Tämä on niiden maataloudellisten neuvottelujen pohjimmainen tarkoitus, jota pikku-Entente nykyään käy muiden Tonavan-laakson maiden ja Puola reunavaltioiden kanssa. Nykyinen ajankohta on suotuisa kaikissa näissä valtioissa vallitsevan maatalouspulan vuoksi.

Saksan revisiopolitiikkaa on johdettava kolmelle suunnalle.

Ensinnäkin on pyrittävä lähentymään Italiaa ja yhteistoimintaan sen kanssa yhteisten päämäärien ajamiseksi. Tällöin on Englannin työvänehallituksen puolelta odotettavissa suopeata neutraliteettia. Tämä yhteistyö johtaa välittömästi ohjelman toiseen kohtaan: aktiiviseen politiikkaan keski- ja kaakkoi-Euroopassa. Tällöin tulisi Anschluss-kysymys päiväjärjestykseen, aluksi tullittiton muodossa. Kolmannen toiminta-alan muodostavat Baltian maat. Puola koettaa yhä uudelleen päästä Saksan, Venäjän ja Liettuan muodostamasta saarroksesta vetämällä lähemmin puoleensa Baltian maat. Saksan on nyt meneteltävä siten, että reunavaltiot tuntevat Saksan orienteerauksensa olevan niiden etujen mukaisia. Tällainen orienteeraus muodostaa Euroopan järjestymisen ensi askeleen. Varovaisemmalla taholla katsotaan että revisioajatuksen esilleottaminen samoinkuin pyrkimys lähentymiseen Italiaan on vain omlaan lisäämään poliittista jännitystä ja saattamaan Saksan tarvittavien mahtikeinojen puutteessa vain arveluttavain selkkauskein.

Mainittakoon vielä, että Saksan lehdistö käsitellessään Varsovan konferenssia on mielihyvin allekirjannut eräitä Isvjestian ajatuksia kuten sen, että Puolan yhtenä tarkoituksena on käyttää hyväkseen eräiden maiden tyytymättömyyttä Saksan maataloustulleihin saadakseen uudelle valtioryhmitykselle myöskin saksalaisvastaisen leiman. On edelleen viitattu siihen, että Puola haluaa osoittaa Ranskalle, että se kykenee helpommin järjestämään suuren itäisten valtioiden ryhmän kuin Briand Pan-Eurooppansa.

Berlinissä, elokuun 29 p:nä 1930.

Myöntäjä

II.
yleis
Kansainliiton syyskuun/kokouksesta.

Saksan edustajiksi syyskuun 10 päivänä alkavaan yleiskokoukseen on määrätty ulkoministeri Curtius, tohtori Gaus ja kreivi Bernstorff. Ministeri Curtiuksen estyneenä ollessa edustaa häntä valtiosihteeri von Bülow. Valtuuskuntaan kuuluvat lisäksi seuraavat parlamentaarikot: prelaatti Kaas, professori Hoetzsch, tohtori Breitscheld, vapaaherra von Rheinbaben ja Koch-Weser; asiantuntijana on rouva Lang-Brumann.

Täällä arvellaan, että yleiskokouksessa tällä kertaa esilletulevat kysymykset tulevat kohtaamaan huomattavia vaikeuksia. Pidetään todennäköisenä että eri maiden edustajien suullinen kannotto Briandin Pan-Eurooppa-suunnitelmaan/^{tulee}tuomaan esiin joukon yllätyksiä. Erikoista huomiota tulee herättämään Italian kielteinen suhtautuminen Ranskan hallituksen esityksiin. Otaksutaan, että Grandi tulee uudelleen esittämään Italian hallituksen toivomukset rauhansopimusten tarkistamiseen nähden, perustellen niitä sillä, että ilman tällaista revisiota Briandin suunnitelmaa ei voida toteuttaa. Mutta myöskin itä- ja kaakkois-Euroopan poliittisilla ja taloudellisilla valtioiden ryhmityksillä saattaa epäilemättä olla huomattava vaikutus konferenssin kulkuun.

Väitetään amerikkalaisissa diplomaattipiireissä olevan sitä mieltä, että nyt vielä ei ole edellytyksiä Euroopan valtioiden hölläänkään yhteenliittymiseen taloudellisten näkökohtien pohjalla. Yksityisten valtioiden ja valtioryhmien uudelleenorientoimista ja ryhmittymistä tarkoittavalta liikkeltä vaaditaan vielä paljon valmisteluja, ennenkuin voidaan ryhtyä menestyksellisiin neuvotteluihin koko Eurooppaa koskevaa yhteistoimintaa varten. Kun itä- ja kaakkois-Euroopan valtioiden tarkoituksena on uusien ryhmittymisten kautta vahvistaa poliittinen ja taloudellinen asemansa, katsotaan että ne samalla pyrkivät tulevissa Pan-Eurooppaa koskevilla neuvotteluissa saamaan dänensä pontevammin kuuluviin.

Paitsi Italiaa, jossa tämä pyrkimys on sängen ilmeinen, on tässä suhteessa ensi sijalla mainittava Jugoslavia ja Rumania. Mutta myöskin Tshekkoslovakia näkyy kovasti pyrkivän, lähetyksellään muita valtioita, lisäämään vaikutusvaltaansa. Toistaiseksi näyttävät kehitysmahdollisuudet idässä ja kaakkois-Euroopassa täysin epäselviltä. Kun Italia näkyy pitävän tärkeänä, että kehitys itä-Euroopassa ensin saisi johtaa määrättyyn tulokseen, josta Italia mahdollisesti samalla voisi jonkun verran hyötyä, arvelaan että Ranska, käyttäen hyväkseen nykyistä tilannetta Genèvesä, pyrki kaikin mokomin saattamaan Pan-Eurooppaa koskevat neuvottelut sille edullisella tavalla johonkin, vaikkapa aluksi vain väliaikaiseen tulokseen.

Ei ole epäilystäkään, ettei Saksan valtuuskunta tule Genèvessä taittamaan peistä omien etujensa mukaisesti saadakseen keskustelun suunnan mikäli mahdollista kulkemaan sen ulkopoliittisten toivomusten mukaisesti.

Berlinissä, elokuun 29 p:nä 1930.

Wjontila

III.

Saksan sanomalehdistö uudesta
kauppasopimuksestamme.

Suomen-Saksan kauppasopimusneuvottelujen tulosta on jo parissädäkäläisessä lehdessä ehditty kommentoida. Niinpä huomautti Berliner Tageblatt tämänpäiväisessä aamunumerossaan, että hallituksen, saadaksesen 50 Reichsmarkan voitullin voimaan, olisi vain tarvinnut ratifioida viime marraskuussa tehty lisäsoptimus. Tämä uusi, monimutkainen sopimus on koetettu saada aikaan vain siitä syystä, että maatalouspuolueilla olisi uusi valtti vaali-taistelussa, sillä ne voivat nyt luvata valitsijoilleen, että voitullia edelleen korotetaan. Mitä juustotullin vapauttamiseen tulee, ei sillä ole mitään todellista merkitystä, koska se on vielä sidottu useissa muissa kauppasopimuksissa. Kaikki viittaa kuitenkin siihen, että Saksa aikoo perinpohjin muuttaa kauppasopimusjärjestelmäänsä. Tämä tulee, kuten jo Suomen-Saksan uudesta sopimuksesta ilmenee, tapahtumaan maatalouden hyödyksi teollisuuden kustannuksella. Ulkoasiainministeri Curtius on pari päivää sitten lausunut sanomalehtimiehille, että hän, vaikkakin epäroiden, ^{ori} puolustaa ^{neut} Suomen-Saksan nykyisen kauppasopimuksen muuttamista, koska on tarpeellista, että ministeri Schielen politiikalla on "näkyvä menestys" voi- ja juustotullien alalla, muuten on näet se vaara olemassa, että Hugenbergin ja kansallissosialistien puolueiden muodostama oppositio saisi houkutelluksi liian paljon valitsijoita pois Schielen puolueesta. Lopuksi lehti toivoo, ettei Saksan kauppapolitiikan hieman omituiset menettelytavat taas aiheuttaisi ulkomaista boikottausta.

Kuten odotettavissa oli, huomauttaa Vorwärts tämänpäiväisessä aamunumerossaan, on Suomi käyttänyt edullista asemaansa hyödykseen. Sille myönnetyt tullikontingentit ovat vastaavaa viimevuotista tuontia suuremmat ja Suomen puutavarateollisuudelle vast'edes tulevat edut ovat sangen huomattavat. Niissä maissa

taasen, jotka Saksaan tuovat voita ja juustoa, tulee syntymään levottomuutta, koska voitullin korottaminen 80 Rmk:aan on odotettavissa. Jos silloin esim. Hollanti tai Tanska myös vaatisivat tuontikontingenttia 50 Rmk:n tullin mukaan, tulevat ne todennäköisesti saamaan ainoastaan yhtä suuren kontingentin kuin Suomi, vaikka niiden tuonti on Suomen tuontia monin veroin suurempi. Yleisen voisodan puhkeaminen on siis milloin tahansa mahdollinen.

Deutsche Tageszeitung lausui tyytyväisyytensä sen johdosta, että voitulli tästä lähtien on autonominen, että Suomelle myönnetty kontingentit ovat yksityisneuvotteluissa mainittuja huomattavasti pienemmät sekä että kontingenteja koskevien määräysten voimassaoloaika on ainoastaan kolme vuotta. Näihin etuihin verrattuna ovat Suomelle annetut myönnytykset hyvin pienet. Ilahduttava on sekin seikka, että nämä tulokset on saavutettu Suomen-Saksan hyvien suhteiden siinä kärsimättä. Lehti toivoo, että uusi sopimus ratifioidaisiin. On nimittäin muistettava, että voimassa oleva sopimus on irtisanottu ja että uuden sopimuksen ratifiointimatta jättäminen merkitsisi sitä, että Suomen-Saksan kaupalliset suhteet ensi marraskuun 29 päivän jälkeen jäisivät säännöstelemättä. Tällainen tilanne ei kuitenkaan sisällä mitään vaaraa Saksan maataloudelle, koska autonominen tulli joka tapauksessa tulee voimaan. Ministeri Schielen oikeata ja sitkeästi perille ajettua taktiikkaa on kiitettävä siitä, että on tultu siihen hieman omituiseen tilanteeseen, että juuri ne piirit, jotka omassa intressissään ovat taistelleet vanhan sopimuksen muuttamista vastaan, nyttemmin myöskin omien etujensa mukaisesti ovat pakotettuja kannattamaan uutta sopimusta Saksan maataloudelle edullisine määräyksineen.

Tietysti tämä uusi sopimus ei tyydytä maatalouden kaikkia toivomuksia; niinpä juustotulli vielä on sidottu muissa sopimuksissa. Mutta se on kuitenkin ensimmäinen askel sitä päämäärää kohti, johon nyt on pyrittävä. Lehdestä on aivan luonnollista, että muille voita tuoville maille myönnetään ainoastaan yhtä

suuret kontingentit kuin Suomelle. Tästä johtuu, että korkeintaan kolmasosa Saksan kokonaisuutuonnista kolmen vuoden aikana tulee kontingentteina olemaan sidottu tulliin 50 Rmk. à 100 kg.; kaksi kolmasosaa jää siis autonomiksi. - Tämän jälkeen lehti ylistelee Schieleä ja väittää hänen politiikkaansa vastaan kohdistettujen syytösten olevan kaikkea perää vailla.

Keskustellessani tänään Tanskan maatalousattasean kanssa hän arveli, että Suomelle myönnetyt kontingentit tulevat kannustamaan niitä maita, kuten Unkaria ja Itävaltaa, joiden vastaava vienti on ollut pienempi kuin Suomen, sitä lisäämään kontingenttimääriin saakka.

Samalla hän huomautti, että vaikka Suomi olikin täten hankkinut itselleen pienen edun, eivät muut maatalousmaat voi sitä siitä moittia, "Suomihan oli pitänyt puoliaan ja myös muiden maatalousmaiden puolta mahdollisimman kauan."

Berlinissä, elokuun 30 p:nä 1930.

Armas Yöntilä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

V.a. Asiamiehittäjä Gontelin raportti.
Berlin.

8/9-30.

Suomen Lähetystö

Berlinissä, syyskuun 9 p:nä 1930.

No. 1348/364/30

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No. 24/114 fac. D. 1930		
11/9.30	No.	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CS.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittaen lähetän Teille, Herra Ministeri, ohellisen raporttini aiheesta:

Keskustelua Saksan ulkopoliitikasta ja suhteista Venäjään.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

M. Junttila

Herra Ulkoasiainministerille,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ		
No 24/114 Re. : 11 30		
4/9.30	2	LEH
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	C.S.	

Suomen Berlinissä olevan v.a. Asiainhoitajan
raportti.
8. 9. 1930.

Keskustelua Saksan ulkopoli-
tiikasta ja suhteista Venäjään.

Saksassa parhaillaan käytävän vaalitaistelun aikana on tehty eräitä maan ulkomaisia suhteita koskevia paljastuksia, jotka ovat tuoneet päivänvaloon määrättyjen piirien ulkopoliittisia pyrkimyksiä sekä vahvistaneet tietoja Reichswehrin ja Moskovan läheisestä yhteistoiminnasta.

Ministeri Treviranuksen ulkopoliittinen puhe Saksan itäisten rajojen tarkistamisesta, josta lähetystön edellisessä raportissa tehtiin selkoa, sai kauan odottaa pääministerin ja ulkoministerin asiaan puuttumista. Sen mieltenkuohun johdosta, jonka puhe synnytti eräissä Saksan naapurimaissa, oli heidän luonnollisesti desavuoitava hallitustoverinsa. Tähän kannanottoon lienee osaltaan myöskin vaikuttanut edessäoleva Kansainliiton yleiskokous. Vaikkakin asiasta annetussa virallisessa tiedonannossa todetaan valtakunnan hallituksen olleen siinä yksimielisen, että kansleri ja ulkoministeri valtiosäännön mukaisesti yksin ovat vastuussa maan ulkopoliitiikasta ja että vakavan ja tuloksellisen ulkopoliitiikan ehtona on tähänastisten periaatteellisten suuntaviivojen noudattami-

nen, ei se ole estänyt ministeri Treviranusta edelleen kehittämästä eriävää mielipidettään. Niinpä hän heti tämän jälkeen puolueensa äänenkannattajassa kirjoitti, että vanhoillinen kansanpuolue vastustaa Versaillesin sopimuksen määräysten täytäntöönpanoa koskevaa sovintopolitiikkaa, korostaen kuitenkin samalla, että "heikkoudentilassa hyväksymänsä rasitukset on kansan kestävä kunnes se on riittävän voimakas niistä vapautumaan".

Vaikka Brüning olikin ollut pakotettu ojentamaan hallitustoveriaan, jonka toiminta tarkoituksellisesti on suunnattu henkilökohtaisesti Curtiusta vastaan ja vaikka miehittyjen alueiden ministeriä ei valtakunnan hallituksessa enää tarvita, miehitysjoukkojen poistuttua Saksan alueelta, ei Treviranusta ole kuitenkaan katsottu voitavan heittää yli laidan. Kansleri ei ole tietämätön siitä, että Treviranus kuuluu kenraali von Schleicherin ja eversti Hindenburgin vaikutusvaltaiseen klikkiin, joka, kuten eräältä tšekäläiseltä lähettiläältä olen kuullut ja jonka lähdettä ei tarvitse epäillä, oli pitkän riidan jälkeen saanut Brüningin pakotetuksi turvautumaan valtiosäännön diktatuuri-pykälään valtiopäivien hajottamisasiassa. v. Schleicherin klikin vaikutusvaltaa osoittaa myöskin se seikka, että se kukisti Reichswehrin päällikön kenraalieversti von Heyen, toimittaen hänen seuraajakseen oman miehensä, kenraali von Hammersteinin.

Niistä syistä, jotka johtivat tähän päällikönvaihdokseen, olen saanut tarkempia tietoja, jotka myöskin eversti Lilius on voinut todeta paikkansapitäviksi. v. Heye oli nim. talvella 1929 ollut salaisissa neuvotteluissa Ranskan silloisen sotaministerin Painlevén kanssa saksalais-ranskalaisesta liitosta. Huolimatta siitä, että nämä neuvottelut, joista molempien maiden hallitukset olivat tietoiset, johtivat aluksi suotuissaan tulokseen, kat-

kaistiin ne Saksan puolustusministeriön, edellämainitun Moskovaan orientoitumista kannattavan puolueen painostuksesta. Siitä lähtien on v. Heyen asema ollut horjuva. Puolustusministeri Groenerinkin sanotaan lukeutuvan hänen vastustajiinsa.

Saksan parlamenttipiireissä näkyy se käsitys olevan vallalla, että jos uudet vaalit eivät johda hallituskykyiseen eduskuntaan, ei presidentti Hindenburg enää valtuuta Brüningiä eduskunnan hajoittamiseen, vaan uskoo tämän tehtävän samoin kuin hallituksen muodostamisen v. Schleicherille tai hänen nimeämälleen politikolle. Sellainenkin arvelu on esitetty, että tämä Schleicherin kabinetti asiahaarain mukaan tulisi hallitsemaan mahdollisesti ilman parlamenttiakin.

Tällaisessa valossa katsottuna on täällä kiinnitetty erikoista huomiota Saksan kommunistisen puolueen uuteen vaalijulistukseen. Se on siinä, kuten seuraavista otteista ilmenee, asettunut täydelleen kannattamaan eräitä Saksan oikeiston vaatimuksia:

*Ainoastaan me kommunistit taistelemme sekä Young-suunnitelmaa että Versaillesin ryöstörauhaa vastaan, josta johtuu kaikkien Saksan työläisten orjuuttaminen, niin myös kaikkia kansainvälisiä sopimuksia, liittoja ja suunnitelmia vastaan (Locarnon-sopimus, Dawes-suunnitelma, Young-suunnitelma, saksalais-puolalainen sopimus j.n.e.), joiden pohjana on Versaillesin sopimus. Me kommunistit vastustamme kaikenlaisten korvausmaksujen suorittamista, kaikkien kansainvälisten velkojen maksamista. Me julistamme juhlallisesti kaikkien kansojen edessä, kaikille ulkomaisille hallituksille ja kapitalisteille, että jos otamme vallan käsiimme, julistamme kaikki Versaillesin rauhasta johtuvat velvollisuudet nollan arvoiseksi, me emme suorita penniäkään verojen muodossa Saksan imperialistisia lainoja, krediittejä ja pääoman sijoituksia varten.

Me kommunistit vastustamme Versaillesin sortorauhasta johtunutta Saksan maa-alueen pirstomista ja Saksan ryöstämisistä.

Me kommunistit julistamme, ettemme tunnusta minkäänlaista väkivaltaista kansan tai sen osan liittämistä toiseen valtioon, ettemme tunnusta ainoatakaan rajaa, joka on määrätty ilman työtätekevän luokan ja kansakunnan todellisen enemmistön suostumusta.

Müller, Severing, Grzesinski ja Zörgiebel eivät ole ainoastaan Saksan porvariston pyövelinapulaisia, vaan myöskin samalla ranskalaisen ja puolalaisen imperialismin vapaaehtoisia apureita. Petollisten ja lahjottujen sosialidemokraattien kaikki teot ovat jatkuvaa valtio- ja maanpetosta Saksan työtätekevään joukkojen elinehtoja kohtaan."

Tämä oireellinen kannanmuutos Moskovan uusissa ohjeissa saa selityksensä siitä, että Kreml, todettuaan, ettei Saksaa voi kommunistisilla kapinoilla muuttaa bolshevistiksi, on viimeaikoina ruvennut johdonmukaisesti toimimaan Saksan kansallisten aineiden diktatuurin hyväksi, toivoen siten saavansa Saksan kiihoitetuksi sotaan länsivaltoja vastaan. Tästä syntyneestä yleisestä sekasortoa Moskova käyttäisi hyväkseen bolshevismin levittämiseksi Länsi-Eurooppaan.

Väitetään, että neuvostohallitus on saksalais-kansallisten vaikutusvaltaisille johtajille luvannut kannatusta mahdollisen diktatuurin varalta. Saksan kommunistiselle puolueelle annettaisiin ohjeeksi, ettei se siinä tapauksessa saisi ryhtyä yleislakkoon, joka, kuten tunnettua, teki Ebertille ja hänen hallitukselleen mahdolliseksi v. 1920 tukahuttaa Kapp-Putsch.

Miten hyvin tämä Kremlin shakkiveto oli etukäteen laskettu, ilmenee siitä, että Hugenbergin - saksalaiskansallisten tietotoimisto on sanomalehtiensä välityksellä suurella innos-

tuksella tervehtinyt maansa kommunistien uutta orientoitumista, puolueen, jota eräissä piireissä todellisuudessa pidetään pelkkänä provokationa.

Saksan kansanpuolueen lehti Deutsche Allgemeine Zeitung on antanut kommunisteista seuraavan lausunnon: "Mitä itse kommunisteihin tulee, on heillä valtiopoliittisessa elämässä hyödyllinen tehtävä. Kommunistien on estettävä sosialidemokratiaa pääsemästä ylivoimaiseksi, he ovat porvarilliselle ja kapitalistiselle valtiolle niin kauan arvokas väline kuin he vaikuttavat sosialidemokratian lihaan isketyn paalun lailla."

Edelläolevan vahvistukseksi mainittakoon samalla eräistä paljastuksista, joista tunnettu sosialidemokraatti Franz Künstler teki selkoa eilisessä vaalipuheessaan. Hän mainitsi, että Venäjän kommunistit luulivat v. 1923, että Saksan taloudellinen pula muuttaisi maan neuvostotasavallaksi. Moskovassa ryhdyttiin senvuoksi kaikenlaisiin valmistuksiin. Ministeri Kopp oli muka sopinut Puolan silloisen ulkoministerin Seydan kanssa siitä, että venäläiset sotilaat saisivat vapaasti marssia Puolan alueen kautta Saksaan, josta Puolan piti saada hyvitykseksi 30 miljoonaa kultaruplaa sekä saada vapaat kädet Itä-Preussiin nähden. Mitä Saksan kommunistien nykyiseen vaalijulistukseen tulee, jonka ulkopoliittisiin vaatimuksiin hänen mielestään Saksan kaikki nationalistit ja sotilaat täysin yhtyvät, ovat venäläiset luonnollisesti siihenkin myötävaikuttaneet. Huolimatta peruutuksista ja selityksistä pysyy yhä tosiasiana, että Reichswehr ylläpitää suhteita venäläisiin. Lentäjä Amlingerin mystillinen kuolema on jälleen kiinnittänyt yleisen huomion näihin suhteisiin. Mutta Amlinger ei ollut yksin Venäjällä; jos Reichswehr hänet nyt kieltää, voidaan kysyä, mitä muut Reichswehrin alaiset upseerit, mitä herra Thomsen, joka käyttää nimeä

Lieth, ja mitä Ritter v. Niedermeyer nyt vielä Moskovassa tekevät. Mitä tekemistä on venäläisillä upseereilla Reichswehrin vieraina Arysissa? Künstler mainitsi, että Kissingenissä on hiljattain ollut neuvotteluja kenraali v. Seecktin ja erään korkean venäläisen upseerin välillä. Edelleen hän väitti, että Berlinissä on ollut kokous, johon on ottanut osaa puolustusministeriön upseereita ja Venäjän sotilasattasea. Näiden neuvottelujen tuloksena on ollut kommunistien vaalijulistus. Künstler väitti voitavansa todistaa väitteensä sekä antaa lisäselityksiä.

V.a. Asiainhoitaja

Alföntila.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

U.a. Asiaministerin Yöntein raportti:

Berlin.

16/9 480.

Suomen Lähetystö

N:o 1383/392/30.

Berlinissä, syyskuun 17 p:nä 1930.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
25/114 ac. D. 10 30		
19/9.30	3	LEH
5	CO	ACIA

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittaen lähetän Teille, Herra Ministeri,
ohellisen raporttini aiheesta:

Saksan vaalien tulokset.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Ryöntilä

Herra v.t. Ulkoministeri

A. S o l i t a n d e r ,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
25/11/30		
4/9-30	2	LVL
5	05	

Suomen Berlinissä olevan v.a. Asiainhoitajan raportti

16. 9. 1930.

Saksan vaalien tulokset.

Kuten lähetystön raportissa viime elokuun 25 päiväältä tiedoitettiin, oli odotettavissa, että Saksan kansallis-sosialistit, jotka suurella touhulla kävivät vaalitaistelua, saavuttaisivat suuren voiton. Että tämä voitto muodostuikin niin suureksi, että heidän edustajalukunsa kohosi 12:sta 107:n, nostaan puolueen valtiopäivien toiseksi suurimmaksi ryhmäksi, lienee tullut heille itselleenkin yllätyksenä.

Katsoen siihen erikoiseen huomioon, jota koko maailmassa on kiinnitetty näihin mielenkiintoisiin vaaleihin, lienee syytä niitä tässäkin lyhyesti käsitellä.

Alempana olevassa taulukossa esitetään vertausten vuoksi myöskin puolueiden voimasuhteet vuoden 1928 vaaleissa ja niiden ryhmitys valtiopäivien hajoituspäivänä:

	14.9.1930		18.7.1930		1928	
Saksalais-kansalliset	2458497	41	36	4380196	78	
Vanhoillinen kansanpuolue	313000	5	19		-	
Landvolkp. (ennen krist.-kansall.)	1104000	18	23	581519	9	
Krist.-sosiaal.Volksdienst	867377	14	9		-	
Saksilainen Landvolkp.	-	-	3		-	
Kansallis-sosialistit	6401210	107	12	809939	12	
Sosialidemokraatit	8572016	143	151	9150533	153	
Sentrumi	4128929	68	60	3710747	61	

	14.9.1930	18.7. 1930	1928	
Baijerilainen kansanpuolue ...	1058556	19	17 945306	17
Kommunistit	4587708	76	55 3262876	54
Saksal.kansanpuolue	1657757	29	45 2678532	45
Demokraatit (Staatspartei) ...	1322608	20	25 1478469	25
Maatalousliitto	193899	3	2	-
Teollisuusp.	1379359	23	23 1395650	23
Saksal.talonpoikaisp.	339072	6	8	8
Kansan oikeistop.	272000	-	2	2
Saksal.Hannoverilaiset (Welfit)	144000	3	4 194268	4
Villit	141092	-	4	-
	34941080	575	490 30738762	491

Kun Saksan vaalilain mukaan kutakin 60.000 äänimäärää kohden tulee yksi edustaja ja tällä kertaa 86 % äänioikeutetuista osallistui vaaleihin, on uudessa eduskunnassa 85 edustajaa enemmän kuin edellisessä eli yhteensä 575.

Vaalien tulos on osoittanut, että se kansallinen liike, joka ilmeni Young-suunnitelman vastustamista tarkoittavassa kansanäänestyksessä, on valtavasti kasvanut, sillä kun on uudessa eduskunnassa nyt 150 edustajaa. Saksan oikeistolehdet toteavat tyydytyksellä, että kansallinen vastustamistahto on vihdoinkin reageerannut "ulko- sisä- ja talouspolitiikassa yhdentoista vuoden aikana noudatettua kansainvälis-pasifistista ja marxilaista järjestelmää vastaan". * 107 kansallis-sosialistista edustajaa, joiden takana seisoo m.m. 700,000 Ruhrin-alueen työläistä, on riittävänä todistuksena siitä, että saksalainen työmies nuoruudessaan on ytimeltään kansallismielinen".

Kansallis-sosialistien on tällä kertaa tarmokkaalla vaalitoiminnallaan, jota - mikäli olen kuullut - Saksan suurteollisuus on miehitysjoukkojen poistuttua tehokkaasti rahoittanut, onnistunut koota lippujensa alle valtavia joukkoja etenkin nuorison keskuudesta. Heidän voittoonsa väitetään osaltaan vaikuttaneen Preussin hallituksen

taholta puoluetta vastaan järjestetyt vainoamistoimenpiteet, jotka ovat heistä tehneet marttyyreja.

Saksalais-kansalliset ovat vaaleissa selviytyneet verrattain hyvin, kun ottaa huomioon, että puolueesta oli ennen valtiopäivien hajoitusta eronnut joukko edustajia, jotka muodostettuaan vaaleissa uusia ryhmiä, kävivät taistelua emä-puoluettaan vastaan. Siten jakaantui saksalais-kansallisten ääniä myöskin Schielen Landvolk-puolueelle, kristillis-sosiaaliselle Volksdienstille sekä Treviranuksen vanhoilliselle kansanpuolueelle. Schielen y.m. pyrkimykset muodostaa saksalais-kansallisten maatalouspiirejä lähellä olevista aineksista erikoinen maatalouden etuja valvova suuri "maalaisliitto" eivät ottaneet onnistukseensa.

Keskustapuolueista on Saksan kansanpuolue ilman Stresemannia kärsinyt musertavimman tappion. Demokraattien, jotka olivat uuden nimikilven alle koonneet sekä juutalaisia että antisemiittejä, ei käynyt paljoa paremmin. Niiden uusi valtiopuolue kutistui oikeastaan pelkäksi demokraattisen ryhmän uusinnoksi.

Katolisen keskustan, joka on yhtenäisin Saksan puolueista, onnistui sensijaan voittaa takaisin edellisissä vaaleissa kärsimänsä tappion.

Sosialidemokraatit menettivät sekä ääniä että edustajapaikkoja, vaikka näihin vaaleihin otti osaa viidettä miljoonaa enemmän äänestäjiä. He säilyttivät kuitenkin asemansa Saksan suurimpana puolueena.

Kommunistien voimainlisäystä on eräillä oikeistotahoilla pidetty mielenkiintoisena ilmiönä, koska he olivat vaaleissa pukeutuneet kansalliseen vaippaan, taistellen vapaan Saksan neuvostovaltion puolesta ja Young-suunnitelmaa vastaan.

Brüningin vasemmistohallitukselle muodostuivat vaalit häviöksi ja suureksi pettymykseksi. Hallituspuolueiden tappio oli yhteensä 65 edustajapaikkaa. Suuren hallitus-

kokoomuksen muodostaminen, josta jo on näkynyt viittauksia, kohdanee ehkä voittamattomiakin vaikeuksia sen vuoksi, että talouspuolue ja kansanpuolue ovat vaaleissa ilmoittaneet kieltäytyvänsä menemästä hallitukseen sosialidemokraattien kanssa. Oikeistokokoomusta taas ei voida ajatella ennenkuin kysymys Preussin hallituksesta on ratkaistu, saksalais-kansalliset kun edelleen pitävät jyrkästi kiinni vaatimuksestaan sosialidemokraattien syrjäyttämistä tämän suurimman osavaltion hallituksesta. Samalla on esitetty vaatimus, että Preussissakin määrättäisiin uudet maapäivien vaalit, koska valtiopäivävaalien tuloksista päättäen maapäivät eivät nykyisessä kokoonpanossaan enää vastaa kansan tahtoa. Tämä oikeiston taholta esitetty demokraattinen vaatimus on epäilemättä täysin oikeudenmukainen. Toinen asia on, suostuuko siihen Preussin diktaattori Otto Braun.

Hallituskysymyksen ratkaisemiseksi on esitetty kolme mahdollisuutta: joko Brüningin vähemmistöhallitus tai suuri koalitio tahikka oikeistokokoomus. Näiden eri yhdistelmien voimasuhteet olisivat silloin:

Brüningin vähemmistöhallitus		Suuri koalitio		Oikeistokokoomus
Sentrumi	68	Sosialidemokraatit	143	Kansall.sosial. 107
Kansanpuolue	29	Sentrumi	68	Saksal.kansall. 41
Valtiopuolue	20	Kansanpuolue	29	Landvolkp. 18
Talouspuolue	23	Valtiopuolue	20	Vanhoillinenp. 5
Baijeril.kansanp.	19	Talouspuolue	23	Kansanpuolue 29
Landvolk	18	Baijeril.kansanp.	18	Sentrumi
Vanhoillinenp.	5			Baijeril.kansanp. 18
-	-			Landbund
-	-			Talouspuolue ..
				23
Hallitus .	182	Hallitusnemistö	301	Hallit.enemmistö 312
Oppositio	393	Oppositio	274	Oppositio 263

Brüningin neuvottelut valtakunnan presidentin kanssa ovat johtaneet siihen, että hallitus ei eroa, vaan jää edelleen paikoilleen. Kun kansallisella oppositiolla on eduskunnassa enemmän ääniä kuin hallituspuolueilla yhteensä, ei hallitus voi turvautua yksinomaan sosiaalidemokraattien hyväntahtoiseen puolueettomuuteen, vaan tarpeen tullen täytyisi osan jälkimäisistä äänestä hallituksen puolesta, jos sen mieli pysyä pystyssä ja jatkaa tähänastista hallituspolitiikkaa.

Eräillä teekutsuilla eilen jouduin keskustelemaan nykyisestä tilanteesta useiden tšekäläisten diplomaattien kanssa. Useimmat näyttivät olevan hämmentyneet vaalien tuloksesta. Belgian asianshoitaja arveli, että yhdentoista vuoden työ on rauennut tyhjiin. Hän piti pelottavana kansallis-sosialistien voimistumista, joiden edustajina on paljon entisen régime miehiä, kuten keisarikunnan upseereja, aatelismiehiä, y.m., joilla ei suinkaan voi olla mitään sosialistisia harrastuksia. Huomautettuani että suurteollisuus oli heitä rahoittanut, hän lisäsi, että myöskin Italiassa on siinä huomattava osuutensa. Samalla hän viittasi Reichswehrin ja Kremlin läheiseen yhteistyöhön sanoen, että siitä voi koitua Suomellekin ikävyyksiä.

V.a. Asianshoitaja

W. J. J. J. J.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Ministeri Vuolijoen raportti no 64.

Berlin.

12/10 1980.

Berlinissä, lokakuun 12 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

no 1523/435/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 26/114 (ae) 30		
16/10-30	Te	LTD
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille,
Herra Ministeri, raporttini N:o 64 aiheesta:

Saksan vaalit ja niiden seuraus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Mannerheim

Herra Ulkoasiainministeri
Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
26/10/30 (al. 1030)		
16/10/30	2	LEH.
FIRMA	CLASSIC	ACIA
S	C5	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 64.

Berlin 12. 10. 1930.

Saksan vaalit ja niiden seuraus.

Saksan vaalien tulos hämmästytti suuresti koko maailmaa, mutta ei juuri niitä, jotka avoimin silmin olivat seuranneet Saksan viimeaikaista kehitystä. Ryhtymättä tässä enää lähemmin tarkastamaan, mitkä kaikki syyt vaikuttivat vaalien tulokseen, tahdon kuitenkin mainita muutaman seikan.

Tärkein syy on taloudellinen pula ja työttömyys. Molemmat äärimmäisyyspuolueet lupasivat tämän seikan korjata kieltäytymällä maksamasta sotakorvausta. Tällöin toivottomat ruumiillisen työn tekijöihin kuuluvat äänestivät kommunisteja ja sivistynyt nuorisoo ja ylioppilaat, joilla ei ole paikan saannin toivoa sekä osa köyhälistön asemassa olevaa pikkuporvaristoa kansallissosialisteja. Molemmat puolueet käyttivät vaaliagitatiivissa mitä häikäilemättöimpiä demagogisia keinoja, kuten yksityisten henkilöiden parjaamista, korkeimpien virkamiesten palkkojen ja eläkkeiden esiintuomista. Ja kansallissosialisteilla oli vielä ohjelmassa juutalaisten kapitalistien ja kelvottomien suurtilallisten hävittäminen. Ymmärtää hyvin, että taloudellisessa ahdingossa olevat ihmiset äänestivät näitä äärimmäisyyspuolueita

ja panivat siten vastalauseensa nykyisiä oloja vastaan, ajatellen ettei tilanne tätä huonommaksi voi tulla. Mainitsen tässä vielä vaalien tulokset oikeistosta lukien.

Kansallissosialistit (Hitler)	107
Saksalaiskansalliset (Hugenberg)	41
Kristilliskansallinen maalaispuolue (Schiele)	21
Konservat.kansanpuolue (Treviranus) ...	5
Saksal.hannoverilaiset	3
Kristillissol."Kansan hyväksi"	14
Talouspuolue (Bredt)	23
Saksan kansanpuolue (Curtius)	30
Baijerin kansanpuolue	19
Katoolinen keskusta	68
Saksan talonpoikaispuolue	6
Saksan valtiopuolue	20
Sosialidemokraatit	143
Kommunistit	77
Yhteensä	577

Nykyisellä keskusta-hallituskokoomuksella on siis 577 edustajasta vain 209 ja nekin kuuluvat 10 keskenään riitaiseen puolueeseen, kun oppositioon kuuluu neljä suurta puoluetta: sosialidemokraatit, kommunistit, kansallissosialistit ja saksalaiskansalliset, yhteensä 368 edustajaa.

Hallituksen on näin ollen koetettava hakea kannatusta joko oikealta tai vasemmalta. Keskusta olisi taipuvainen nojautumaan sosialidemokraatteihin, mutta hallituksessa olevat oikeistolaiset turvautuisivat oikeistoon, jopa kansallissosialisteihinkin. Kun ulkoministeri Curtius on tätä vastaan, koska se tekisi tähänastisen sovinnollisen ulkopoliittikan mahdolliseksi, vaatii hänen oman puolueensa oikeistoainekset häntä eroamaan. Hän lienee

kuitenkin toissapäivänä pidetyssä ryhmän kokouksessa saanut luottamuslauseen.

Sosialidemokraatit päättivät taas t.k. 3 päivänä pitämässään ryhmän kokouksessa kannattaa Brüningin hallitusta ja päätös lienee ollut yksimielinen. Myöskin ryhmän enemmistö oli sillä kannalla, että jos tarve vaatii, on mentävä mukaan hallitukseenkin. Sosialidemokraatit pelkäävät nimittäin kansallissosialistien hallitukseen tuloa, koska heillä silloin ehkä olisi käytettävänä valtakunnan armeija, jonka upseeristosta sanotaan 70 % olevan kansallissosialisteja. Tällöin olisi diktatuurin vaara sangen suuri.

Yleensä ovat mielet hyvin jännittyneet ja useat politikot arvelevat, että tuskin ensi talvea päästään ilman vakavia selkkauksia. Työttömyys on nyt jo yli 3 miljoonaa ja nousee joulukuussa todennäköisesti 4 miljoonaan. Ja kun kansallissosialisteilla ja kommunisteilla kummallakin on yhtä suuri halu koettaa voimiaan katutappelussa, niin tuskinpa ensi talvi ilman vakavia barrikaditaisteluja menee, arveli eräs tunnettu vasemmistopolitikko.

Kaikesta huolimatta luulisin nykyisen Brüningin hallituksen pysyvän pystyssä ainakin tämän syyskauden, sillä jos sosialidemokraatit eivät yhdy epäluottamuslauseeseen, josta jo torstaina tai perjantaina tällä viikolla äänestetään, niin oppositio tuskin saa riittävästi ääniä, vaikka sosialidemokraatit eivät ottaisi osaa äänestykseenkään. Valtiopäivien istunnot tulevat kaikesta päättäen olemaan hyvin myrskyisiä, sillä sekä kansallissosialistit että kommunistit uhkaavat esiintyä "univormuissaan", joiden käyttäminen kadulla on kielletty.

Mimo W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Ministeri Wuolijoen raportti no 65.
Berlin

28/10 1930.

Berlinissä, lokakuun 27 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

nr. 1586/455/30

SUOMEN LÄHETYSTÖ		
27/11/30 (ae. P. D) 30		
20/10-30 2		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 65 aiheesta:

Maatalousministeri Schielen agrariipolitiikka
ja sen vaikutukset Saksan talouteen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mäntö Mustijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
28/10/30		
30/10-30		
5	Cs.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 65.

Berlinissä 27.10.1930.

Maatalousministeri Schielen
agraaripolitiikka ja sen
vaikutukset Saksan talouteen.

Yleismaailmallinen taloudellinen pula koskee Saksaan kipeimmin kuin mihinkään muuhun maahan. Saksa oli maailman sodan jälkeen ehkä enemmän köyhtynyt kuin mikään muu maa. Se sai heti sodan jälkeen luovuttaa suunnattomia taloudellisia arvoja, kuten kauppalaivastonsa, rautatiekalustoa, eläimiä ja koneita, puhumattakaan siirto- maista, voittajavälleille. Ja nyt vielä se Young-suunnitelman mukaan suorittaa vuosittain noin 20 miljardia Smk. sotakorvausta. Tänä ja viime vuonna tapahtunut hintain romahdus on sen vuoksi koskenut kovasti Saksan tuotannolliseen elämään, eikä suinkaan vähemmän sen velkaantuneeseen maatalouteen. Hallituksen ja eduskunnan viimeaikaiset ponnistelut ovatkin senvuoksi pääasiallisesti kohdistuneet maatalouden auttamiseen ja maatalousministeri Schiele, maataloustuottajain järjestön Landbundin johtaja, on tällöin soittanut ensi viulua.

Ennenkuin käymme tekemään selkoa Schielen toiminnasta ja sitä kritikoimaan, on syytä tehdä selkoa

Saksan maataloudesta yleensä.

Saksassa lasketaan olevan 5,1 miljoonaa viljelmää, joilla elää 14,3 miljoonaa ihmistä. Näistä viljelmistä on 1,85 milj. suuruudeltaan alle 0,5 ha ja niillä elää 2,22 milj. ihmistä. Vaikka näitä kääpiöviljelmiä ei otettaisi lukuun, on Saksan maatalous suurimmalta osaltaan talonpoikaistiloja, sillä viljelmien luvusta on ainoastaan 1/2 % varsinaisia suurtiloja ja niillä on hallussaan vain 20 % viljellystä maasta. Kun suurtilonpoikia lasketaan olevan 6 %, on yli 90 % sellaisia viljelmiä, joilla on 0,5-20 ha viljeltyä maata. Runsaasti yli puolet viljellystä maasta on näiden talonpoikaistilojen hallussa. Suurtiloilla, joilla on yli 100 ha viljelysmaata, on ainoastaan 8 % koko maataloudessa työskentelevästä väestöstä.

Parhaan kuvan näiden suuri- ja pienviljelijäin talouksista saamme, jos katsomme, paljonko eläimiä on kummallakin. Silloin nähdään, että pientiloilla (siis alle 20 ha) on yli 80 % siipikarjan, yli 75 sikojen ja noin 70 nautakarjan koko lukumäärästä.

Kuten näistä luvuista käy ilmi, on Saksan maatalous suurimmaksi osaksi pienviljelystä, jolle karjanhoito antaa päätulolähteen.

Miten nyt Schielen toimenpiteet sopeutuvat tähän kuvaan, jonka tilaston perusteella saamme Saksan maataloudesta?

Viimeisen vuoden ponnistukset ovat kokonaan kohdistuneet kaikkien viljalajien hinnankorotukseen tullien, vientipalkkioiden, monopoliin (maissille) y.m. avulla. Tällöin on saatu hinnat nousemaan ei ainoastaan leipäviljalle, vehnälle ja rukiille, vaan kaikille väkirehuina käytetyillekin kuten ohralle, kauralle, mais-

sille y.m. Kun suuri osa pienviljelijöitä on pakotettu ostamaan paitsi väkirehuja jopa leipäviljaakin, on sen asema vuoden kuluessa, jolloin karjantuotteiden hinnat kauttaaltaan ovat laskeneet, tullut vaikeaksi. Eikä se paljon parane, vaikka Suomen-Saksan kauppasopimuksen hyväksytyä voin tulli nouseekin 27,5 markasta 50 markkaan.

Schielen koko politiikka on ollut yksinomaan viljan viljelyksen ja siten suurviljelijäin suosimista.

Mutta paitsi että tämä politiikka on ollut turmiollista suurimmalle osalle Saksan maanviljelijöitä, on se myöskin Saksan koko talouden kannalta perin nurinkurista. Sen sijaan että Saksa nyt tuo maahan suuret määrät eläintuotteita kuten lihaa, voita, juustoa ja kananmunia ja vie ulos ruista, olisi sen mielestäni muutettava tuotantoaan siten, että oma maa tuottaisi kalliit, helposti pilaantuvat eläintuotteet ja jos elintarpeita tarvitsisi maahan tuoda, ostettaisiin kuljetusta sietävää viljaa Venäjältä, Puolasta, Rumaniaasta y.m. viljaa tuottavista maista.

Saksan suurviljelijät, jotka pääasiallisesti ovat Preussissä s.o. Itä- ja Länsi-Preussissä, Pommerissa, Meklenburgissa ja Brandenburgissa, missä maaperä on suureksi osaksi hiekkamaata, kyllä väittävät, että he ovat pakotetut viljelemään ruista, koska vehnä ja muut vaativammat kasvit eivät siellä menesty. Tämä kyllä pitää paikkansa nykyistä viljelystapaa käytettäessä. Mutta jos tilat olisivat pienempiä, jolloin niillä voisi harjoittaa intensivistä karjanhoitoa ja pellot saisivat runsaasti karjanlantaa, voisi niillä hyvinkin viljellä rehukasveja. Mutta onneksi meille Saksan vallankumous ei hävittänyt Preussin junkereita, vaan jätti heidät edelleen istumaan

latifundioilleen.⁺⁾ Ja vieläpä näillä junkereilla on niin suuri vaikutusvalta, kun kehittymätön talonpoikaisväestö kannattaa heitä vaaleissa, että he voivat määrätä agraaripolitiikan omien etujensa mukaiseksi.

Kuinka epädullinen Saksan kauppabilanssi maataloustuotteisiin nähden on, näyttää seuraava 1929 vuoden tilasto:

<u>Tuonti.</u>	Milj.Rmk.
Kananmunia.....	280
Lihaa	117
Voita	458
Juustoa	106
Vihanneksia	140
<u>Vienti.</u>	
Ruista	83

Saksa tuo siis maahan sellaisia maataloustuotteita, joita sen pitäisi itse voida tuottaa yli 10 miljardin Suomen markan arvosta ja vie ulos ruista vajaan 0,8 miljardin arvosta.

W. J. W. W. W.

⁺⁾ Kuvaavana esimerkkinä Saksan suurviljelijäin vanhoillisuudesta mainitsen, että eräs suurviljelijä, jolla on 2000 ha peltoa, ilmoitti tilallaan olevan 108 lypsävää lehmää, mutta 120 vetohärkää. Kehoitin syömään härät ja ostamaan traktoreita.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Ministeri Kuolijoen raportti no 66.
Berliin.

23/11 1980.

Berlinissä, marraskuun 28 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

nr. 1784/502/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/11/30 (re. P. 10 80)		
4/12-30.	2	LIH.
RYHMÄ	OSASTO	ALIA
5	Co.	

Herra Ministeri,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 66 aiheesta:

Itävallan olot, vaalit ja hallituksen muodostus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Waniewski

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

TERWAROSKI

1930

ULKOASIAINMINIST.		
29/11/30		
12-30	12	L
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
3	CS	

=====

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

=====

raportti N:o 66.

=====

27. 11. 1930.

Itävallan olot, vaalit ja
hallituksen muodostus.

Itävallan vaalien tulos oli verrattain yllätyksellinen, sillä ainakin vielä pari viikkoa ennen vaaleja luultiin äärimmäisen oikeiston n.k. kodinturva-yhtymän (Heimatblock) saavan paljon edustajia. Aseman pilasi kuitenkin sisäministeri ruhtinas Starhemberg va-romattomilla puheillaan. Hänen vaalipuheensa olivat kovin rajuja, niissä puhuttiin aina päiden katkomisesta ja muusta sellaisesta ja se pelotti. Starhemberg on vielä aivan nuori mies noin 30 vuotta vanha ja sanotaan hänen olevan henkilökohtaisesti miellyttävän, jopa ujon miehen. Kodinturvan (Heimwehrein) johtajaksi on hän päässyt senvuoksi, että on tehnyt tälle suuria lahjoituksia jopa niin paljon, että on itse ahtaalla, vaikka hänellä onkin suuria maatiloja ja kymmenkunta linnaa. Joku tiesi hänellä olevan noin 3 milj. Suomen markkaa vekseleissä. Kun kysyin, kuinka niin nuori ja kokematon mies on tullut ministeriksi, vastasi eräs Schoberin puoluelainen, että Seipel on tehnyt hänestä ministerin, koska hän pelkäsi kristillissosialien menet-

tävän liiaksi paikkoja kodinturvalaisille, mutta hän laski, että jos nuorukainen Starhemberg saa olla vähän aikaa sisäministerinä ja tehdä tyhmyyksiä, niin kyllä valitsijat pelästyvät, niinkuin tekivätkin.

Itävallan vaalien tulokset olivat seuraavat:

	Ennen	Nyt
Kristillissosialit	73	66
Sosialidemokraatit	71	72
Suursaksalaiset	12	} 21 Schoberyhtymä 19
Landbund	9	
Heimatblock	-	8

Kristillissosialit menettivät siis 7 paikkaa. Seipel selitti minulle olevansa vaalien tulokseen hyvin tyytyväinen, sillä nyt on kristillissosialisella puolueella mahdollisuus seurata omaa ohjelmaansa, kun se ei enää ole enimmäen oikealla oleva puolue eikä sen siis tarvitse puolustaa kaikellaisten suurkapitalistien etuja (Seipelin sanat). Se voi enemmän noudattaa Saksan Centrumin politiikkaa, joka paremmin sopii kristilliseen maailmankatsomukseen. Kysyin, jääkö Heimatblock syrjään hallituksen muodostuksessa. Sanoin sitä useilta tahoilta kuulleen ja että pidettäisiin sitä Itävallalle onnellisena, koska kaikkien mielestä Itävalta taloudellisesti noustakseen kaipaa rauhaa eikä kiihkeitä politillisia taisteluita. Toivottavasti niin käy, vastasi hän, mutta me emme ilman muuta voi jättää Heimatblockia syrjään, vaan ehkä hallituksen ohjelma tulee sellaiseksi, että he itse jäävät pois. Taktiikka siis ennen kaikkea.

Hallituksen muodostaminen on muuten erittäin vaikea jo siitä syystä, että eri puolueiden joh-

tajat ovat kovin huonoissa personallisissa väleissä keskenään. Nykyinen pääministeri, entinen puolustusministeri Vaugoin ja Schober tuskin voivat kuulua samaan hallitukseen, sillä se oli juuri Vaugoin, joka kukisti edellisen, Schoberin hallituksen. Huonosti Seipel ja Schoberkin mahtuvat samaan ministeriöön. Suuri yleisö Wienissä toivoisikin hallitusta, jossa olisi vähemmän puolueiden johtajia, mutta sitä enemmän sovinnollisuuteen taipuvia, pystyviä virkamiehiä. Tässä suhteessa näyttävät olot muutaman vuoden kuluessa suuresti muuttuneen. Sitä todistaa myöskin se, että Itävallan sosialidemokraatit, jotka ovat olleet tunnettuja puhdasoppisesta marxilaisuudestaan, ovat ilmoittaneet, että he ovat valmiit tulemaan mukaan koalitiollahitukseen.

Kysyttäneen, mikä oli syy, että Saksan vaaleissa kansallissosialistit saivat 19 % edustajia, mutta Itävallassa vastaava puolue vain 5 %. Syy on se, että Saksan Hitlerin puolueella on ulkopolitiikka pääasiallinen agitatioase ja sisäpolitiikka, marxilaisuutta vastaan, vasta toisella tilalla. "Versaillesin rauhaa ja sotakorvausmaksuja vastaan" kuuluu päätunnuslause ja se on katkeroituneeseen kansaan, joka luulee kaiken pahan johtuvan tästä - niinkuin se kyllä suurimmaksi osaksi johtuukin - erittäin vaikuttava agitatioase. Itävallassa taas on puolue yksinomaan sisäpolitillinen, fascistinen. Eivätkä Wienin pikkuporvarit enemmän kuin Tyroolin talonpojatkaan ole erikoisen lämpimiä fascismille, joka sortaa juuri heidän kansalaisiaan Italiaan kuuluvassa Etelä-Tyroolissa.

Saksaan liittymiskysymys ei varsinaisena de jure kysymyksenä ole erikoisemmin päiväjärjestyksessä, vaikkakaan mielipiteet eivät ole muuttuneet. Sen sijaan tehdään ahkerasti työtä asian toteuttamiseksi de facto. Kummankin maan lainsäädäntätyössä koetetaan ottaa huomioon toisen maan vastaavat lait. Niinpä Saksan uutta rikoslakia tehdessä neuvotellaan Itävallan delegation kanssa. Samoin tämän kuun 20-22 päivinä kokoontui Wienissä kummankin maan teollisuus- ja maatalousasian-tuntijoista kokoonpantu komitea neuvottelemaan tullionionista. Tapasin erään saksalaisen maatalousmiehen, joka oli ollut näissä kokouksissa ja hän kertoi, että maatalouden taholta tullionionisuunnitelma tuskin kohtaa suurempaa vastustusta, mutta vaikeampi on kummankin maan teollisuusmiesten intressien sovittaminen, sillä tullit ovat kummassakin maassa niin erilaiset. Toivoi kuitenkin, että vaikeudet voidaan voittaa.

Taloudellinen tila Itävallassa ei suinkaan ole nykyisen maailman pulakauden vallitessa parantunut, pikemmin päinvastoin. Kauppabilanssi on yhä kovin passiivinen ja työttömyys kasvaa. Ulkomaan kauppa on tammi-lokakuun ajalla tänä vuonna ollut seuraavan suuruinen:

Tuonti	2,265	milj. Shillingiä
Vienti	1,575	" " "

Wäinö Huotijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₅.

ASIA: _____

Ministeri Weolijoen raportti no 67

Berlin

1/12.30.

Berlinissä, joulukuun 3 p:nä 1930.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESICKNING

nr. 1853/513/30.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
30/11/30	22	D. 10 30
8/12-30	22	LEE
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	es.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 67 aiheesta:

Saksan sisäpoliittinen tilanne.

Vastaanottaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Wainio

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
30 / 115 / 1020		
8/12 20		
5	ES.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 67.

1. 12. 1930.

Saksan sisäpoliittinen tilanne.

Brüningin keskustahallituksella on ollut vähän hengittämisaikaa, kun Reichstag ei ole ollut koossa. Mutta mitä lähemmäs eduskunnan kokoontumispäivää tullaan, sen vaikeammaksi hallituksen asema käy. Kun sillä ei ole enemmistöä eduskunnassa, on sen rahalakien läpiajamiseksi koetettava saada tukea joko vasemmalta s.o. sosialidemokraateilta tai oikealta s.o. kansallissosialisteilta (hitleriläisiltä) ja saksalaiskansallisilta (Hugenbergin ryhmältä). Tässä tarkoituksessa on hallitus jo pitkän aikaa neuvotellut puoluejohtajien kanssa, mutta oikeisto on ollut taipumaton, koska se on kertakaikkiaan tyytymätön hallituksen kokoonpanoon, haluten saada oikeistokokoomuksen aikaan. Sosialidemokraatit ovat taas taipuvaisemmat kannattamaan hallitusta, koska he pelkäävät oikeistohallituksen, varsinkin jos hitleriläiset ovat mukana, johtavan diktatuuriin.

Näiden neuvottelujen tuloksena on, että hallitus on valtiosäännön 48 §:ään nojautuen antanut tänäpäivänä n.k. hätätila-asetuksen, jolla valtakunnan finanssit järjestetään. Niin epäilyttävää kuin parlamentaariselta kannalta onkin tällaisen hallinnollisen vallan, ettemme sanoisi mielivallan, käyttäminen, on kuitenkin hyvin toden-

näköistä, että sosialidemokraatit eivät äänestä tätä häätälalakia kumoon, vaikka se puhtaasti juridiselta kannaltakin on hyvin epäilyttävä.

Saksan valtiosäännön 48 §:n 2 kohdassa säädetään, että valtakunnan presidentti voi yleisen turvallisuuden ja järjestyksen ollessa melkoisesti häirittyinä tai vaaranalaisina, ryhtyä niiden jällepalauttamiseksi asianmukaisiin toimenpiteisiin. Siinä tarkoituksessa hän saa määrätä, että eräät lähemmin luetellut perusoikeudet lakkaavat olemasta voimassa. Näistä toimenpiteistään on hänen heti ilmoitettava eduskunnalle, jonka lausumasta vaatimuksesta ne on peruutettava.

Tähän pykälään nojaten hallitus presidentin sille antaman valtuuden perusteella on nyt saattanut finanssiohjelmansa voimaan. Tätä menettelyä on eri tavoilla sängen ankarasti arvosteltu.

Ensimmäkin valtakunnan turvallisuus ja järjestykset ei ilmeisesti ole tällä hetkellä häiritetty ja saatettu vaaranalaiseksi sillä tavalla, kuin lainsäätäjä valtiosäännössä on ajatellut. Ja vaikka näin olisikin, niin voimaan saatettu finanssiohjelma sisältää valtiosäännön muuttamista, jota 48 § ei suinkaan salli. Ohjelmassa määrätään näet m.m., etteivät osavaltioiden ja kuntien menot vuosina 1932 ja 1933 saa ylittää vuoden 1931 ohjelman vahvistamia menoja. Tässä kohdassa ei ainoastaan rikota valtiosääntöä, vaan voidaan sen lisäksi täydellä syyllä sanoa, etteivät 48 §:n väliaikaista laatua olevat määräykset ollenkaan sovi tähän, koska esim. vuoden 1933 finanssiolot eivät voi vaarantaa nykyistä järjestystä ja joskin hallitus katsoisi asian olevan näin, niin mainitun vuoden finanssioloja ei tällä hetkellä voida järjestää tilapäisiksi tarkoi-

tetuilla toimenpiteillä. On aivan oikein huomautettu, että jos 48 §:ä tulkitaan näin laveasti, niin yhtä hyvin sen nojalla voisi muuttaa esimerkiksi vaalilakia ja sulkea eduskunnasta pois hallitukselle vastenmieliset äänestäjäryhmät ja hyväksyttää sitte mieleisillään edustajilla hallituksen toimenpiteet.

Kun 48 §:n käyttäminen on sekä parlamentarismiin että muodollisen lainulkinnan kannalta näin epäilyttävää, niin herää kysymys, mikä on syy, että hallitus turvautuu tällaiseen menettelyyn.

Kun hätäohjelma - joka muuten käsittää 87 painettua sivua - on ollut valtioneuvoston (Reichsrat) käsiteltävänä, on se ottanut aikaa 14 päivää. On varma, että se eduskunnassa yksityiskohtaisessa käsittelyssä veisi aikaa useampia kuukausia, varsinkin kun häikäilemätön oikeisto-oppositio, natsit, tekisivät voitavansa asian viivytteliseksi. Tähän taas ei ole aikaa ja sitäpaitsi on hyvin epävarmaa, millainen koko ohjelma, joka muuten on käsiteltävä yhdeksi kokonaisuudeksi, näin pitkän eduskuntakäsittelyn ja monien äänestysten jälkeen olisi. Myöskin pitkät ja katkerat riidat eduskunnassa tekisivät amerikalaiseen rahamaailmaan epäedullisen vaikutuksen ja hallitukselle on tärkeätä, että Saksan jo ennestään huonoa luottoa ei enää heikonneta, sillä maa tarvitsee ulkomaista pääomaa.

Kun sosialidemokraattien eduskuntaryhmä huomisessa kokouksessaan todennäköisesti tulee äänestämään hätäohjelman kumoamista vastaan, joka varsinkin heidän kannaltaan katsoen on periaatteellisesti hyvin arveluttavaa, niin tekevät he sen seuraavista syistä.

Jos hätäohjelmaa ei hyväksyttäisi, olisi seurauksena joko hallituksen eroaminen tai uudet vaalit.

Uuden hallituksen muodostaminen kohtaisi hyvin suuria vaikeuksia nykyisen rikkinäisen eduskunnan aikana ja kun sosialidemokraatit sitäpaitsi tietävät, että Hindenburg näissä oloissa ei antaisi kabinetin muodostamista sosialidemokraatille, vaan jollekin oikeistolaiselle, tulisi seuraava hallitus olemaan oikeistohallitus, jossa hitleriläiset olisivat mukana. Tätä taas on ei ainoastaan sosialidemokraattien vaan keskustapuolueidenkin mielestä kaikin mokomin vältettävä, sillä paitsi että se kokonaan turmelisi ulkomaisen luoton, se saattaisi valtakunnan finanssit muutenkin epäjärjestykseen. Pääoman maastapako, joka nytkin jo on suuri, nousisi tuhoa tuottavaksi.

Mitä taas uusiin vaaleihin tulee, niin ei niistäkään ole suurta toivoa. Viimeisten eduskuntavaalien jälkeen tapahtuneet kunnallisvaalit ovat nimittäin osoittaneet, että kansallissosialistien äänimäärä on vielä kasvamassa. ^{Bremenin vapaavaltion vaaleissa} Niinpä juuri äsken kansallissosialistien äänimäärä kasvoi 26 tuhannesta 51 tuhanteen. Siis suosiolla vetelä täällä.

Socialidemokraatit ovat kannatuksensa palkkioksi saaneet läpiajetuksi eräitä pieniä parannuksia hätäohjelmaan. Nämä koskevat sairausvakuutusta ja työtömyysvakuutusta sekä ovat verrattain vähäpätöisiä. Tärkeämpi on ehkä muutos tuloveroon, jolloin vero 4500 markan tuloihin asti pysyy muuttumattomana, mutta siitä alkaen nousee, niin että yli 100000 markan tuloista vero kaksinkertaistuu.

Nämä muutokset, jotka vasemmisto on kann-

Jos hätäohjelmaa ei hyväksyttäisi, olisi seurauksena joko hallituksen eroaminen tai uudet vaalit.

Uuden hallituksen muodostaminen kohtaisi hyvin suuria vaikeuksia nykyisen rikkinäisen eduskunnan aikana ja kun sosialidemokraatit sitäpaitsi tietävät, että Hindenburg näissä oloissa ei antaisi kabinetin muodostamista sosialidemokraateille, vaan jollekin oikeistolaiselle, tulisi seuraava hallitus olemaan oikeistohallitus, jossa hitleriläiset olisivat mukana. Tätä taas on ei ainoastaan sosialidemokraattien vaan keskustapuolueidenkin mielestä kaikin mokomin vältettävä, sillä paitsi että se kokonaan turmelisi ulkomaisen luoton, se saattaisi valtakunnan finanssit muutenkin epäjärjestykseen. Pääoman maastapako, joka nytkin jo on suuri, nousisi tuhoa tuottavaksi.

Mitä taas uusiin vaaleihin tulee, niin ei niistäkään ole suurta toivoa. Viimeisten eduskuntavaalien jälkeen tapahtuneet kunnallisvaalit ovat nimittäin osoittaneet, että kansallissosialistien äänimäärä on vielä kasvamassa. ^{Bremenin vapaavaltion vaaleissa} Niinpä juuri äsken kansallissosialistien äänimäärä kasvoi 26 tuhannesta 51 tuhanteen. Siis suosiolla vetelä täällä.

Socialidemokraatit ovat kannatuksensa palkkioksi saaneet läpiajetuksi eräitä pieniä parannuksia hätäohjelmaan. Nämä koskevat sairausvakuutusta ja työtömyysvakuutusta sekä ovat verrattain vähäpätöisiä. Tärkeämpi on ehkä muutos tuloveroon, jolloin vero 4500 markan tuloihin asti pysyy muuttumattomana, mutta siitä alkaen nousee, niin että yli 100000 markan tuloista vero kaksinkertaistuu.

Nämä muutokset, jotka vasemmisto on kann-

tuksensa palkkioksi saanut läpiajetuksi hätäohjelmaan, eivät kuitenkaan ole olleet ratkaisevina tekijöinä vasemmiston kannanottoon, sillä niiden merkitys on pääasiallisesti agitatorinen joukkoihin nähden. Ratkaisevaa on, että sosialidemokraatit tahtovat pysyttää Brüningin keskustahallituksen, koska sen jälkeen tulisi oikeistohallitus, jossa kansallissosialisteilla ehkä olisi sisäministerin salkku.

Johtopäätös nykyisten tapausten johdosta sekä Saksassa että useassa muussakin maassa: on tapahtunut Umwertung der Werte. Äärimmäinen oikeisto on muodostunut vallankumoukselliseksi ja sosialidemokraatit yhteiskuntaa säilyttäväksi puolueeksi.

Mänttövuohijoki